

ATAȘAȚII DE POLIȚIE SS DIN CADRUL LEGAȚIEI GERMANE DIN BUCUREȘTI ȘI INFLUENȚA ACTIVITĂȚII LOR ASUPRA EVOLUȚIEI RELAȚIILOR ROMÂNNO-GERMANE, 1940-1944

Ottmar Trașcă

Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca

Numirea lui Joachim von Ribbentrop în fruntea Ministerului de Externe la data de 4 februarie 1938 a marcat debutul unei noi epoci în istoria diplomației germane, caracterizată prin schimbări cu efecte profunde în ceea ce privește activitatea și evoluția, în general, a acestei instituții, politica externă promovată de Germania în perioada următoare și, în special, în cursul celui de-al doilea război mondial, modalitatea și criteriile de selecție și promovare a personalului diplomatic și, nu în ultimul rând, colaborarea cu personalitățile marcante și autoritățile Reichului¹. Dacă până la acea dată cea mai mare parte a corpului diplomatic fusese formată din diplomați de carieră - numărul celor proveniți din structurile NSDAP fiind mai mult decât neglijabil, situația avea să se schimbe în mod radical în anii următori, îndeosebi după izbucnirea conflagrației mondiale. Dat fiind faptul că relațiile dintre Joachim von Ribbentrop, conducerea NSDAP și o parte considerabilă a liderilor nașiști erau reci, dacă nu chiar tensionate², la scurt timp

---

¹ Pentru personalitatea lui Joachim von Ribbentrop și activitatea desfășurată de acesta în fruntea Ministerului de Externe german în perioada 1938-1945, respectiv raporturile cu ceilalți lideri marcanți ai Reichului, îndeosebi Adolf Hitler, Heinrich Himmler, Joseph Goebbels, Hermann Göring, etc, a se vedea Klaus Hildebrand, *Deutsche Außenpolitik 1933-1945. Kalkül oder Dogma?*, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz, 1973, p. 43 și următoarele; Hans-Jürgen Döscher, *Das Auswärtige Amt im Dritten Reich. Diplomatie im Schatten der >Endlösung<*, Berlin, 1987, p. 145 și următoarele; John Weitz, *Hitler's Diplomat. The Life and Times of Joachim von Ribbentrop*, New York, 1992, *passim*; Klaus Hildebrand, *Das vergangene Reich. Deutsche Außenpolitik von Bismarck bis Hitler. 1871-1945*, Darmstadt, 1995, p. 618-843; Joachim C. Fest, *Das Gesicht des Dritten Reiches. Profile einer totalitären Herrschaft*, München, 1997, p. 241-256 (Capitolul intitulat *Joachim von Ribbentrop oder die Degradierung der Diplomatie*); Stefan Kley, *Hitler, Ribbentrop und die Entfesselung des Zweiten Weltkrieges*, Paderborn-München-Wien-Zürich-Schöningh, 1996, *passim*; Michael Bloch, *Ribbentrop*, London, 2003, *passim*.

² Ribbentrop era contestat în egală măsură atât de lideri proeminenți ai NSDAP, precum Joseph Goebbels sau Alfred Rosenberg, care-l considerau „diletant” și „oportunist”, cât și de diplomații de carieră ce vedeau în el un „parvenit” și „vasal al lui Hitler”. Numirea sa în calitate de ministru de externe a fost facilitată doar de încrederea de care se bucura din partea lui Hitler, respectiv de sprijinul acordat de Heinrich Himmler. Vezi Hans-Jürgen Döscher, *Das Auswärtige Amt im Dritten Reich. Diplomatie im Schatten der >Endlösung<*, p. 153, 157-158.

după preluarea mandatului său, noul ministru de externe a încercat să implementeze o serie de măsuri de natură politică și organizatorică ce aveau ca scop, pe de o parte, îmbunătățirea relațiilor cu NSDAP, pe de altă parte, eliminarea elementelor opoziționiste la adresa regimului nazist și înlocuirea lor cu membri SA și SS, proveniți îndeosebi din așa-numita Dienststelle Ribbentrop. Astfel, în urma solicitării sale un număr de 28 din totalul de 74 de referenți personali din Dienststelle Ribbentrop au fost preluați în cadrul Ministerului de Externe; dintre aceștia unii, ca de exemplu Walther Hewel, Paul Karl Schmidt, Martin Luther, Gustav Adolf Baron von Steengracht von Moyland sau Horst Wagner - aveau să dețină în timpul celui de-al doilea război mondial poziții cheie în diplomația nazistă³.

În paralel cu eforturile depuse în scopul consolidării poziției sale în cadrul Auswärtiges Amt, prin intermediul modificărilor operate în ceea ce privește criteriile de selecție și promovare ale personalului diplomatic, respectiv planurile elaborate în vederea eliminării sub diverse pretexte a unui număr considerabil de diplomați de carieră - această din urmă măsură fiind caracterizată eufemistic de Ribbentrop drept „revirimentul diplomației germane”⁴ -, noul ministru de Externe a acordat o atenție deosebită consolidării și aprofundării relațiilor instituționale dintre Ministerul de Externe și SS. În excelenta lucrare consacrată evoluției Ministerului de Externe în cel de-al III-lea Reich, istoricul german Hans-Jürgen Döscher evidențiază într-o manieră convingătoare faptul că, în timpul mandatului lui Joachim von Ribbentrop, influența SS în cadrul diplomației germane a crescut în mod exponențial. Astfel, dacă în 1937 dintre cei 7 conducători ai departamentelor din Auswärtiges Amt doar 3 erau membri NSDAP și niciunul membru SS, în 1943 dintre cei 10 conducători de departamente și grupuri de lucru, 9 erau membri NSDAP, iar dintre aceștia din urmă 6 erau membri SS. Sporirea prezenței și influenței SS în cadrul aparatului diplomatic se explică prin încurajarea de către Ribbentrop a aderării diplomaților – îndeosebi a funcționarilor de rang înalt din minister – la SS, prin creșterea interesului manifestat la rândul lor de SS și de liderii săi exponențiali, Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich, față de activitatea Auswärtiges Amt și politica externă a Reichului, dar și prin crearea în 1940 a unui nou departament - Abteilung Deutschland (departamentul Germania) - în frunte cu subsecretarul de stat Martin Luther, departament ce avea ca principală menire menținerea și supervizarea cooperării Ministerului de Externe: 1) cu structurile și formațiunile NSDAP (referatul D I); 2) cu Reichsführerul SS Heinrich Himmler și

³ *Ibidem*, p. 153-154. Dintre cei 28 de referenți preluați în cadrul Ministerului de Externe, 20 erau membri SS, iar 4 erau membri SA.

⁴ Vezi în acest sens *Die Weizsäcker-Papiere 1933-1950*, Herausgegeben von Leonidas E. Hill, Frankfurt am Main-Berlin-Wien, 1974, p. 208; Ernst von Weizsäcker, *Erinnerungen*, Herausgegeben von Richard von Weizsäcker, München-Leipzig-Freiburg im Breisgau, 1950, p. 300-301.

Reichssicherheitshauptamt-Oficiul Central de Siguranță al Reichului (referatul D II)⁵. În plus, departamentul Germania dispunea inclusiv de un referat (D III) ce se ocupa de chestiunea evreiască, politica rasială, etc, referat ce avea să fie implicat în mod activ, în colaborare cu RSHA, în elaborarea și aplicarea „soluției finale”⁶.

Deși raporturile la nivel instituțional dintre Ministerul de Externe și SS, respectiv relațiile personale dintre Joachim von Ribbentrop și Heinrich Himmler - cel puțin pentru perioada 1938-1944 - pot fi caracterizate, în general, drept cordiale, totuși ele nu au fost lipsite de unele asperități și momente tensionate, determinate în bună măsură de încercările SS de a-și extinde atribuțiile și spori influența inclusiv în cadrul politicii externe a Reichului, în detrimentul Auswärtiges Amt, fapt ce a atras după sine intervenția energică a ministrului de Externe Joachim von Ribbentrop în vederea îngrădirii amestecului SS în ceea ce el considera a fi „domeniul său personal de activitate”. Astfel, una dintre chestiunile ce a provocat numeroase controverse la nivelul relațiilor dintre Ministerul de Externe și SS a fost reprezentată de atașatii de poliție SS acreditați în cadrul misiunilor diplomatice ale Reichului din statele aliate și neutre. În literatura de specialitate sau lucrările memorialistice consacrate SS, RSHA ori serviciilor de informații germane în cursul celui de-al doilea război mondial, activitatea atașatilor de poliție SS este evocată doar tangențial, în contextul disputelor intervenite pe de o parte în interiorul RSHA, pe de altă parte între Ministerul de Externe și SS cu privire la delimitarea atribuțiilor acestora și eforturile depuse de Auswärtiges Amt în vederea subordonării lor stricte față de șefii misiunilor diplomatice germane⁷. Referitor la atașatii de poliție SS prezenți în România în perioada 1940-1944, trebuie să remarcăm faptul că activitatea acestora este menționată în cadrul literaturii de specialitate sau memorialistice, române și germane, doar în raport cu sprijinul oferit Gărzii de Fier în perioada guvernării național-legionare și, îndeosebi, în timpul rebeliunii din 21-24 ianuarie 1941, fapt ce l-a determinat pe

---

⁵ Hans-Jürgen Döscher, *Das Auswärtige Amt im Dritten Reich. Diplomatie im Schatten der >Endlösung<*, p. 192-195, 203.

⁶ Pentru activitatea referatului D III din cadrul departamentului Germania, vezi lucrarea semnată de Christopher R. Browning, *The final solution and the German Foreign Office. A Study of Referat D III of Abteilung Deutschland 1940-43*, New York-London, 1978, *passim*.

⁷ Vezi în acest sens Walter Schellenberg, *Aufzeichnungen des letzten Geheimdienstchefs unter Hitler*, Herausgegeben von Gita Petersen, Vorwort Klaus Harpprecht, im Anhang unter Verwendung bislang unveröffentlicher Dokumente, neu kommentiert von Gerald Fleming, Senior Lecturer, University of Surrey, Gütersloh, 1981, p. 226-228, 252-254; Hans Buchheim, *Die SS – das Herrschaftsinstrument*. In Hans Buchheim, Martin Broszat, Hans-Adolf Jacobsen, Helmut Krausnick, *Anatomie des SS-Staates*, München, 1994, p. 145; Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, Augsburg, 2000, p. 262, 267-269; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, Hamburg, 2003, p. 646-650.

Conducătorul statului român, generalul Ion Antonescu, să solicite în martie 1941 rechemarea acestora⁸. În ce ne privește, vom încerca pe baza surselor arhivistice germane și române inedite identificate de noi, precum și pe baza referințelor existente în cadrul literaturii de specialitate, să reconstituim contextul și obiectivele urmărite de Reich prin numirea atașajilor de poliție SS în cadrul Legației germane din București, atribuțiile și activitatea acestora în România, modalitatea în care s-a derulat colaborarea efectivă cu autoritățile române și, nu în ultimul rând, percepția prezenței și activității lor în diverse medii politice și diplomatice.

Debutul activității oficiale a atașajilor de poliție SS în cadrul misiunilor diplomatice germane este consemnat în anul 1939. Astfel, la scurt timp după izbucnirea celui de-al doilea război mondial, Hitler a emis o dispoziție secretă prin care toți reprezentanții autorităților civile sau ai structurilor NSDAP aflați în afara teritoriului Reichului erau subordonați din punct de vedere formal șefului misiunii diplomatice germane din statul respectiv, inclusiv rapoartele oficiale sau neoficiale întocmite de aceștia urmând să fie înaintate Berlinului tot prin intermediul Legațiilor, respectiv Ambasadelor germane⁹. Prin prevederile sale, dispoziția din 3 septembrie 1939 satisfăcea pretențiile formulate de Joachim von Ribbentrop în privința exercitării controlului Ministerului de Externe asupra tuturor activităților desfășurate de serviciile germane în statele aliate și neutre. În schimb, dispoziția nemulțumea profund RSHA, și îndeosebi SD și Poliția de Siguranță, întrucât

---

⁸ Vezi în acest sens Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, Linz-Wien, 1950, p. 289-292; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, Cluj-Napoca, 1976, p. 287-294; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, București, 1994, p. 158; Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Alexandru V. Diță, cu o prefață de dr. Dan Zamfirescu, București, 1994, p. 139-146, 149-154, 156-157; Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, cu o prefață de dr. Dan Zamfirescu, București, 1994, p. 6, 146, 208, 318, 330, 345, 367-370, 398; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, traducere din germană de Cornelia și Delia Eșianu, control științific Florea Ioncioaia, București, 1999, p. 434-435; *Der Dienstkalender Heinrich Himmlers 1941/42*, Im Auftrag der Forschungsstelle für Zeitgeschichte in Hamburg bearbeitet, kommentiert und eingeleitet von Peter Witte, Michael Wildt, Martina Voigt, Dieter Pohl, Peter Klein, Christan Gerlach, Christoph Dieckmann und Andrej Angrick, mit einem Vorwort von Uwe Lohalm und Wolfgang Scheffler, Hamburg, 1999, p. 121; Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 267-268; *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legăție, și dr. Gerhard Stelzer consilier de legăție*, traducere de Ileana Sturdza și Cristian Scarlat, ediție îngrijită, note, indice și selecția materialului ilustrativ de Cristian Scarlat, București, 2001, p. 141-144.

⁹ Dispoziția din 03.09.1939 este publicată în Martin Moll (Hrsg.), „Führer-Erlasse“ 1939-1945. *Edition sämtlicher überlieferter, nicht im Reichsgesetzblatt abgedruckter, von Hitler während des Zweiten Weltkrieges schriftlich erteilter Direktiven aus dem Bereichen Staat, Partei, Wirtschaft, Besatzungspolitik und Militärverwaltung*, Stuttgart, 1997, doc. nr. 3, p. 90. Verfügung des Führers vom 03.09.1939 betreffend Unterstellung der im Ausland befindlichen Vertreter der Zivilbehörden und Parteidienststellen unter den betreffenden Missionschef.

acestea din urmă erau interesate în cel mai înalt grad în edificarea unor rețele de informații independente, nesubordonate șefilor misiunilor diplomatice germane. În acest context, venind în întâmpinarea interesului manifestat de SD în privința independenței activității sale informative din străinătate, Joachim von Ribbentrop a emis la 26 octombrie 1939 o decizie care oferea RSHA posibilitatea de a-și încadra reprezentanții – sub acoperire diplomatică – în cadrul misiunilor diplomatice germane. Potrivit acestei decizii reprezentanții RSHA urmau să beneficieze de statut diplomatic, sub titulatura inițială de „*Sonderbeauftragten der Sicherheitspolizei-İnsărcinați speciali ai Poliției de Siguranță*”, ulterior sub denumirea de „*SS-Polizeiattachés-atașați de poliție SS*”¹⁰. Întrucât Ribbentrop și-a exprimat dorința ca activitatea atașaiilor de poliție SS să se desfășoare pe baza unor acorduri scrise cu privire la atribuțiile acestora, la începutul lunii august 1940, în urma unei întâlniri la care au participat conducătorul departamentului VI-SD Ausland din RSHA, Brigadeführerul SS Heinz Jost, respectiv conducătorul referatului D II din Auswärtiges Amt, consilierul de legație Rudolf Likus, a fost parafat un acord ce prevedea următoarele: 1) SD avea dreptul de a organiza în străinătate un serviciu de informații independent, cu transmisiuni telegrafice, cifru și curieri proprii, la nevoie putând apela inclusiv la serviciul de curierat al Ministerului de Externe; 2) rapoartele întocmite de reprezentanții SD erau înaintate direct RSHA, fără a fi prezentate șefului misiunii diplomatice, cu excepția celor care vizau interesele Ministerului de Externe sau se refereau la chestiuni de politică externă, acestea din urmă fiind înaintate departamentului Germania din cadrul Auswärtiges Amt; 3) din motive determinate de necesitatea menținerii caracterului secret al activității informative, SD-ul avea dreptul de a nu divulga numele informatorilor de care dispunea; 4) de asemenea, SD avea dreptul de a desfășura operațiuni cu caracter secret ce „nu puteau fi planificate ori realizate” de către misiunile diplomatice din afara teritoriului Reichului, o prerogativă extrem de extinsă în condițiile în care SD-ul nu era nevoit să informeze șefii de misiune din statele respective cu privire la natura și scopul acestor „operațiuni”¹¹. Prin prevederile sale, acest acord conferea „însărcinaților speciali ai Poliției de Siguranță” puteri aproape discreționare și un statut privilegiat comparativ cu ceilalți membri ai misiunii diplomatice germane, ceea ce, așa cum vom vedea, va provoca numeroase dispute între SS și Ministerul de Externe. În fine, eventualele probleme sau neînțelegeri apărute pe parcursul derulării activității atașaiilor de

¹⁰ Pentru decizia din 26.10.1939 a ministrului de Externe Joachim von Ribbentrop, vezi Hildegard von Kotze, *Hitlers Sicherheitsdienst im Ausland*, în: *Die Politische Meinung 8 (1963)*, p. 77-80. Aufzeichnung vom 08.08.1940 betreffend den Einsatz des SD im Ausland, gez. Likus; Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 262; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 647.

¹¹ Hildegard von Kotze, *Hitlers Sicherheitsdienst im Ausland*, p. 77-80. Aufzeichnung vom 08.08.1940 betreffend den Einsatz des SD im Ausland, gez. Likus; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 647-648.

poliție SS urmau să fie discutate și soluționate în cadrul unor întâlniri regulate, la fiecare două săptămâni, cu participarea Brigadeführerului SS Heinz Jost, subsecretarului de Stat Martin Luther, consilierului de legație Rudolf Likus, respectiv conducătorul departamentului personal din cadrul Ministerului de Externe, Hans Schroeder¹².

Potrivit documentelor de arhivă, primii „însărcinați speciali ai Poliției de Siguranță” și-au făcut apariția în cadrul misiunilor diplomatice ale Reichului începând cu a doua jumătate a anului 1939. Astfel, la data de 31 iulie 1939 activau asemenea patru „însărcinați speciali” în: 1) Belgrad: SS-Hauptsturmführer-Kriminalkommissar Hans Helm; 2) Roma: SS-Hauptsturmführer-Kriminalkommissar Herbert Kappler; 3) Madrid: SS-Hauptsturmführer-Kriminalkommissar Paul Winzer; 4) Tokio: SS-Hauptsturmführer-Kriminalkommissar Franz Huber¹³. Un an mai târziu, respectiv la 29 august 1940, numărul acestora se dublase. Pe lângă cei enumerați anterior, au fost numiți „însărcinați speciali” în următoarele capitale: 1) București: SS Obersturmführer-Kriminalkommissar Kurt Geißler; 2) Bratislava: SS Hauptsturmführer-Kriminalkommissar Franz Goltz; 3) Sofia: SS Sturmbannführer-Regierungsrat Friedrich Panzinger; 4) Shanghai: SS Hauptsturmführer-Kriminalkommissar Gerhard Kahner¹⁴. În cadrul RSHA, responsabil pentru chestiunile legate de „însărcinații speciali ai Poliției de Siguranță” era referatul IV D 5, în sarcina acestui referat revenind inclusiv preluarea, respectiv transmiterea întregii corespondențe a acestora¹⁵.

***

În România, „însărcinatul special al Poliției de Siguranță”, ulterior „atașatul de poliție SS de pe lângă Legația germană din București”, a început să activeze din vara anului 1940, se pare în urma cererii formulate în acest sens de autoritățile române. La 6 iulie 1940, conducătorul RSHA, Gruppenführerul SS Reinhard Heydrich, îl informa pe ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop că, în urma dorinței exprimate de șeful Poliției de Siguranță, Nicky Ștefănescu, cu ocazia vizitei pe care acesta o efectuase la Berlin, în sensul aprofundării colaborării cu „Poliția germană în chestiuni legate de sabotaj și atentatele cu explozibil prin delegarea la București a unui funcționar criminalist german”, luase decizia trimiterii în acest scop în capitala României „începând cu 15 iulie a

¹² Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 648.

¹³ Bundesarchiv Berlin, R 58 – Reichssicherheitshauptamt - /859, fol. 37. Erlaß des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD – S V 1. Nr. 333III/39 – 151 - vom 31.07.1939 betreffend Sonderbeauftragte der Geheimen Staatspolizei bei deutschen Auslandsvertretungen, gez. Best. (În continuare se va cita BB).

¹⁴ *Ibidem*, R 58 – Reichssicherheitshauptamt - /242, fol. 313-314. Rundschreiben des Reichssicherheitshauptamtes I-HB. Nr. 129/40 g. vom 29.08.1940 betreffend Schriftverkehr mit den Sonderbeauftragten der Sicherheitspolizei bei deutschen Auslandsvertretungen, gez. Streckenbach.

¹⁵ *Ibidem*.

Obersturmführerului¹⁶ Kriminalrat Geißler”, solicitând totodată Legației germane din București sprijinirea activității acestuia¹⁷. Ministerul de Externe a aprobat solicitarea, astfel că în scurt timp Kurt Geißler și-a luat în primire postul, fiind ajutat de o echipă de colaboratori din care făceau parte Obersturmführerul SS-Kriminalkommissar conte Hans Koenen, Kriminalsekretär Fritz Drees și Kanzleiangestellte Liselotte Freitag¹⁸. Cine era în realitate Kurt Geißler? Înainte de a răspunde la această întrebare credem, că este util să trecem în revistă maniera în care este prezentat și caracterizat Kurt Geißler în cadrul istoriografiei române.

O primă constatare care se impune în urma analizei literaturii memorialistice ce se referă la Kurt Geißler este faptul că identitatea și funcția acestuia au fost relevate într-o manieră relativ corectă, chiar dacă din prezentarea privitoare la această tematică nu au lipsit anumite elemente eronate sau exagerări. De exemplu Kurt Geißler este prezentat în toate cazurile drept „colonel” și reprezentant al Gestapo în România, ceea ce nu corespunde în totalitate adevărului istoric. În realitate, așa cum am mai menționat, Kurt Geißler a purtat titlatura de „însărcinat special al Poliției de Siguranță” și respectiv de „atașat de poliție SS” în cadrul Legației germane din București. În memoriile sale, precum și în cadrul interogatoriilor luate în fața așa-zisului „Tribunal al Poporului” – publicate de istoricul Cristian Troncotă, fostul șef al Serviciului Special de Informații, Eugen Cristescu, arată că la începutul lunii septembrie 1940 „se găsea în țară în acea vreme un important grup de «Gestapo», sub conducerea colonelului Kurt Geißler” care „trăise clandestin” în România până la acea dată, respectiv că SSI a fost nevoit să combată activitatea serviciilor de informații clandestine germane care operau pe teritoriul țării, printre care inclusiv Gestapo ce „avea în România un grup de conducere de opt persoane, având ca șef pe colonelul Geißler”¹⁹. Un alt martor ocular și participant direct la evenimentele derulate în România în perioada celui de-al doilea război mondial, în calitate de împuternicit al guvernului pentru chestiunile evreiești, Radu Lecca, relevă în mod corect în memoriile sale – altminteri extrem de controversate sub raportul veridicității științifice, numele și funcția deținută de Kurt Geißler, respectiv cea de atașat de poliție SS în cadrul

¹⁶ Eroare. La data respectivă Kurt Geißler deținea gradul de Hauptsturmführer (căpitan) SS.

¹⁷ Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes Berlin, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 470 g. Schreiben des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD B Nr. IV . 698/40 vom 06.07.1940 an das Auswärtiges Amt, gez. Heydrich. (În continuare se va cita PAAAB).

¹⁸ *Ibidem*. D II 470 g. Telegramm des Auswärtigen Amtes vom 15.07.1940, gez. Luther; D II 1524 g. Schreiben betreffend Polizeiverbindungsführer und deren Mitarbeiter vom 18.12.1940..

¹⁹ Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 146, 210, 345; vezi și anexa „Eugen Cristescu. Organizarea și activitatea Serviciului Special de Informații”, respectiv interogatoriul lui Eugen Cristescu în fața „Tribunalului Poporului” din 09.05.1946; vezi și depoziția lui Eugen Cristescu în fața anchetatorilor sovietici ai „Smerș” în perioada detenției la Moscova în *Lotul Antonescu în ancheta SMERȘ, Moscova, 1944-1946. Documente din arhiva FSB*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Radu Ioanid, traducerea documentelor din limba rusă de Radu Părpăuță, Iași, 2006, p. 179, 204.

Legăției germane din București, caracterizându-l pe acesta drept „omul lui Himmler, mare antisemit și prieten cu legionarii”²⁰. În schimb, paradoxal, lucrările de specialitate consultate de noi cu privire la organizarea și funcționarea serviciilor de informații românești în cursul celui de-al doilea război mondial, respectiv regimul antonescian alocă un spațiu insignifiant activității desfășurate de Kurt Geißler în România. În lucrarea sa clasică consacrată regimului politic din România în perioada septembrie 1940 - ianuarie 1941, Aurică Simion prezintă, citând un raport al Legăției germane din 26 februarie 1941, doar implicarea serviciilor germane – inclusiv a „Kriminalratului Geissler” în rebeliunea legionară, respectiv măsurile adoptate de generalul Antonescu în vederea rechemării acestora, fără a oferi detalii suplimentare cu privire la identitatea și funcția deținută de Kurt Geißler²¹. În schimb, în cadrul lucrărilor referitoare la conducătorii Serviciului Secret – din noiembrie 1940 Serviciul Special de Informații – Mihail Moruzov și Eugen Cristescu, lucrări în care sunt tratate pe larg inclusiv prezența și activitatea pe teritoriul României a serviciilor de informații germane, istoricul Cristian Troncotă se limitează în expunerea sa doar la preluarea și reiterarea afirmațiilor lui Eugen Cristescu - prezentate mai sus – cu privire la identitatea și natura misiunii lui Kurt Geißler²².

Pe coordonate asemănătoare se plasează inclusiv contribuțiile istoriografice semnate de Horia Brestoiu. Astfel, alternând informațiile reale cu cele eronate, în volumul său intitulat *Impact la paralela 45°. Incursiune în culisele bătăliei pentru petrolul românesc*, publicat în 1986, autorul menționat afirmă următoarele cu privire la identitatea și misiunea încredințată lui Kurt Geißler în România: „Gestapo-ul a intervenit direct în evoluția unor evenimente politice din țara noastră, sprijinind mișcările cu caracter fascist (sic!-n.n.). În acest scop el a creat numeroase rezidențe secrete, fiind condus succesiv de Hauptsturmführerul SS Gustav Richter și Kriminalratul SS Colonelul Geissler.”²³ Un an mai târziu Horia Brestoiu revenea cu noi amănunte referitoare la prezența și activitatea serviciilor de informații germane în România în timpul celui de-al doilea război mondial. În lucrarea sa *O istorie mai puțin obișnuită. În culisele frontului secret din România*, Horia Brestoiu a alocat un spațiu relativ extins prezentării structurii și

---

²⁰ Vezi în acest sens Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 139-140; vezi și datele oferite de Radu Lecca cu privire la Kurt Geißler în cadrul interogatoriilor la care a fost supus de ofițerii serviciului de contrainformații sovietic „Smerș” în cursul detenției sale la Moscova. (*Lotul Antonescu în ancheta SMERȘ, Moscova, 1944-1946. Documente din arhiva FSB*, p. 331, 341, 381.)

²¹ Vezi în acest sens Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 287-294.

²² Vezi în acest sens Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente, passim*; Idem, *Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al Armatei Române*, ediția doua, revăzută și adăugită, cuvânt înainte de dr. Florin Constantiniu, București, 1997, p. 152.

²³ Horia Brestoiu, *Impact la paralela 45°. Incursiune în culisele bătăliei pentru petrolul românesc*, Iași, 1986, p. 137.

acțiunilor desfășurate de Gestapo pe teritoriul României, expunerea sa fiind influențată în mod negativ de aceeași alternanță a informațiilor veridice cu cele cel puțin discutabile din punct de vedere științific. În opinia sa „Gestapo-ul a desfășurat în România o activitate subversivă cu grave implicații. Tentaculele sale s-au întins în mediile și locurile în care predominau interesele celui de-al III-lea Reich, pentru a contracara efectele opoziției românești. A avut atribuțiuni de contraspionaj, concurând și Amt-Ausland-ul (Amt VI din RSHA, serviciul de spionaj SD în străinătate – n.n.) în lupta împotriva serviciilor secrete aliate, direcție în care și-a asumat îndeosebi «competența» reprimării cadrelor și agenților acestora din România [...] A organizat formațiuni speciale de «kommandos» pentru intervenții de forță cu caracter decisiv. A urmărit guvernul, armata, aparatul de stat, în ansamblu tentaculele lui neavând limite. S-a dovedit, în același timp, a fi unul din principalele focare de propagandă național-socialistă în România (sic!-n.n.).»²⁴ Așa cum era și firesc, din această expunere „sumbră” nu puteau lipsi referirile cu privire la conducătorii Gestapo-ului din România. „Noutățile” propuse de Horia Brestoiu, comparativ cu punctul de vedere exprimat în aceeași chestiune în cadrul lucrării publicate cu un an în urmă, sunt trei la număr. În primul rând consemnăm identificarea greșită a lui Geißler drept „Peter Geissler”, respectiv supralicitarea atribuțiilor, prezenței și acțiunilor personalului aparținând Gestapo în România; în schimb Horia Brestoiu indică în mod corect titulatura deținută de Kurt Geißler, cea de atașat de poliție SS: „Gestapo-ul din România a fost condus de către «atașatul de poliție» de pe lângă Legația germană, Kriminalrat-ul SS, colonelul Peter Geissler, de Hauptsturm-Führerul SS, Gustav Richter, și alte cadre. A dispus de secții speciale și officii conspirate ca organe cu acoperire diplomatică, ori încadrate în aparatul diverselor firme și societăți cu capital german, în asociațiile culturale, de propagandă etc. Principalul sediu «operativ» al Gestapo-ului s-a aflat într-o clădire spațioasă din actuala stradă Ilfov, care dispunea de toate anexele necesare, inclusiv beciuri pentru torturarea celor care le cădeau în mână (sic!-n.n.).»²⁵ Legat de ultima parte a citatului, vom consemna doar că nu există niciun document arhivistic, respectiv mărturie memorialistică, care să confirme afirmațiile lui Horia Brestoiu, ele fiind din acest punct de vedere cel puțin hazardate.

---

²⁴ Idem, *O istorie mai puțin obișnuită. În culisele frontului secret din România*, București, 1987, p. 44.

²⁵ Horia Brestoiu, *O istorie mai puțin obișnuită. În culisele frontului secret din România*, p. 45-46. Din nefericire informații adoma celor citate au făcut carieră inclusiv în cadrul istoriografiei postdecembriste consacrate serviciilor secrete române. De exemplu, Paul Ștefănescu nu face altceva decât să preia ad-litteram - fără a indica în vreun fel proveniența - informațiile introduse în circuitul științific de Horia Brestoiu cu privire la activitatea Gestapo și a reprezentantului acestuia, „Peter Geissler”, în România. Vezi în acest sens Paul Ștefănescu, *Istoria serviciilor secrete române*, f.l., 2003, p. 100-101.

Singura referință consistentă cu privire la Kurt Geißler o întâlnim în opul semnat de publicistul Mihai Pelin²⁶. În pofida titlului pompos și a surselor arhivistice valoroase la care a avut acces autorul, volumul abundă în erori informaționale și chiar interpretative, fapt ce se răsfrânge inclusiv asupra prezentării lui Kurt Geißler. Identificându-l la rândul său în mod eronat drept „Peter Geissler” Mihai Pelin afirmă - într-un amalgam confuz de informații reale, și aserțiuni fanteziste - următoarele cu privire la acesta: „în 1940, toamna, era reprezentantul lui Heinrich Himmler în România, șeful filialei (sic!-n.n.) Gestapoului de la București, desfășurând intense activități informative, dar și de altă natură. Inițial, s-a interesat de situația minorității germane din Banat și din Transilvania și de atitudinea ei față de nazism, de agitațiile partidelor politice interzise prin lege și, surprinzător, de activitatea Institutului Social Român aflat sub conducerea lui Dimitrie Gusti. Adjunctul lui, Hans Koenen, menținea legătura cu Siguranța Statului. A furnizat clandestin arme mișcării legionare, când aceasta se pregătea să-l doboare de la conducerea statului pe generalul Ion Antonescu.

După rebeliunea ratată a legionarilor din ianuarie 1941, generalul român, împreună cu noul ministru al Germaniei la București, Manfred von Killinger, a reușit să-l convingă pe Hitler să închidă reprezentanța Gestapoului din România (sic!-n.n.) și, implicit, să-l recheme pe Peter Geissler în Reich. Între altele, acesta îl ajutase personal pe Horia Sima, căutat de autorități, să traverseze clandestin frontiera în Bulgaria, de unde a reușit să ajungă pe teritoriu german. La Berlin, Peter Geissler a fost anchetat timp de trei săptămâni asupra relațiilor lui cu comilonii lui Horia Sima și destituit, însă l-a salvat Heinrich Himmler, care l-a detașat «disciplinar» în Spania. La 27 decembrie 1942, conform unor date deținute de SSI, Peter Geissler a reapărut la Brașov, acoperindu-se cu identitatea falsă a unui anume căpitan Heine (sic!-n.n.). Apoi a fost semnalat de serviciul secret român că închiriasse un apartament în București, pe str. Sf. Spiridon nr. 8, unde era vizitat frecvent de persoane suspecte. Curând, a dispărut din nou, fără urme. Important este faptul că, datorită imprudențelor lui, începând din aprilie 1941 până la 23 august 1944 nu se mai poate discuta despre o prezență a Gestapoului (sic!-n.n.).²⁷ Am considerat necesară prezentarea *in extenso* a fișei biografice întocmite de Mihai Pelin cu privire la Kurt Geißler - alias „Peter Geissler” - întrucât ea este sugestivă pentru maniera de preluare necritică a informațiilor arhivistice sau bibliografice. De asemenea putem constata că, spre deosebire de Horia Brestoiu care tinde să hiperbolizeze prezența și acțiunile Gestapoului în România, Mihai Pelin tinde dimpotrivă să minimalizeze activitatea acestuia, afirmând că după rebeliunea legionară Gestapoul nu a mai fost prezent în România. Ceea ce este infirmat atât de sursele arhivistice, cât și de memorialistică ori literatura de specialitate. Credem că în cazul în care Mihai Pelin ar fi coroborat sursele

²⁶ Mihai Pelin, *Un veac de spionaj, contraspionaj și poliție politică. Dicționar alfabetic*, București, 2003.

²⁷ *Ibidem*, p. 125.

documentare cercetate cu referințele existente deja în momentul publicării opului său în cadrul literaturii de specialitate și memorialistice cu privire la persoana „însărcinatului special al Poliției de Siguranță” germane din București, ar fi putut fi evitată înscrierea unor afirmații eronate, precum cele prezentate anterior. Aceeași observație este valabilă, într-o anumită măsură, și în cazul lucrărilor semnate de Cristian Troncotă sau Horia Brestoiu - la care ne-am referit mai sus, întrucât, pentru a oferi doar două exemple aflate la îndemână: 1) Kurt Geißler nu a condus o „rezidență” a Gestapo în România; 2) el nu a deținut niciodată gradul de colonel și cu atât mai puțin de general, așa cum susține Eugen Cristescu, afirmații ce au fost preluate inclusiv de Cristian Troncotă și Horia Brestoiu. Dimpotrivă, pe baza literaturii de specialitate și a dosarului său personal, se poate constata faptul că cel mai înalt grad atins de acesta, în 1941, a fost cel de Sturmbannführer (maior) SS.

Revenind la identitatea reală a noului „însărcinat special al Poliției de Siguranță”, potrivit datelor oferite de istoricul Michael Wildt în excelența sa lucrare consacrată corpului de comandă al RSHA, respectiv de dosarul său personal de ofițer SS - păstrat în Bundesarchiv Berlin - Kurt Geißler s-a născut la 22 august 1902 în Berlin. La vârsta de 17 ani se înrolează voluntar în cadrul Freikorps Poensgen și participă la luptele din Baltică. După absolvirea studiilor gimnaziale în 1921, a intenționat să devină comisar criminalist, dar a fost respins datorită faptului că nu îndeplinea criteriile legate de vârstă. În perioada următoare studiază dreptul și își începe cariera de funcționar criminalist în 1928, în cadrul poliției criminale din orașul Weißenfels situat în Saxonia. Absolvă cu calificative excelente – al doilea din promoția sa – cursurile de comisar de poliție și în 1930 se alătură Prefecturii Poliției Politice în calitate de conducător al comisariatului de combatere a propagandei comuniste în Reichswehr. Membru NSDAP (nr. 2591797), membru SS (nr. 280231). După preluarea puterii de către naziști, este încadrat în Departamentul Poliției Secrete de Stat (Gestapo) unde, ca urmare a experienței sale, devine unul dintre primii experți în chestiuni legate de comunism, marxism, cetățeni străini ostili Reichului, emigranții proveniți din URSS și un colaborator apropiat al șefului departamentului, Heinrich Müller. După înființarea RSHA în 27 septembrie 1939, Geißler își desfășoară activitatea în cadrul departamentului IV Gestapo, în calitate de conducător al referatului IVA 2 „Sabotagebekämpfung, Sabotageabwehr, Fälschungswesen” (combaterea sabotajelor și falsificări), până în iulie 1940. Începând cu data de 15 iulie 1940 este trimis în România în calitate de „însărcinat special al Poliției de Siguranță”, ulterior de „atașat de poliție SS”, în cadrul Legației germane din București, unde rămâne până în februarie 1941. Rechemat la Berlin ca urmare a implicării sale în rebeliunea legionară, Geißler activează o scurtă perioadă ca membru al Einsatzgruppe der Sicherheitspolizei und des SD în Grecia, pentru ca în vara anului 1941 să revină în departamentul IV al RSHA unde preia conducerea referatului IV D 3 „Ostemigranten” (emigranți din est). Rămâne în această funcție până la începutul anului 1943 când, datorită afacerii Horia Sima - la care ne vom referi pe parcurs – Geißler este transferat la Riga în

calitate de director al poliției criminale. În august 1943, acuzat de comiterea unor abuzuri în cazul anchetării unor deținuți, este condamnat la doi ani închisoare și la excluderea din SS. Mai mult, în mai 1944 este exclus și din NSDAP, fiind deținut până la sfârșitul războiului în diferite lagăre de concentrare. În perioada postbelică reușește să convingă noile autorități vest-germane de atitudinea sa antinazistă - folosindu-se în acest scop de detenția sa în lagărele de concentrare -, și este reprimat în cadrul Poliției. Se stabilește la Köln, unde devine conducătorul poliției criminale. Încetează din viață la 14 octombrie 1963. Hauptsturmführer (căpitan) SS (1940), Sturmbannführer (maior) SS (1941) ²⁸.

În ceea ce privește reconstituirea activității desfășurate de Kurt Geibler în cursul șederii sale în România, sursele arhivistice identificate de noi sunt puține la număr, ceea ce ne determină să apelăm în acest sens îndeosebi la literatura memorialistică. Astfel, chiar din scrisoarea trimisă de Reinhard Heydrich ministrului de Externe Joachim von Ribbentrop la 6 iulie 1940, reiese faptul că principalul obiectiv urmărit de RSHA prin trimiterea în România, cel puțin din punct de vedere oficial, a „însărcinatului special al Poliției de Siguranță” era aprofundarea cooperării dintre Poliția de Siguranță română și cea germană „în chestiuni legate de sabotaj și atentatele cu explozibil”. Ținând seama de experiența acumulată până la acea dată în cadrul Gestapo, îndeosebi în conducerea referatului de combatere a sabotajului, Kurt Geibler era, teoretic, omul potrivit la locul potrivit. Credem însă că, pe lângă combaterea sabotajelor și îmbunătățirea relațiilor cu Siguranța română, numirea lui Kurt Geibler a avut la bază și alte considerente. Este bine cunoscut faptul că, după declanșarea celui de-al doilea război mondial în septembrie 1939, colaborarea informativă româno-germană a cunoscut noi valențe. În conjunctura internațională creată de război, dar mai ales de accentuarea pericolului reprezentat de politica revizionistă a Ungariei, Bulgariei și URSS, Serviciul Secret Român condus de Mihail Moruzov a intensificat – cu aprobarea regelui Carol al II-lea – contactele cu Serviciul de Informații Militar al armatei germane, obiectivul principal urmărit de partea română fiind identificarea unui aliat în măsură să asigure integritatea teritorială a României în fața amenințărilor multiple ce o vizau. În ceea ce privește Abwehrul aflat sub conducerea viceamiralului Wilhelm Canaris, acesta era la rândul său interesat în strângerea relațiilor cu Serviciul Secret Român cel puțin din două considerente importante: 1) România avea frontieră comună cu URSS, ceea ce permitea obținerea prin intermediul serviciilor românești a unor informații de primă mână cu privire la potențialul militar, economic etc., al URSS; 2) o parte importantă a petrolului necesar mașinii de război germane era asigurată de România, Reichul fiind interesat în cel mai înalt grad de menținerea neîntreruptă a fluxului de carburanți și de prevenirea actelor de sabotaj în regiunea petroliferă și pe rutele de

---

²⁸ BB, Berlin Documenter Center, SSO (SS-Offiziere) und RuSHA (Rasse und Siedlungshauptamt der SS) Akte Kurt Geibler; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 337, 353, 399, 648, 933-934; *Der Dienstkalender Heinrich Himmlers 1941/42*, p. 682.

transport (Dunăre). Colaborarea dintre cele două servicii secrete a avut ca rezultat, printre altele, dejucarea planurilor elaborate de serviciile de informații britanice în vederea blocării navigației pe Dunăre (cazul șleului „Termonde”), respectiv instalarea în zona petroliferă și în unele porturi dunărene a agenților Abwehr, respectiv a unor detașamente speciale din cadrul celebrului batalion 800 „Brandenburg” în vederea prevenirii actelor de sabotaj²⁹.

Ținând seama pe de o parte de cooperarea fructuoasă dintre Serviciul Secret român și Abwehr, pe de altă parte de rivalitatea acerbă existentă între serviciul de informații condus de Wilhelm Canaris și SD, nu este exclus ca prin intermediul trimerii unui „însărcinat special al Poliției de Siguranță” la București, Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich să fi urmărit atât crearea unei rețele de informații proprii a SD, cât mai ales „recăștigarea” terenului pierdut în România în favoarea Abwehr. Există însă inclusiv opinii istoriografice ce acreditează ideea potrivit căreia numirea lui Kurt Geißler și, în general, accentuarea prezenței SD în România începând cu anul 1940 se explică prin eșecurile suferite de Abwehr pe teritoriul român, îndeosebi în perioada decembrie 1939 - aprilie 1940, ceea ce a stârnit neîncrederea conducerii Reichului cu privire la competența serviciului de informații condus de Wilhelm Canaris de a face față situației create în urma acțiunilor întreprinse de serviciul de informații britanic pe teritoriul României. Vom cita în acest sens opinia istoricului Jaroslav Kokoška, care, într-o lucrare cu profil biografic consacrată amiralului Wilhelm Canaris afirmă că dejucarea în ultima clipă a planului britanic de sabotaj din aprilie 1940 a fost un insucces întrucât devenise evident că „serviciile de informații occidentale trecuseră la acțiune și că organizația de pază germano-română nu era în stare să le împiedice”, fapt ce l-a determinat pe Hitler „să ia hotărârea de a arunca în luptă, în sprijinul Abwehruului, în vederea îndeplinirii aceleiași misiuni, Serviciul de Siguranță condus de Heydrich. Măsura cam aducea cu un vot de neîncredere în Abwehr, întrucât până atunci cele două servicii secrete avuseseră misiuni independente și sferile activității lor erau astfel delimitate, încât să nu se intersecteze. Canaris trebuia deci să se împace cu gândul că își

²⁹ Un izvor istoric deosebit de important pentru colaborarea dintre Serviciul Secret român și Abwehr, îndeosebi în domeniul prevenirii actelor de sabotaj în regiunea petroliferă, este reprezentat de jurnalul de război al generalului Erwin Lahousen, conducătorul Abteilung Abwehr II (departamentul ce se ocupa de diversiuni și sabotaj) între 1938 și 1943. Pentru edificarea așa-numitei „Ölschutz Organisation Rumänien” a Abwehruului (organizația pentru protecția regiunii petrolifere) în perioada octombrie 1939-iulie 1940 vezi Institut für Zeitgeschichte München, F 23-Tagebuch Erwin Lahousen/Abwehr II. Însemnările din 10.10.1939, 15.11.1939, 14.12.1939, 29.02.1940, 21.04.1940, 23.05.1940, 30.06.1940, 02.07.1940, 03.07.1940, 04.07.1940, 23.07.1940. Pentru colaborarea informativă româno-germană vezi de asemenea Horia Brestoiu, *Impact la paralela 45°. Incursiune în culisele bătăliei pentru petrolul românesc*, p. 138-167, 193-200, 207-215; Cristian Troncotă, *Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al Armatei Române*, p. 75 și următoarele; Paul Leverkuehn, *Der geheime Nachrichtendienst der deutschen Wehrmacht im Kriege*, Frankfurt am Main, 1957, p. 106-111; Gert Buchheit, *Der deutsche Geheimdienst. Geschichte der militärischen Abwehr*, München, 1966, p. 248-249; Heinz Höhne, *Canaris. Patriot im Zwielicht*, München, 1976, p. 360, 431; Helmuth Spaeter, *Die Brandenburger. Eine deutsche Kommandotruppe zB 800*, München, 1978, p. 93-122; Oscar Reile, *Der deutsche Geheimdienst im II. Weltkrieg. Ostfront. Die Abwehr im Kampf mit den Geheimdiensten im Osten*, Augsburg, 1990, p. 313-322.

va împărți activitatea cu Heydrich.”³⁰ Opinia istoricului citat, deși extrem de interesantă, nu este susținută de dovezi documentare, ceea ce pune sub semnul întrebării veridicitatea sa și ne scutește de comentarii suplimentare. În schimb, se poate afirma cu certitudine faptul că RSHA a urmărit constant încă din primele luni ale anului 1940 „revirimentul” SD în România. În acest context se înscriu în opinia noastră trimiterea Untersturmführerului SS Otto Albrecht von Bolschwing (primăvara anului 1940), în calitate de reprezentant al SD în România³¹ -, el urmând să-și desfășoare activitatea sub acoperirea oficială de atașat de legatie³² -, respectiv a Hauptsturmführerului SS Kurt Geißler (iulie 1940). Aceste măsuri au accentuat, inclusiv pe teritoriul român, rivalitatea acerbă existentă între Abwehr și RSHA, ceea ce va fi speculat cu abilitate, în folosul României, de către SSI și autoritățile românești.

***

În privința activității desfășurate de Kurt Geißler și de rețeaua sa de informații pe teritoriul României, un prim aspect ce poate fi evidențiat pe baza documentelor de arhivă existente este reprezentat tocmai de misiunea oficială încredințată de RSHA, respectiv de colaborarea cu autoritățile polițienești române în neutralizarea actelor de sabotaj plănuit în regiunea petroliferă de către agenții serviciilor de informații britanice. În urma deșurării planului britanic de a întrerupe navigația pe Dunăre, respectiv pe măsura accentuării politicii progermane promovate de București și a intensificării colaborării informative româno-germane, Berlinul a exercitat presiuni în vederea expulzării supușilor britanici și francezi ce activau în cadrul industriei petrolifere, aceștia fiind considerați agenți ai serviciilor de informații aliate. Într-o notă adresată la 1 iulie 1940 de Serviciul Secret Secției a II-a Informații din cadrul Marelui Stat Major,

³⁰ Jaroslav Kokoška, *Amiralul Canaris*, traducere de Teodora Alexandru-Dobrițoiu, prefață și note explicative de Nicolae Minei, București, 1970, p. 201.

³¹ Otto Albrecht von Bolschwing (1909-1982), de profesie comerciant, origine nobiliară. Ofițer SS. Membru NSDAP (nr. 984212 din 01.04.1932), membru SS (nr. 353603). Colaborator apropiat al lui Adolf Eichmann, a elaborat împreună cu acesta în anii 1936-1937, în contextul politicii de arianizare și emigrare a evreilor, un amplu plan de exploatare economică a evreilor europeni; informator al SD în Palestina (1938-1939), membru al SD-Hauptamt (din 20.04.1940), reprezentant al SD în România (mai 1940 - aprilie 1941), în această calitate a contribuit la aprovizionarea cu arme a Mișcării legionare și s-a implicat de partea acesteia în rebeliunea din 21-24 ianuarie 1941. La solicitarea autorităților române, este rechemat în aprilie 1941. Este degradat și exclus din SS în ianuarie 1945. După război a activat în cadrul „organizației Gehlen” și a îndeplinit diferite sarcini informative pentru OSS, respectiv CIA. Untersturmführer SS (din 20.04.1940); Obersturmführer SS (din 01.07.1940); Hauptsturmführer SS (din 30.01.1941). BB, Berlin Documenter Center, SSO Akte Otto Albrecht von Bolschwing; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 398-399; *Der Dienstkalender Heinrich Himmlers 1941/42*, p. 670; Christopher Simpson, *Der amerikanische Bumerang, NS-Kriegsverbrecher im Sold der USA*, Wien, 1988, p. 302-310.

³² Prin intermediul notei verbale din 27.05.1940, Legația germană din București notifica Ministerului de Externe român că „domnul Otto Albrecht von Bolschwing a fost numit atașat în cadrul acestei Legații”, solicitând înscrierea acestuia pe lista corpului diplomatic. Arhiva Ministerului de Externe, fond 14/Reprezentanți-Germania, B 27-dosar Otto Albrecht von Bolschwing/atașat de legatie. (În continuare se va cita AME).

Mihail Moruzov evidențiază faptul că măsurile întreprinse de autoritățile române în vederea protejării zonei petrolifere și a asigurării aprovizionării Reichului au „împiedicat executarea de acțiuni directe de sabotaj”. Cu toate acestea, din urmărirea activității „englezilor și francezilor din industria petroliferă s-a putut stabili că anumite elemente întreprind o acțiune ascunsă în vederea unor eventuale acte de sabotaj”, astfel că, „pentru a pune la adăpost de orice eventualitate zona petroliferă și spre a reduce la minimum posibilitățile unei astfel de acțiuni”, Moruzov solicita expulzarea unui număr de 30 de supuși britanici³³. Întrucât în perioada următoare din varii motive guvernul român a tergiversat adoptarea măsurilor cerute de conducătorul Serviciului Secret, Berlinul a decis să intervină energic, solicitând într-o manieră intempestivă expulzarea celor vizați. La 24 iulie 1940 delegatul Abwehrului la București, maiorul dr. Hans Wagner, l-a informat pe Moruzov că în vederea „creării unei atmosfere favorabile” României în cadrul convorbirilor româno-germane la nivel înalt, ce urmau să se desfășoare la Salzburg, se impunea „a. expulzarea neîntârziată din România a tuturor persoanelor indicate în documentele de mai jos; b. o largă și urgentă publicitate prin presă și radio”³⁴. Ținând seama de contextul internațional și de natura ultimativă a cererii, factorii decizionali români au fost nevoiți să dea curs solicitării germane expulzând la sfârșitul lunii iulie 1940 un număr de 32 supuși britanici, respectiv 11 supuși francezi, suspectați sau dovediți de implicarea în pregătirea unor acte de sabotaj în regiunea petroliferă³⁵. Deși prin această măsură Berlinul a aplicat o grea lovitură la adresa serviciilor de informații aliate, rețeaua de agenți a acestora din România era departe de a fi anihilată în totalitate. Dimpotrivă, ea a rămas în continuare activă. Pe baza dovezilor adunate de agenții germani aflați la fața locului, Abwehrul a intervenit din nou la 12 septembrie 1940 pe lângă Serviciul Secret Român solicitând expulzarea unui contingent de 23 de supuși britanici din regiunea Ploiești³⁶. Situația avea să se înrăutățească și mai mult pentru serviciul de informații britanic după instaurarea regimului național-legionar, în prima jumătate a lunii septembrie 1940. Pe lângă limitarea drastică a libertății de acțiune și supravegherea continuă din partea Abwehr, respectiv SD, agenții SOE-ului britanic aflați pe teritoriul României au trebuit să facă față la ceea ce ministrul plenipotențiar britanic în România, Sir Reginald Hoare, a caracterizat –

³³ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond *Președinția Consiliului de Miniștri-Serviciul Special de Informații*, dosar nr. 24/1937, f. 311-316. (În continuare se va cita ANIC, fond PCM-SSI).

³⁴ *Ibidem*, f. 330-331.

³⁵ PAAAB, R 27347, Handakten Hasso von Etdorf, Abwehr: Länder (III), 1939-1940, E. 66067-66068. Abschrift vom 30.07.1940 betreffend die Zerschlagung des feindlichen Nachrichten- und Sabotagedienstes.

³⁶ PAAAB, R 27347, Handakten Hasso von Etdorf, Abwehr: Länder (III), 1939-1940, E 66069-66071. Schreiben der Abwehrabteilung III Nr. 711133/40 g Abw (Wi 5) vom 12.09.1940 betreffend Ausweisung von Ausländern aus Rumänien, gez. Bentivegni. Pentru monitorizarea de către agenții Abwehrului a activității desfășurate de serviciile de informații britanice în regiunea petroliferă, vezi Helmuth Spaeter, *Die Brandenburger. Eine deutsche Kommandotruppe zBV 800*, p. 108-111.

nu fără temeii – drept „campania teroristă” declanșată de sinistra Poliție legionară³⁷.

Schimbarea intervenită în privința regimului politic din România și-a pus amprenta inclusiv asupra activității SD-ului și a „însărcinatului special al Poliției de Siguranță” în cadrul Legației germane din București, Hauptsturmführer-ul SS Kurt Geißler. Până la momentul respectiv Serviciul Secret român colaborase în principal cu Abwehrlul, SD-ul având un rol mai degrabă decorativ în cadrul acțiunilor întreprinse de germani pe teritoriul României în vederea combaterii actelor de sabotaj. În consecință, este pe deplin explicabil faptul că relațiile dintre Mihail Moruzov și SD fuseseră reci dacă nu chiar tensionate, conducătorul Serviciului Secret fiind - potrivit opiniei lui Eugen Cristescu - „rău privit de Geißler”³⁸. Înlăturarea lui Moruzov, trecerea Poliției de Siguranță sub controlul Legiunii și, mai ales, înființarea Poliției legionare - cu sprijin și consultanță de specialitate germană³⁹ - au constituit tot atâtea premise favorabile creșterii influenței exercitate de SD în cadrul colaborării informative româno-germane, dar și asupra evoluției vieții politice din România, iar urmările nu s-au lăsat mult timp așteptate. Astfel, ca urmare a „campaniei teroriste” lansate de Poliția legionară în a doua jumătate a lunii septembrie 1940 împotriva supușilor britanici din regiunea petroliferă, majoritatea acestora au fost nevoiți să părăsească țara. Mai mult, cinci cetățeni britanici acuzați de comiterea unor acte de sabotaj la adresa cisternelor germane cu petrol – unii dintre aceștia fiind într-adevăr agenți SOE⁴⁰ - au fost arestați în 24-25 septembrie de către Poliția legionară, ei făcând parte - potrivit rapoartelor înaintate la Berlin de Legația germană din București - dintr-o organizație de spionaj condusă de atașatul militar britanic, locotenent-colonelul E. A. C. Macnab. Arestările și interogatoriile au fost efectuate de Poliția legionară în colaborare cu reprezentanții Gestapo în România, Kurt Geißler fiind implicat personal în aceste acțiuni⁴¹. În timpul interogatoriului, cei

³⁷ Elisabeth Barker, *British Policy in South-East Europe in the Second World War*, London, 1976, p. 40; vezi și Ivor Porter, *Operațiunea „Autonomous”*. În *România pe vreme de război*, traducere de George G. Potra și Delia Răzdolescu, București, 1991, p. 82-83.

³⁸ Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 146.

³⁹ Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 285-286; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”*. *Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 421.

⁴⁰ Elisabeth Barker, *British Policy in South-East Europe in the Second World War*, p. 40.

⁴¹ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 858 g/40. Telegramm Nr. 1673 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 27.09.1940, gez. Geißler, Fabricius; D II 878 g/40. Telegramm Nr. 1690 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 01.10.1940, gez. Fabricius; Vezi și *Idem*, R 27347, Handakten Hasso von Etdorf, Abwehr: Länder (III), 1939-1940. E 66081-66084. Abwehrabteilung Nr. 195/10.40 II/A Öl. Bisheriges Untersuchungsergebnis der Engländerverhaftungen; Numele celor cinci britanici arestați reiese dintr-un amplu raport înaintat de Reinhard Heydrich ministrului de Externe Joachim von Ribbentrop: John Edward Treacey, Esther Treacey, Alfred Crawford Anderson, Charles Young, Charles Read Brasier. *Idem*, R 101113, Berichte und Meldungen zur Lage in und über Rumänien, Band 422, 1937-1940, D II 1203 g. Bericht des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD B. Nr. 6056/40 g – IV A 2 – vom 23.10.1940 über die Aufdeckung einer englischen Sabotageorganisation im rumänischen Erdölgebiet von Ploesti, gez Heydrich.

arestați au fost maltratați de o asemenea manieră încât în momentul în care diplomații britanici i-au descoperit în custodia Poliției legionare „niciunul dintre prizonieri nu se mai putea ține pe picioare”⁴². Ca urmare a intervenției energice a Legației britanice din București, generalul Ion Antonescu a dispus eliberarea celor cinci, aceștia părăsind la începutul lunii octombrie 1940 teritoriul țării. Măsurile aplicate de autoritățile române nu s-au oprit însă aici. Până la sfârșitul aceleiași luni, un număr de aproximativ 400 de supuși, muncitori și ingineri britanici au fost fie expulzați, fie determinați să părăsească România⁴³, ceea ce a însemnat anihilarea rețelelor informative britanice din regiunea petroliferă, respectiv eșuarea definitivă a planurilor ce vizau întreruperea aprovizionării cu petrol a Germaniei prin sabotarea industriei petrolifere. Prevăzând eșecul, diplomatul britanic Robin Hankey – la vremea respectivă șeful Cancelariei Legației britanice – notase încă în cursul lunii septembrie 1940 că „în viitor singura noastră speranță de a întrerupe aprovizionarea cu petrol (a Germaniei-n.n.) pare a fi reprezentată în întregime de operațiunile aeriene, ce ar putea fi completate de orice acțiune cu un caracter mai puțin regulat”⁴⁴. Momentan, Germania câștigase bătălia purtată cu Serviciul de Informații britanic în culisele frontului secret din România, iar misiunea oficială încredințată de RSHA Hauptsturmführerului SS Kurt Geißler, respectiv colaborarea cu autoritățile polițienești române în combaterea actelor de sabotaj în regiunea petroliferă, părea să fi fost la rândul ei încununată de succes. Dar, chiar și la o trecere în revistă sumară a operațiunilor desfășurate de serviciile de informații germane în cooperare cu Serviciul Secret și Poliția de Siguranță română, se poate constata faptul că principalul artizan al rezultatelor obținute de partea germană în colaborarea informativă româno-germană fusese, incontestabil, Abwehrul, meritele SD fiind în această privință insignifiante. În schimb, așa cum vom constata în cele ce urmează, SD-ul și, personal, Hauptsturmführerul SS Kurt Geißler în perioada următoare se vor implica mult mai activ în cadrul vieții politice din România. Însă pentru a putea înțelege pe deplin rolul jucat de SD, Gestapo și îndeosebi Kurt Geißler în intervalul de timp ce a coincis cu prezența la conducerea țării a Legiunii, credem că se impune o sumară trecere în revistă a cauzelor ce au generat lupta pentru putere dintre Mișcarea legionară și generalul Antonescu, respectiv a factorilor ce au influențat confruntarea dintre două poluri de putere.

Este îndeobște cunoscut faptul că, la scurt timp după constituirea guvernului național-legionar în 14-15 septembrie 1940⁴⁵, între generalul Ion Antonescu și Mișcarea legionară au apărut o serie de disensiuni de natură politică și economică, ce izvorau din conceptele diametral opuse privind politica internă, structurile economice, reformele ce trebuiau aplicate în cadrul societății românești și ritmul în care acestea urmau să fie implementate. Divergențele s-au reflectat în mod pregnant în cadrul schimbului de scrisori desfășurat în cursul lunii octombrie între

⁴² Ivor Porter, *Operațiunea „Autonomous”*. În *România pe vreme de război*, p. 83.

⁴³ Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroiu, *Anglia și România între anii 1939-1947*, București, 1992, p. 96.

⁴⁴ Elisabeth Barker, *British Policy in South-East Europe in the Second World War*, p. 40.

⁴⁵ Vezi componența guvernului în Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1999*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, 1999, p. 137-139.

generalul Ion Antonescu și Horia Sima, comandantul Mișcării legionare. Cămășile verzi reproșau Conducătorului statului faptul că refuza să transpună în practică prevederile decretului din 14 septembrie cu privire la instituirea statului național-legionar și a monopolului politic al Legiunii, în condițiile în care generalul permitea în mod tacit existența și funcționarea în continuare a vechilor partide politice și se opunea categoric înlăptuirii așa-numitei „revoluții legionare”⁴⁶. În schimb, generalul Ion Antonescu, fire conservatoare și autoritară, străin de orice inovație ideologică și revoluționară, acuza conducerea Gărzii de instituirea unei dualități la nivelul structurilor de conducere politice și economice ale statului, ce paraliza practic întreaga activitate a acestuia, solicitând în termeni fermi separarea actului de guvernare de activitatea de partid și, îndeosebi, concentrarea întregii puteri în stat în mâna unui singur om⁴⁷. Relațiile dintre cele două grupări aflate la guvernare s-au deteriorat iremediabil în cursul lunii noiembrie pe fondul abuzurilor legionare și al accentuării îngrijorătoare a radicalismului Gărzii de Fier. Profund nemulțumită de poziția deținută în cadrul guvernului și, mai ales, de „tutela” exercitată de generalul Antonescu, Mișcarea legionară și-a intensificat presiunile în vederea cuceririi monopolului politic total în stat și a înlăptuirii revoluției legionare. „Dezideratele” Gărzii intrau însă în contradicție flagrantă cu programul politic al Conducătorului statului, axat pe ordine, liniște și muncă, ce reprezentau în opinia generalului Ion Antonescu elemente indispensabile realizării obiectivelor politice interne și externe ale noului regim: depășirea dificultăților economice și politice create de cedările teritoriale și aflulul de refugiați, respectiv redobândirea provinciilor pierdute în vara aceluiași an în favoarea URSS și Ungariei. În ecuația confruntării Antonescu-Legiune existau însă mai mulți factori ce puteau înlina balanța disputei într-o parte sau alta, înluentând astfel deznodământul final: controlul asupra Ministerului de Interne, poziția Armatei române, respectiv atitudinea Reichului și a serviciilor germane din România față de lupta pentru putere ce se desfășura la nivelul puterii politice din România.

În momentul constituirii guvernului, Legiunea insistase în mod deosebit pentru obținerea portofoliului Internelor, mai ales că experiențele nefaste prin care trecuse în cursul regimului autoritar carlist demonstraseră în mod dureros importanța acestui resort⁴⁸. După multe pertractări, generalul Ion Antonescu a acceptat în cele din urmă ca acest minister strategic să revină Gărzii – generalul Constantin Petrovicescu –, dar,

⁴⁶ *Evenimentele din ianuarie 1941 în arhivele germane și române*, studiu introductiv de dr. Gheorghe Buzatu, documente selectate de Cezar Ardeleanu și Dana Beldiman (Arh. M.Ap.N.), Cornel Beldiman, Iulian Pelică, Gheorghe Neacșu și Radu-Dan Vlad (Arh. S.R.I., Arh. Ist. a B.A.R., Arh. M.A.E. și Arhivele Naționale), ediție îngrijită și note de Rad-Dan Vlad, vol. II, București, 1999, doc. nr. 9, p. 52-54 (în continuare se va cita *Evenimentele...*); Președinția Consiliului de Miniștri, *Pe marginea prăpastiei*, volumul I, București, 1942, p. 154. Scrisoarea adresată de Horia Sima generalului Ion Antonescu la 28.10.1940.

⁴⁷ *Evenimentele...*, vol. II, doc. nr. 10, p. 54-57; *Pe marginea prăpastiei*, volumul I, p. 159-160. Scrisoarea adresată de generalul Ion Antonescu lui Horia Sima la 31.10.1940.

⁴⁸ Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 420.

neavând încredere în acesta, l-a dublat cu un om de încredere – locotenent-colonelul Alexandru Rioșeanu –, care, în calitate de subsecretar de stat exercita controlul asupra Poliției și Siguranței. Nemulțumită de această situație, Legiunea a inițiat o serie de schimbări în cadrul Ministerului de Interne, având ca scop înlocuirea personalului considerat „compromis” cu membri ai Mișcării. La scurt timp după preluarea puterii, legionarul Alexandru Ghica l-a înlocuit pe colonelul Cameniță în calitate de director general al Polițiilor din cadrul Ministerului de Interne, iar colonelul în rezervă Ștefan Zăvoianu a preluat conducerea Prefecturii Poliției Capitalei, astfel că, începând cu luna octombrie 1940, Ministerul de Interne a devenit un adevărat fief al Legiunii⁴⁹. În paralel cu aceste măsuri, a fost înființat – după model nazist - un corp auxiliar de poliție, așa-numita Poliție legionară⁵⁰, care prin excesele comise a devenit în curând simbolul terorii legionare, încă din luna octombrie întreaga țară fiind cuprinsă de anarhie și violență⁵¹. Poliția legionară s-a remarcat totodată și printr-o febrilă cursă a înarmărilor ce s-a produs pe două căi importante: 1) însușirea armamentului Poliției și Jandarmeriei din Basarabia și Bucovina depozitată la Siguranța generală; 2) comenzile de armament efectuate în Germania. Există indicii ce relevă faptul că livrările de armament către Mișcarea legionară au fost intermediare de reprezentantul SD în România, Obersturmführerul SS Otto Albrecht von Bolschwing, respectiv de însărcinatul special al Poliției de Siguranță, Hauptsturmführerul SS Kurt Geißler, probabil cu aprobarea lui Heydrich și Himmler⁵². Prin urmare, nu trebuie să surprindă faptul că numărul incidentelor a crescut în mod exponențial, ceea ce a dus la dezbateri

⁴⁹ Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 198-199.

⁵⁰ *Evenimentele...*, vol. II, doc. nr. 4, p. 29-30; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 421.

⁵¹ „Figurile acestor băieți îmbrăcați în haine de piele – relevă contesa Waldeck – cu căciulile lor înalte și motocicletele lor, au devenit o caracteristică nocturnă a Bucureștiului, simbolul teroarei legionare.” R. G. Waldeck, *Athénée Palace*, București, 2000, p. 238.

⁵² Atașatul militar german la București, colonelul Emil Just, nota în două scrisori adresate generalului-locotenent Kurt von Tippelskirch la 29 și 30 noiembrie 1940 că „poliția legionară a fost înarmată din surse germane”, respectiv „din cercurile SS”. Bundesarchiv-Militärarchiv Freiburg im Breisgau, RH 2 – OKH/Generalstab des Heeres -/2926, fol. 34-36, 37-38 (în continuare se va cita BMF); Institut für Zeitgeschichte München, ZS 1130, General der Kavallerie Erik Hansen, *Antworten in erweiterter Berichtform auf eine Anfrage des Instituts für Zeitgeschichte-München (Br/be vom 21.01.1956)*, gen Hansen-Memoriul generalului Hansen cu privire la activitatea sa în calitate de șef al Misiunii Militare germane în România, fol. 37 (în continuare se va cita Ifz., ZS 1130); Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 398; Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 285-286; Radu Lecca mărturisește în memoriile sale că, dintr-o convorbire desfășurată între Kurt Geißler și adjuncții săi, Hans Koenen și Fritz Drees, a înțeles că „poliția legionară primise cinci mii de pistoale de tipul Walther, în uz la poliția germană de la Berlin”. (Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 144; Eugen Cristescu a fost informat de locotenent-colonelul Erich Rodler, conducătorul Serviciului Abwehr România, că Legiunea primise arme din partea Gestapo. Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 208.

politice furtunoase în cadrul ședințelor Consiliului de Miniștri. Conducătorul statului le-a imputat miniștrilor legionari - principalii vizați fiind ministrul de Interne Constantin Petrovicescu și ministrul de Externe Mihail Sturdza – incapacitatea de a face față cerințelor impuse de guvernare și abuzurile comise de cămășile verzi, cerându-le în repetate rânduri reinstaurarea ordinii, respectarea legilor și pedepsirea neîntârziată a celor vinovați. Evident, aceste solicitări au fost, în cel mai bun caz, ignorate de cei cărora le fuseseră adresate.

În ceea ce privește poziția Armatei române față de confruntarea dintre partenerii de guvernare, istoriografia a acreditat două versiuni. Majoritatea lucrărilor științifice sau memorialistice ce au analizat acest subiect au formulat opinia potrivit căreia Armata română a fost imună față de „virusul legionar”, afirmație argumentată prin intermediul reacției acesteia în cursul evenimentelor din ianuarie 1941, când, la ordinele Conducătorului statului, a înăbușit cu fermitate puciul Legiunii. Chiar dacă a fost admisă existența anumitor simpatii față de Legiune în cadrul corpului de ofițeri, subofițeri și al trupei, totuși această simpatie nu a fost în măsură să afecteze sentimentele nutrite de marea majoritate a armatei care a respins ideologia cămășilor verzi⁵³. De partea cealaltă, memorialistica legionară a încercat să demonstreze contrariul, afirmând că Mișcarea legionară s-a bucurat de adeziunea trupei, subofițerilor, ofițerilor tineri și inclusiv a unei părți din corpul de comandă superior, fără a oferi însă explicații pertinente cu privire la cauzele care au determinat în final „defecțiunea” Armatei în cursul evenimentelor din ianuarie 1941⁵⁴. Credem că cele două versiuni nu corespund întru totul realității, problema raporturilor dintre Armată și Mișcarea legionară în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941 fiind mult mai complexă. În mod paradoxal, în pofida prestigiului său incontestabil, generalul Ion Antonescu nu s-a bucurat la început de sprijinul necondiționat al Armatei. Datorită firii sale autoritare și impulsive, generalul își crease de-a lungul timpului numeroase adversități în cadrul corpului de ofițeri superiori (porecla sa „câine roșu”, fiind mai mult decât elocventă în acest sens), dar ca urmare a măsurilor ferme adoptate pe parcursul guvernării național-legionare în vederea reorganizării și redresării Armatei, dar și a îmbunătățirii situației materiale a corpului de ofițeri, el a reușit să obțină treptat sprijinul și respectul castei ofițerești⁵⁵, fapt ce se va dovedi extrem de important în ecuația confruntării cu Mișcarea legionară. Dimpotrivă, Mișcarea legionară a trecut printr-o experiență asemănătoare, dar în sens invers. Deși ea s-a bucurat la începutul guvernării de un capital politic deloc neglijabil în rândurile Armatei ca urmare a opoziției sale față de regimul autoritar carlist și de cedările teritoriale din vara anului 1940, pe măsura alunecării spre extremism a Legiunii și a

⁵³ Vezi în acest sens Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 94-97.

⁵⁴ Horia Sima, *Era libertății. Statul național-legionar*, vol. II, Madrid, 1986, p. 337-338.

⁵⁵ Vezi, în acest sens, Dana Beldiman, *Armata și Mișcarea Legionară 1927-1947*, București, 2002, p. 89-91; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 67.

înmulțirii exceselor comise ea avea să-și erodeze, treptat și ireversibil, capitalul politic obținut cu multă trudă și numeroase jertfe. Tensionarea relațiilor dintre Armată și Mișcarea legionară a început să se manifeste odată cu starea de incertitudine și nesiguranță creată de arestările și măsurile arbitrare inițiate de sinistrua Poliție legionară în vederea pedepsirii celor vinovați de represiunile antigardiste, printre care se numărau inclusiv militari (generalii Gheorghe Argeșeanu, Gabriel Marinescu, Ioan Bengliu etc.). Armata era, de asemenea, indignată de imixtiunile cămășilor verzi în cadrul unităților militare și de propaganda legionară ce urmărea denigrarea corpului ofițeresc și subordonarea acestei instituții de către Legiune, prin crearea unei așa-numite „armate a poporului”⁵⁶. Sesizat în această privință, generalul Ion Antonescu atrăgea atenția încă din octombrie 1940 că dispozițiile aflate în vigoare interziceau legionarilor „orice amestec în armată”, iar cămășile verzi care nu se supuneau acestor prevederi legale „nu sunt legionari și ca atare trebuie predați Parchetului”⁵⁷. Cu toate acestea, este neîndoielnic faptul că propaganda legionară a obținut succese îndeosebi în rândul gradelor inferioare, ceea ce l-a determinat pe Conducătorul statului să adopte măsuri ferme în vederea stopării acestui fenomen. Astfel, în ședința Consiliului de Miniștri din 29 noiembrie 1940, el a afirmat în acest sens: „În ceea ce privește politica în armată, am spus, cine este în armată rămâne acolo și cine este în cuib, la fel. Armata trebuie să se mențină în spiritul ostășesc.”⁵⁸

Ruptura definitivă dintre Legiune și Armată a fost precipitată de comiterea asasinatelor de la Jilava și uciderea lui Nicolae Iorga și Virgil Madgearu. Aceste atrocități au șocat Armata și au creat o prăpastie insurmontabilă între ea și Legiune. Reuniunea corpului de comandă al Armatei din 28 noiembrie 1940 – ce a analizat situația internă și colaborarea militară româno-germană – a marcat nu numai ralierea comandanților militari de partea generalului Antonescu, ci și inițierea unor măsuri ferme îndreptate împotriva Legiunii. Răspunzând expunerii generalului Ion Antonescu și solicitării acestuia de a i se acorda „la nevoie” sprijinul și încrederea Armatei pentru ca „România să nu dispară ca țară liberă de pe harta Europei”, generalul Nicolae Ciupercă, „în asentimentul tuturor”, a exprimat preocuparea Armatei legată de situația internă și excesele comise de legionari: „*Noi vedem că este amenințată ființa Statului și a Neamului și cum noi suntem naționaliști prin definiție, vă rog să vă bizuiți cu toată convingerea pe concursul neprecupețit și necondiționat al oștirii. Noi nu putem vedea cu ochi buni această situație care poate duce la dezagregarea Statului. Când veți simți nevoia, vă rog să apelați la Armată, care va ști să-și facă datoria (s.n.-O.T.)*.” Asigurat de sprijinul Armatei, Conducătorul statului a solicitat celor prezenți măsuri ferme: „Cât privește amestecul

⁵⁶ Cf. George Forea, *Suflet nou în oștire*, în: „13 Jilava”, nr. 1, p. 10; *Pe marginea prăpastiei*, vol. II, p. 28.

⁵⁷ Arhivele Militare Române Pitești, fond 5475-Secretariatul general al MApN, dosar nr. 2620, f. 58. Ordinul Marelui Stat Major nr. 24.050/B din 10.10.1940, semnat general Ioanițiu. (În continuare se va cita AMRP).

⁵⁸ *Pe marginea prăpastiei*, volumul I, p. 206-207.

legionarilor în treburile armatei de acum înainte nu mai doresc plângeri, ci vreau rapoarte asupra sancțiunilor și măsurilor luate de comandanți.”⁵⁹ Conformându-se solicitării, Marele Stat Major a emis a doua zi un ordin general (nr. 166) ce reitiera interdicția referitoare la implicarea militarilor în politică, iar cei care încălcase această conduită erau somați să opteze în termen de zece zile fie pentru viața militară, fie pentru activitatea politică⁶⁰. Mai mult, în 18 decembrie 1940 generalul Ion Antonescu a emis un alt ordin general (nr. 1936), prin care se atrăgea încă o dată atenția asupra faptului că Armata și Legiunea erau două „forțe vii ale națiunii” a căror conlucrare era binevenită și dorită, ceea ce nu însemna însă „o imixtiune a uneia în domeniul celeilalte”⁶¹. Măsurile inițiate de conducerea statului și a Armatei nu s-au oprit aici. Întrucât din partea membrilor Mișcării au fost semnalate cazuri de instigare a trupei la nesupunere față de corpul ofițeresc, la 5 decembrie 1940 a fost promulgat un decret-lege care introducea în Codul justiției militare pedeapsa cu moartea pentru instigatorii la rebeliune și munca silnică pe viață pentru participarea la rebeliune⁶². Prin intermediul acestor măsuri, Conducătorul statului a obținut sprijinul Armatei și a exclus totodată posibilitatea subordonării acesteia de către Legiune. Chiar dacă în cadrul Armatei au rămas în mod cert elemente legionare, totuși cea mai mare parte a trupei și a corpului ofițeresc revoltată de abuzurile înfăptuite de legionari, s-a raliat poziției pe care se situa Conducătorul statului în confruntarea cu Garda. În acest sens, o notă de evaluare a ofițerilor români elaborată de Abwehr la sfârșitul anului 1940 nu făcea altceva decât să confirme faptul că majoritatea ofițerilor români nutreau sentimente de ostilitate față de adresa Legiunii, acel capital politic de care beneficiase Mișcarea în primele zile ale regimului național-legionar fiind de domeniul trecutului⁶³.

***

Referitor la poziția celui de-al III-lea Reich față de confruntarea pentru putere dintre Conducătorul statului și Garda de fier, istoriografia a admis de asemenea existența a două curente în cadrul forurilor decizionale germane. Prima, reprezentată de NSDAP și SS, sprijinea Mișcarea Legionară din motive determinate de afinitățile ideologice dintre legionarism și național-socialism, respectiv din convingerea că în România Mișcarea Legionară era singurul prieten sincer și necondiționat al Germaniei. Al doilea curent, reprezentat de Wehrmacht și Ministerul de Externe, considera persoana Conducătorului statului român principalul garant al menținerii stabilității politice România, un factor extrem de important pentru Berlin în contextul preparativelor militare germane în vederea

⁵⁹ ANIC, fond PCM-Cabinet Militar, dosar nr. 18/1940, filele 37-55.

⁶⁰ Petre Otu, Dana Beldiman, *Legionari printre militari, militari printre legionari*, în „Dosarele Istoriei”, nr. 9 (49)/2000, p. 25.

⁶¹ AMRP, fond 950-Cabinetul Ministrului, dosar nr. 247, f. 642.

⁶² „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 288 din 06.05.1940. Decret-lege nr. 3984 din 05.12.1940.

⁶³ BMF, RH 31-I - Deutsche Heeresmission in Rumänien -/v. 25 (b), nenumerotat. Schreiben Nr. 406/40 der Abwehrstelle Rumänien vom 30.12.1940 betreffend Beurteilung rumänischer Offiziere, gez. Rodler.

operațiunilor „Mărița” (invadarea Greciei), respectiv „Barbarossa” (atacarea URSS). Este incontestabil faptul că formarea guvernului, instituirea regimului național-legionar și natura conflictului Antonescu-Legiune au fost percepute diferențiat de autoritățile germane. Deși Garda beneficia de simpatia declarată a NSDAP, accesarea legionarilor la putere nu a fost receptată cu entuziasm la Berlin, întrucât existau temeri legate de capacitatea acestora de a face față cerințelor guvernării. Pe de altă parte, generalul Ion Antonescu se bucura de aprecieri pozitive în cadrul conducerii Wehrmachtului și se pare că însuși Adolf Hitler îl prefera în locul legionarilor⁶⁴. După anumite ezitări, Reichul s-a declarat de acord cu formula de guvern formată din militari, tehnicieni și legionari. În conformitate cu directivele primite de la Berlin, în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941 diplomații germani acreditați în capitala României au sprijinit colaborarea dintre generalul Ion Antonescu și Mișcarea Legionară, încercând să înlăture asperitățile apărute între cele două grupări pe parcursul guvernării. Ministrul plenipotențiar Wilhelm Fabricius, diplomat de carieră, s-a străduit să dezamorseze unele tensiuni apărute în cadrul relațiilor Antonescu-Legiune. Însă, pe măsura radicalizării Legiunii, a înmulțirii abuzurilor și experimentelor diletantiste din domeniul economic, Fabricius a adoptat o atitudine tot mai critică la adresa cămășilor verzi⁶⁵. Spre deosebire de Fabricius, ministrul plenipotențiar Hermann Neubacher, însărcinat special cu probleme economice pe lângă Legația germană - prototipul diplomatului de factură național-socialistă – era din punct de vedere ideologic mult mai apropiat de Legiune. Cu toate acestea, inclusiv Neubacher critica fără menajamente starea de nesiguranță din economia românească, considerând că experimentelor nefaste ale Mișcării din domeniul economic „trebuia să li se pună capăt”⁶⁶. Pe o poziție asemănătoare se situau inclusiv autoritățile militare germane sosite în țară în toamna anului 1940. De exemplu, în cadrul rapoartelor sale de situație înaintate OKH, respectiv OKW, Misiunea Militară germană comandată de generalul de cavalerie Erik Hansen a relevat tensiunile existente între Legiune și generalul Ion Antonescu, considerând că acestea se datorau „elementelor extremiste din Mișcarea Legionară, care nu sunt de acord cu gradul de participare la conducerea statului și cu măsurile moderate ale guvernului”⁶⁷. Generalul Hansen semnala de asemenea faptul că excesele comise de legionari au stârnit o senzație de „revoltă” în rândurile Armatei și au adus conducerea statului „într-o situație grea”, iar relația dintre Armata română și Mișcarea Legionară

⁶⁴ Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 426.

⁶⁵ Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 426; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 212-213; *Akten zur deutschen auswärtigen Politik, 1918-1945, Serie D, 1937-1945*, Band XI/1, Bonn, 1964, doc. nr. 269, p. 377 (în continuare se va cita ADAP).

⁶⁶ Hermann Neubacher, *Sonderauftrag Südost 1940-1945. Bericht eines fliegenden Diplomaten*, Göttingen-Berlin-Frankfurt, 1957, p. 61; ADAP, Band XI/1, doc. nr. 360, p. 526; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 426-427; R. G. Waldeck, *Athénée Palace*, p. 186-188, 288.

⁶⁷ BMF, RH 31-I - Deutsche Heeresmission in Rumänien -/v. 24 (b), fol. 138-141. Lagebericht Nr. 3 der Deutschen Heeresmission in Rumänien vom 15.11.1940, gez. Hansen.

se deteriorase într-o asemenea măsură la sfârșitul lunii noiembrie/începutul lunii decembrie 1940 încât „în cazul în care Armata ar primi mână liberă contra legionarilor, s-ar produce o baie de sânge”⁶⁸. Au existat însă inclusiv personalități și servicii germane care s-au situat fără rezerve de partea Mișcării Legionare în disputa acestora cu generalul Ion Antonescu. Printre aceștia se numărau jurnaliști precum reprezentantul agenției oficiale de presă (Deutsches Nachrichtenbüro), Klaus Schickert, ori atașatul militar aeronautic, colonelul Alfred Gerstenberg, dar și cercurile radicale din conducerea NSDAP sau organizația pentru străinătate a NSDAP (NSDAP/AO-Auslandsorganisation), respectiv SD⁶⁹.

După schimbarea de regim survenită în septembrie 1940, noul guvern a adoptat măsuri concrete și convingătoare în vederea aprofundării relațiilor politice și militare cu cel de-al III-lea Reich, precum reînnoirea solicitării referitoare la trimiterea unei misiuni militare germane și, îndeosebi, aderarea la Pactul Tripartit, eveniment care a avut loc la 23 noiembrie 1940. În pofida opțiunii clare a generalului Ion Antonescu în privința cooperării cu cel de-al III-lea Reich, cercurile radicale ale NSDAP mizau în continuare pe o guvernare exclusivă a Mișcării Legionare și nu erau dispuse să renunțe la această idee, chiar dacă ea era în contradicție cu linia politică oficială promovată de Berlin⁷⁰. Pe de altă parte NSDAP/AO – aflată sub conducerea secretarului de stat din Ministerul de Externe, Ernst Bohle - urmărea prin consilierea Legiunii să câștige capital politic și, cel puțin în România, să obțină sustragerea sa controlului exercitat de Auswärtiges Amt⁷¹. Obiectivele urmărite de NSDAP în raport cu Legiunea au ieșit în evidență în cursul vizitei efectuate la București, la sfârșitul lunii noiembrie, de Baldur von Schirach și Ernst Bohle. Deși în cadrul raportului oficial redactat de ministrul plenipotențiar Wilhelm Fabricius cu privire la convorbirile purtate cu liderii Mișcării Legionare este consemnată doar invitația transmisă lui Horia Sima de Baldur von Schirach - în numele lui Rudolf Hess - de a efectua o vizită în Germania, respectiv recomandarea oferită de Ernst Bohle comandantului Mișcării de a apela la ajutorul organizației NSDAP din România în opera de „edificare a partidului legionar”⁷², există totuși indicii potrivit cărora

⁶⁸ *Idem*, RH 31-I - Deutsche Heeresmission in Rumänien -/v. 25 (a), fol. 138-147. Lagebericht Nr. 4 der Deutschen Heeresmission in Rumänien vom 05.12.1940, gez. Hansen; Vezi și Ifz., ZS 1130, fol. 35-36.

⁶⁹ Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 286; *Die Weizsäcker-Papiere 1933-1950*, p. 235; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 427.

⁷⁰ *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legăție, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legăție*, p. 134.

⁷¹ Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 427.

⁷² PAAAB, Deutsche Gesandtschaft Bukarest, Verschiedenes 1937-1942, Karton 179, E 290787-290790. Bericht des deutschen Gesandter Dr. Wilhelm Fabricius vom 03.12.1940 betreffend der Besuch des Reichsleiters Baldur von Schirach und des Gauleiters Staatssekretär Bohle; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 428-429.

Baldur von Schirach și Ernst Bohle i-au comunicat lui Horia Sima că, în opinia NSDAP, Legiunea ar trebui să preia singură puterea, fără generalul Ion Antonescu și susținătorii acestuia⁷³. Cert este că în urma vizitei tensiunile dintre Legiune și Conducătorul statului, abia depășite ca urmare a asasinatelor comise la Jilava, s-au reactivat.

Referitor la atitudinea de sprijinire a Mișcării Legionare adoptată de reprezentanții SD din România, nu poate fi pus la îndoială faptul că această atitudine beneficia de girul și aprobarea lui Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich⁷⁴. Prezența SD și a Poliției de Siguranță în România, mai degrabă simbolică în perioada premergătoare instaurării guvernului național-legionar, a devenit mult mai evidentă odată cu schimbările politice intervenite în septembrie 1940 atât la nivelul conducerii statului, cât și a Ministerului de Interne. Instalarea Legiunii la putere și, îndeosebi, obținerea controlului asupra Ministerului de Interne au impulsionat colaborarea dintre cămășile verzi și RSHA. Reprezentantul SD și cel al Poliției de Siguranță în România, Obersturmführerul SS Otto Albrecht von Bolschwing, respectiv Hauptsturmführerul SS Kurt Geißler, întrețineau relații strânse cu conducerea Legiunii și se străduiau să prezinte Mișcarea în cadrul rapoartelor adresate RSHA drept „partenerul cel mai sigur” al politicii germane în sud-estul Europei⁷⁵. Sprijinul oferit cămășilor verzi nu s-a limitat însă doar la acest aspect. Cu aprobarea lui Himmler și Heydrich, SD și Poliția de Siguranță germană s-au implicat în mod activ în chestiunile referitoare la înființarea și organizarea după model nazist a Poliției legionare⁷⁶. Mai mult, aceștia au contribuit inclusiv la înarmarea ilegală a Legiunii, Bolschwing fiind se pare principalul intermediar al livrărilor germane de armament către Poliția legionară⁷⁷. În ceea ce-l privește pe Kurt Geißler, se cuvine a fi remarcat faptul că, pe lângă însărcinarea sa oficială legată de cooperarea pe linie informativă cu Siguranța română în prevenirea actelor de sabotaj - chestiune asupra căreia ne-am referit pe larg mai sus -, există indicii care relevă faptul că s-a implicat activ de partea Legiunii în disputa politică dintre aceasta și Conducătorul statului. Potrivit mărturiei lui Radu Lecca - ce trebuie, totuși, privită cu rețineră - Geißler, influențat de poliția legionară și de prefectul Poliției, colonelul în rezervă Ștefan Zăvoianu, „avea o părere foarte proastă despre generalul Antonescu”, reproșându-i acestuia faptul că se lăsa instrumentalizat împotriva Legiunii de către conducătorul SSI, Eugen Cristescu. De asemenea, Geißler „murea de necaz” că generalul se opunea categoric implementării de către Horia Sima a programului politic al Legiunii ce prevedea, printre altele, încheierea socotelilor cu „toți demnitarii din trecutele

⁷³ *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legăție, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legăție*, p. 134.

⁷⁴ Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheits-hauptamtes*, p. 398.

⁷⁵ Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 285-286.

⁷⁶ *Ibidem*, p. 286.

⁷⁷ Ifz, ZS 1130, fol. 37.

guverne Tătărescu și Călinescu”, respectiv terminarea „cât mai repede cu populația evreiască din țară”. Ținând seama de aprecierile la adresa generalului Ion Antonescu - redate anterior -, de sprijinul acordat cămășilor verzi, precum și de acutizarea conflictului acestuia cu Legiunea, nu trebuie să surprindă faptul că Kurt Geißler recomanda îndepărtarea de la putere a generalului întrucât acesta era, în opinia sa, „un dușman vădit al Germaniei”⁷⁸.

Rolul nefast jucat de Kurt Geißler a ieșit la iveală și cu prilejul asasinatelor comise de legionari la Jilava. Conform mărturiei aceluiasi Radu Lecca, Geißler a fost unul dintre cei care au instigat la execuția sumară a oponentilor politici ai Legiunii. În cadrul unei vizite efectuate directorului adjunct al Siguranței, Constantin Maimuca, Geißler l-a chestionat pe acesta din urmă cu privire la soarta celor închiși la Jilava. Informat de Maimuca despre intenția generalului Antonescu de a-i trage la răspundere pe cale legală, Geißler a afirmat: „Sunt unele crime care nu mai au nevoie de judecată.”⁷⁹ Mai mult, Radu Lecca infirmă versiunea potrivit căreia garda legionară i-a executat pe deținuții închiși la Jilava într-un moment de furie provocat de descoperirea trupurilor mutilate ale lui Corneliu Zelea Codreanu și ale celorlalți legionari asasinați, susținând într-o manieră categorică faptul că „deținuții au fost împușcați, fără discuție, din îndemnul lui Geißler”⁸⁰. Versiunea oferită de Radu Lecca este susținută și de Eugen Cristescu în memoriile sale. Potrivit acestuia, șeful serviciului Abwehr România, locotenent-colonelul Erich Rodler, care condamna cu asprime teroarea și dezorganizarea statului național-legionar, i-a atras atenția „că la Jilava au fost și instigații și arme venite din partea Poliției de Stat Secrete Germane (Gestapo-n.n.)”⁸¹. Deși sursele documentare cercetate de noi nu confirmă implicarea directă a Hauptsturmführerului SS Kurt Geißler în cazul asasinatelor de la Jilava, totuși ele ne indică faptul că metodele utilizate de Poliția legionară erau împărtășite și susținute fără rezerve de Geißler. Într-un amplu raport din 26 februarie 1941 referitor la sprijinul oferit de serviciile germane Mișcării Legionare în vederea declanșării rebeliunii, noul ministru plenipotențiar Manfred baron von Killinger raporta faptul că după masacrul de la Jilava, Hauptsturmführerul Kurt Geißler a „declarat public - declarație ce a ajuns inclusiv la cunoștința românilor – că uciderea celor 72 de prizonieri de la Jilava (în realitate au fost 64-n.n.) a reprezentat o justiție populară absolut îndreptățită. Când l-am chestionat dacă acest fapt este adevărat, el a remarcat că, de altfel, aceasta este inclusiv părerea Führerului. L-am sfătuit să păstreze tăcerea chiar dacă aceasta este realitatea.”⁸² Geißler nu a negat acuzațiile formulate de ministrul plenipotențiar von Killinger, afirmând ulterior că nu își aducea aminte să fi făcut public o asemenea

⁷⁸ Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 140-141, 143-144.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 141.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 142-143.

⁸¹ Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 189, 208.

⁸² *ADAP, 1918-1945, Serie D, 1937-1945*, Band XII, Göttingen, 1969, doc. nr. 94, p. 142; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 289.

declarație, dar că „păreră susținută în cadrul declarației corespunde integral opiniei sale”⁸³. De altfel, Kurt Geißler nu a fost singurul care a considerat „îndreptătită” asasinarea deținuților de la Jilava. Heinrich Himmler aprecia, într-o scrisoare adresată „mult stimatului camarad Horia Sima”, la 5 decembrie 1940, că „o asemenea măsură este justă, pentru că ea nu poate fi adusă la îndeplinire niciodată de justiția ordinară, care este legată de paragrafe și va depinde întotdeauna de un formalism al paragrafelor”, Reichsführerul SS recomandând conducerii Mișcării doar ca asemenea „măsură” să fie limitată în timp ori să se „producă doar o singură dată”, pentru a nu periclita ordinea și structura statală⁸⁴.

Sprijinul acordat Legiunii de SD și Poliția de Siguranță germană nu a rămas necunoscut generalului Ion Antonescu. Ancheta efectuată de autorități, cu privire la contextul în care s-au petrecut asasinările de la sfârșitul lunii noiembrie, a demonstrat faptul că armele folosite de Poliția legionară au fost procurate ilegal prin mijlocirea SD. Iritat, Conducătorul statului l-a convocat în primele zile ale lunii decembrie 1940 pe generalul de cavalerie Erik Hansen, căruia i-a prezentat o armă de proveniență elvețiană găsită asupra unui legionar aflat în arest. Generalul Antonescu, făcând aluzie la însărcinatul SD în România, Bolschwing, i-a comunicat interlocutorului său: „Domnule general, dumneavoastră sunteți informat desigur, ca și mine de altfel, referitor la cine și în ce scop introduce ilegal în România armele achiziționate de Germania în Elveția, firește nu de către dumneavoastră pentru propriile trupe. Am încredere că dumneavoastră veți acționa în mod loial. Dar vă rog să solicitați în Berlin ca pe viitor introducerea ilegală a armelor să înceteze odată pentru totdeauna.”⁸⁵ Într-adevăr, generalul Hansen a făcut intervenția solicitată și, potrivit mărturiei sale, asemenea cazuri nu s-au mai semnalat. Cu toate acestea, reprezentanții SD și ai Poliției de Siguranță în România, Otto von Bolschwing și Kurt Geißler, au oferit în continuare sprijin cămășilor verzi, ceea ce la nivelul conducerii Legiunii a creat iluzia că în lupta pentru putere beneficiază de sprijinul liderilor SS Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich. Acest fapt a contribuit, chiar și indirect, la tensionarea raporturilor Antonescu-Legiune, respectiv la declanșarea puciului din ianuarie 1941 cu scopul declarat al acaparării puterii totale în stat. În realitate, la începutul anului 1941 soarta Legiunii era practic pecetluită. Informațiile recepționate pe diverse canale (diplomatice, militare, servicii secrete etc.) la Berlin cu privire la starea de haos și dezorganizare ce caracteriza statul național-legionar au accentuat și mai mult scepticismul și rezervele manifestate de factorii de decizie influenți din conducerea Reichului precum Auswärtiges Amt sau Wehrmacht, cu privire la viabilitatea formulei de guvernare Antonescu-Legiune, respectiv capacitatea Mișcării legionare

⁸³ PAAAB, R 101119, Inland II Geheim, Band 428, Akten betreffend Rumänische Persönlichkeiten und deutsche Politiker in Rumänien, 1940-1941, nenumărat.

⁸⁴ *Evenimentele...*, vol. II, doc. nr. 17, p. 71-73.

⁸⁵ Ifz, ZS 1130, fol. 37.

de a face față cerințelor guvernării⁸⁶. În mod paradoxal, tocmai transformările revoluționare preconizate sau transpuse în practică de legionari, fundamentate de motivațiile ideologice și caracterul tot mai extremist al Mișcării, au fost factorii care au determinat Berlinul să opteze în cele din urmă în favoarea generalului Ion Antonescu în disputa cu partenerii de guvernare, Reichul preferând ca partener polul de putere „conservator” din guvern, în detrimentul polului „revoluționar”. Această alegere a demonstrat încă o dată, dacă mai era nevoie, că atât în privința disputei Antonescu-Legiune, cât și a liniei politice promovate față de România, Reichul s-a dovedit adeptul Realpolitikului, afinitățile ideologice fiind subordonate intereselor pragmatice de natură politică, economică și militară⁸⁷.

Desfășurarea evenimentelor derulate în zilele de 21-24 ianuarie 1941 a fost tratată pe larg în cadrul literaturii de specialitate ori memorialistice⁸⁸ și prin urmare nu ne vom opri asupra lor. În schimb, ne vom îndrepta atenția asupra consecințelor rezultate în urma puciului eșuat pentru reprezentanții SD și ai Poliției de Siguranță germană în România. Opțiunea Berlinului în favoarea generalului Ion Antonescu i-a pus, probabil, pe Hermann Neubacher, Otto von Bolschwing, Kurt Geißler și ceilalți simpatizanți/sușținători ai Gărzii în fața unei dileme cu privire la conduita pe care urmau să o adopte în continuare față de Legiune. Pe de o parte, dispozițiile

⁸⁶ Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 286-288; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 236-243; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, p. 153-155; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 429-430; *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legație, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legație*, p. 138-139.

⁸⁷ BB, Sammlung Schumacher/309. Bericht vom 01.03.1941. Ausblick auf die rumänische Politik im Februar 1941; Opțiunea conducerii Reichului este ilustrată elocvent de însemnările ministrului nazist al propagandei, Joseph Goebbels. La 24 ianuarie 1941 Goebbels nota în jurnalul său: „În România situația este încă neclară. Legionarii se răzvrătesc în continuare și Antonescu dispune deschiderea focului. Führerul este de partea sa. El dorește un tratat cu un stat, nu cu o ideologie [sublinierea noastră-O.T.]”. *Die Tagebücher von Joseph Goebbels, Teil 1: Aufzeichnungen 1923-1941, Band 9, Dezember 1940-Juli 1941*, Herausgegeben und bearbeitet von Elke Fröhlich, München, 1998, p. 108; Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 289; Martin Broszat, *Das Dritte Reich und die rumänische Judenpolitik*. In: *Gutachten des Instituts für Zeitgeschichte*, München, 1958, p. 123.

⁸⁸ Vezi, în acest sens, Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 288-291; Hermann Neubacher, *Sonderauftrag Südost 1940-1945. Bericht eines fliegenden Diplomaten*, p. 56-58; Mihail Sturdza, *România și sfârșitul Europei. Amintiri din țara pierdută*, Rio de Janeiro-Madrid, 1966, p. 239-252; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 244-272; Horia Sima, *Era libertății. Statul național-legionar*, vol. II, p. 303-366; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, p. 156-158; Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 145-148; Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 62-70, 190-193; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 431-435; *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legație, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legație*, p. 140-142.

primite de la Berlin erau clare: toate serviciile germane din România urmau să-i acorde sprijin necondiționat Conducătorului statului și, chiar dacă alegerea conducerii Reichului nu fusese cea dorită, Neubacher, Bolschwing și Geißler etc., erau nevoiți să se supună. Pe de altă parte, conștient de faptul că obținuse victoria împotriva cămășilor verzi, generalul Ion Antonescu era ferm decis să adopte măsuri drastice împotriva celor vinovați de declanșarea rebeliunii, mergând - potrivit relatării ministrului plenipotențiar Hermann Neubacher -, până la „spânzurarea întregii conduceri a Legiunii”⁸⁹. În consecință, la ordinele Conducătorului statului, Armata urma să acționeze fără menajamente împotriva rebelilor. În pofida situației lor fără ieșire, gardiștii manifestau intenția de a continua lupta lipsită de perspective, confruntarea riscând în aceste condiții să degenereze într-o adevărată baie de sânge. În consecință, reprezentanții SD și Hermann Neubacher, conștienți probabil de faptul că răspunderea pentru situația disperată a Legiunii le revenea și lor, au decis să intervină pentru a salva Mișcarea legionară de la distrugerea totală. Chiar dacă erau nevoiți să se supună momentan ordinelor venite de la Berlin, ei erau convinși că Legiunea continua să reprezinte în România „singurul prieten sincer al Germaniei” și că pe viitor nu era exclusă posibilitatea ca ea să revină în prim-planul vieții politice. Astfel, în dimineața zilei de 23 ianuarie 1941, Hermann Neubacher și Otto von Bolschwing l-au informat pe Horia Sima cu privire la poziția Reichului și l-au convins să semneze ordinul de încetare a rezistenței, redactat de Neubacher și scris de Vasile Iașinschi⁹⁰. Cu toate acestea, anumite ciocniri armate nu au putut fi evitate, deoarece ordinul de încetare a rezistenței nu a ajuns la timp la toate formațiunile legionare. În cele din urmă, situația s-a liniștit în după amiaza zilei de 23 ianuarie, Armata deținând controlul ferm atât în capitală, cât și în provincie. Trupele aflate în subordinea Misiunii Militare germane au avut, de asemenea, o contribuție esențială la restabilirea ordinii și liniștii, întrucât mulți

---

⁸⁹ Dialogul desfășurat în această privință între generalul Ion Antonescu și ministrul plenipotențiar Hermann Neubacher este redat de acesta din urmă în memoriile sale după cum urmează: «Antonescu: „Iar acum voi dispune spânzurarea întregii conduceri a Legiunii !”; Neubacher: „Acest lucru este absolut imposibil, domnule mareșal !” Antonescu: „Imposibil? Dar bineînțeles că voi face acest lucru ! Sunt niște criminali, toți vor fi spânzurați !” Neubacher: „Vă repet, acest lucru nu este posibil, deoarece este în joc onoarea mea de intermediar !” Antonescu: „Vreți să protejați niște criminali?” Neubacher: „Nu este sarcina mea să evaluez acest caz din punct de vedere juridic; dar eu i-am îndepărtat pe acești oameni de pe baricade ca persoană privată, fără a avea ordin. Dacă aș fi știut că vreți să-i spânzurați, firește că nu aș fi făcut acest lucru. Este sub demnitatea mea să fiu furnizorul spânzurătorilor”» Hermann Neubacher, *Sonderauftrag Südost 1940-1945. Bericht eines fliegenden Diplomaten*, p. 58.

⁹⁰ ADAP, Band XI/2, doc. nr. 709, p. 993-996; *Evenimentele...*, vol. II, doc. nr. 37, p. 101-104; Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 289-290; Hermann Neubacher, *Sonderauftrag Südost 1940-1945. Bericht eines fliegenden Diplomaten*, p. 57; Horia Sima, *Era libertății. Statul național-legionar*, vol. II, p. 353-354; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, p. 157-158; *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legăție, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legăție*, p. 141.

gardiști au preferat să se predea acestora de teama persecuțiilor⁹¹. Deși generalul Ion Antonescu promisese anterior o amnistie pentru legionarii care depuneau armele și eliberau clădirile publice de bună voie, acum, după încetarea ostilităților, el nu mai părea dispus la clemență, astfel că în scurt timp s-a declanșat un val de arestări împotriva membrilor marcanți ai Legiunii și a celor implicați în rebeliune⁹². Reprezentanții serviciilor secrete și ai Misiunii Militare germane au fost convinși că prin acțiunea de intermediere întreprinsă, vor obține amnistia dorită pentru cămășile verzi. Dat fiind faptul că așteptările lor fuseseră înșelate ca urmare a măsurilor adoptate de conducerea statului, iar generalul Antonescu nu putea fi admonestată în public, reprezentanții SD și Wehrmachtului i-au luat pe membrii marcanți ai Legiunii – pe proprie răspundere – sub protecția lor și i-au transportat pe diferite căi în Germania, aici fiind internați – în urma solicitării formale a Conducătorului statului⁹³ – în anumite lagăre de muncă în calitate de azilanți politici⁹⁴.

***

În 24 ianuarie 1941, în timp ce legionarii se pregăteau după 4 luni la putere să intre din nou în clandestinitate, la București sosea noul ministru plenipotențiar german Manfred baron von Killinger⁹⁵, ce urma să-l înlocuiască pe Wilhelm

⁹¹ BMF, RH 31-I - Deutsche Heeresmission in Rumänien -/v. 26 (b), nenumrotat. Lagebericht Nr. 5 vom 29.01.1941 betreffend der Januar-Putsch der Legionäre, gez. Hansen; Ifz, ZS 1130, fol. 53.

⁹² Până în data de 25.02.1941 au fost arestați în București 4638, iar în provincie 4714 legionari (Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 281.)

⁹³ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/3882, fol. 20-26. Schreiben Generals Antonescu an den deutscher Gesandter Manfred von Killinger vom 25.02.1941.

⁹⁴ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenministers, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, fol. 122-124. Schreiben des Auswärtigen Amtes an den Reichsführer SS und Chef der Deutschen Polizei vom 15.03.1941, gez. Weizsäcker; fol. 125. D III 73 g. Schreiben des Auswärtigen Amtes an den Chef der Sicherheitspolizei und des SD vom 30.03.1941, gez. Weizsäcker; fol. 132-140. D III 363 g. Bericht des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD an den Führer betreffend die Haltung der im Reichsgebiet lebenden rumänischen Legionäre gegenüber Marschall Antonescu vom 07.01.1942, gez. Heydrich; Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 290; *ADAP*, Band XII, doc. nr. 169, p. 244-246; Horia Sima, *Prizonieri ai puterilor Axei*, Madrid, 1990, *passim*; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, p. 158; Armin Heinen, *Legiunea „Arhanghelul Mihail”. Mișcare socială și organizație politică. Contribuție la problema fascismului internațional*, p. 435; Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 267-168.

⁹⁵ Nota de serviciu întocmită la 17.12.1940 de ministrul de Externe Mihail Sturdza cuprindea următoarele cu privire la persoana noului ministru plenipotențiar: „Domnul Wilhelm Fabricius, Ministrul Germaniei, a făcut cunoscut acestui Departament că primind o altă însărcinare din partea Guvernului său urmează a părăsi în curând țara. Domnia sa adaogă că Guvernul Reich-ului a desemnat ca succesor al său pe Baronul von Killinger, actualul Ministru al Germaniei la Bratislava. Baronul von Killinger este socotit ca unul din experții partidului național-socialist pentru Europa dunăreană. Domnia sa este fost ofițer și aparține vechii gărzi a partidului. Domnia Sa este Ministru Plenipotențiar Cl. I, în vârstă de 54 ani, căsătorit. A îndeplinit în trecut misiunile de Consul General al Germaniei la San Francisco și avansat în urmă Ministru Plenipotențiar Cl. I în Auswärtiges Amt. București, 17 Decembrie 1940. Ministrul Afacerilor Străine ss. Mihail Sturdza”. AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, K 26-dosar Baron von Killinger/ministru plenipotențiar.

Fabricius, rechemat în 13 decembrie 1940⁹⁶. În momentul preluării noului său post diplomatic din capitala României, Manfred von Killinger primea din partea conducerii Reichului două misiuni importante. Înainte însă de a prezenta obiectul acestor misiuni și modul în care von Killinger le-a îndeplinit, credem că se impune - pentru o mai bună înțelegere a acțiunilor sale - o scurtă prezentare a personalității și carierei politice a noului ministru plenipotențiar.

Potrivit datelor oferite de lucrările cu caracter biografic, respectiv de dosarul său personal de membru SA, Manfred baron von Killinger s-a născut la 14 iulie 1886 în localitatea Lindigt bei Nossen din Saxonia. După absolvirea studiilor primare intră în corpul de cadeți regali din Saxonia (1900-1904), iar în perioada 1904-1920 își desfășoară activitatea în cadrul Marinei imperiale, participând în cursul primului război mondial, în calitate de comandant al torpilorului V 45, la celebra bătălie de la Skagerrak. În 1920 se retrage din serviciul militar activ, optând în favoarea unei cariere în cadrul vieții politice. Membru al *Freikorpsbrigade Ehrhardt* (1919-1920), membru al organizației *Consul* (1920-1923), conducător al *Wikingbund* (1923-1928), membru NSDAP (din 01.05.1928), membru SA (din 01.05.1928), Obergruppenführer SA (din februarie 1933). Este ales deputat NSDAP în Parlamentul landului Saxonia (1928-1934), iar după preluarea puterii de către naziști este numit comisar al Reichului pentru landul Saxonia (10.03-06.05.1933), respectiv președinte al Consiliului de Miniștri în landul Saxonia (06.05.1933-28.02.1935). Membru al Tribunalului Poporului (1936). În aprilie 1937 intră în cadrul serviciului diplomatic: consul general la San Francisco (iunie 1937-februarie 1939), rechemat în centrala Ministerului de Externe, este promovat ministru plenipotențiar (din 20.04.1939), îndeplinind funcția de conducător al referatului de cadre din departamentul de personal și administrație (mai 1939-iulie 1940); ministru plenipotențiar în Slovacia (21.07.1940-21.01.1941); ministru plenipotențiar în România (24.01.1941-23.08.1944). S-a sinucis în clădirea Legației germane din București la 02.09.1944⁹⁷. Cariera politică și chiar viața baronului Manfred von Killinger au fost la un moment dat pe muchie de cuțit, anume în cursul „afacerii Röhm”, eveniment intrat în istorie sub denumirea de „noaptea cuțitelor lungi” (30 iunie 1934). Manfred von Killinger s-a aflat printre liderii SA arestați în dimineața zilei de 30 iunie și care urmau să fie executați în curtea închisorii din München, fiind

⁹⁶ *Ibidem*. Schreiben der deutschen Gesandtschaft in Bukarest an den Herrn Kgl. Rumänischen Aussenminister Prinz Sturdza vom 13.12.1940, gez. Fabricius.

⁹⁷ Cu privire la biografia și activitatea baronului Manfred von Killinger vezi BB, Berlin Documenter Center, SA-Akten Manfred von Killinger; Parteikanzlei der NSDAP-Akten Manfred von Killinger; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, K 26-dosar Baron von Killinger/ministru plenipotențiar; Hans Graf von Holtzendorff, *Landsknecht und Hofnarr*, Göttingen -Frankfurt-Zürich, 1971, p. 137 și următoarele; Andreas Wagner, *Mutschmann gegen von Killinger. Konfliktlinien zwischen Gauleiter und SA-Führer während des Aufstiegs der NSDAP und der „Machtergreifung” im Freistaat Sachsen*, Beucha, 2001; Bert Wawrzinek, *Manfred von Killinger (1886-1944). Ein politischer Soldat zwischen Freikorps und Auswärtigem Amt*, Preussisch Oldendorf, 2003.

salvat se pare de intervenția personală a Führerului⁹⁸. În pofida acestei intervenții, situația lui încă nu fusese clarificată. Reîntors la Dresda în data de 1 iulie, von Killinger a fost rearestat în urma uneltirilor inamicului său personal, Gauleiterul Martin Mutschmann, și închis o scurtă perioadă în lagărul de concentrare Hohnstein sub acuzația de înaltă trădare⁹⁹. În cele din urmă von Killinger a supraviețuit, dar evenimentele prin care a trecut în iunie-iulie 1934 și, mai ales, tratamentul la care a fost supus în lagărul de concentrare Hohnstein din partea gărzilor SS l-au marcat profund. Din acest moment și până la sinuciderea sa în clădirea Legației germane din București, Manfred von Killinger - aidoma majorității liderilor SA supraviețuitori ai „noptii cuțitelor lungi” – a manifestat o adversitate nedisimulată față de SS, fapt reflectat inclusiv de activitatea sa în calitate de ministru plenipotențiar la București.

Numirea sa ca reprezentant al Reichului în România a fost inspirată de subsecretarul de stat Martin Luther și era o parte componentă a politicii de selectare și promovare a personalului diplomatic inițiată de ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop, ce urmărea înlocuirea diplomaților de carieră germani cu membri NSDAP și SA. De asemenea, numirea lui Manfred von Killinger și a altor membri SA în calitate de miniștri plenipotențiar în statele din sud-estul Europei¹⁰⁰ avea și menirea de a neutraliza influența SS în acest areal geografic¹⁰¹. Noile numiri au fost criticate vehement atât de diplomații de carieră din Ministerul de Externe, nemulțumiți de ascensiunea spectaculoasă a lui Martin Luther și de politica de personal promovată de ministrul de Externe von Ribbentrop¹⁰², cât și de SS, ce a dezavuat, de asemenea, influența crescândă exercitată de Luther în cadrul *Auswärtiges Amt*, acuzându-l pe acesta că prin favorizarea accederii în posturi diplomatice importante a elementelor provenite din SA dorea demonstrarea atitudinii sale de „prietenie față de partid (NSDAP-O.T.)”, respectiv obținerea sprijinului SA și al Wehrmachtului în „lupta împotriva SS”¹⁰³. În momentul preluării postului de ministru plenipotențiar la București, în 24 ianuarie 1941, Berlinul îi încredințase două sarcini importante baronului Manfred von Killinger, anume: 1) relansarea colaborării generalului Ion Antonescu cu „elementele

⁹⁸ Bert Wawrzinek, *Manfred von Killinger (1886-1944). Ein politischer Soldat zwischen Freikorps und Auswärtigem Amt*, p. 200-201.

⁹⁹ Bert Wawrzinek, *Manfred von Killinger (1886-1944). Ein politischer Soldat zwischen Freikorps und Auswärtigem Amt*, p. 201-206; Hans Graf von Holtzendorff, *Landknecht und Hofnarr*, p. 141.

¹⁰⁰ Hanns Elard Ludin (1905-1947), ministru plenipotențiar la Bratislava (1941-1945); Dietrich von Jagow (1892-1945), ministru plenipotențiar la Budapesta (1941-1944); Siegfried Kasche (1903-1947), ministru plenipotențiar la Zagreb (1941-1945); Adolf Heinz Beckerle (1902-1976), ministru plenipotențiar la Sofia (1941-1944).

¹⁰¹ Vezi pe larg în Hans-Jürgen Döscher, *Das Auswärtige Amt im Dritten Reich. Diplomatie im Schatten der >Endlösung<*, p. 205-206.

¹⁰² *Ibidem*, p. 206-207.

¹⁰³ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/2798, fol. 1-3. Schreiben des Chefs des SS-Hauptamtes an den Reichsführer SS vom 17.04.1941, gez. Gottlob Berger.

sănătoase” ale Mișcării Legionare; 2) stabilirea gradului de implicare a serviciilor și personalităților germane din România în evenimentele din 21-24 ianuarie 1941. În ceea ce privește realizarea primei sarcini, încercările întreprinse de Manfred von Killinger în vederea refacerii tandemului Antonescu-Legiune s-au soldat cu un eșec total. Conducătorul statului nu numai că a refuzat categoric, sub diverse pretexte, reluarea colaborării cu Garda, dar a continuat să ia măsuri drastice la adresa cămășilor verzi¹⁰⁴. În noul guvern, format la 27 ianuarie 1941, Legiunea nu mai dispunea de niciun reprezentant, cabinetul fiind alcătuit din tehnicieni și militari, formulă ce avea să se mențină cu anumite modificări până la 23 august 1944¹⁰⁵. La 14 februarie 1941, statul național/legionar a fost abrogat în mod oficial¹⁰⁶, ceea ce a însemnat totodată o schimbare de regim politic, respectiv instituirea unui regim de dictatură militară. Măsurile antilegionare adoptate de Conducătorul statului în cursul anului 1941, precum și eșuarea diferitelor încercări de mediere l-au convins în cele din urmă pe ministrul plenipotențiar Manfred von Killinger că reluarea colaborării dintre Antonescu și Mișcarea Legionară nu mai era de actualitate, Conducătorul intenționând „să realizeze edificarea noului stat cu ajutorul încercaților luptători de pe front, dar fără Legiune”¹⁰⁷.

În schimb, Manfred von Killinger a îndeplinit cu un asemenea succes a doua sarcină primită din partea Berlinului, încât rezultatul a provocat o adevărată furtună la nivelul conducerii Reichului. După o investigație ce a durat mai mult de o lună și a cuprins, printre altele, consultări cu generalul Ion Antonescu cu membri ai guvernului român, cu reprezentanți ai autorităților etc.,¹⁰⁸ dar și cu fostul ministru plenipotențiar Wilhelm Fabricius, cu generalul Erik Hansen și cu reprezentanții serviciilor secrete germane din România, Manfred von Killinger a întocmit la 26 februarie 1941 un amplu și extrem de bine documentat raport, ce dezvăluia fără menajamente faptul că anumite personalități și servicii germane au contribuit prin atitudinea lor la declanșarea evenimentelor din 21-24 ianuarie 1941. Printre cei nominalizați se numărau în primul rând reprezentanții SD din România: ofițerii SS Otto Albrecht von Bolschwing, Kurt Geißler, cu Hans Koenen, Waschinowski, Karl conte von Meran, Karl Kräutle, cu Wenzel etc., dar și jurnaliști precum

¹⁰⁴ Vezi pe larg în Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 272-286.

¹⁰⁵ Pentru lista noului guvern, vezi „Timpul”, nr. 1338 din 29.01.1941; Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi – 1859 până în zilele noastre – 1999*, p. 140 și următoarele.

¹⁰⁶ „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 39 din 15.02.1941. Înalt Decret nr. 316 din 14.02.1941.

¹⁰⁷ *ADAP, 1918-1945, Serie D, 1937-1945*, Band XIII, Göttingen, 1970, doc. nr. 426, p. 572-574; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 286.

¹⁰⁸ Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 150-154; *Evenimentele din ianuarie 1941 în arhivele germane și române*, volumul I, studiu introductiv de dr. Gheorghe Buzatu, documente selectate de Vitalie Văratec (Bundesarchiv, Berlin), Gheorghe Buzatu (Arh. C.I.C.E.), Cezar Ardeleanu, Dana Beldiman și Radu-Dan Vlad (Arh. M.Ap.N.), traducere de Bogdan Basarab, ediție îngrijită și note de Radu-Dan Vlad, București, 1998, doc. nr. 28, p. 132-135 (În continuare se va cita *Evenimentele...*, volumul I); *Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legație, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legație*, p. 143.

reprezentantul DNB în România, Klaus Schickert, ori membri ai AO der NSDAP/organizația din străinătate a NSDAP (Langenecker, Knoll etc.). Raportul reținea în sarcina lui Geißler – pe care Killinger îl acuza că „a jucat un rol destul de neplăcut, a fost omul de legătură al poliției legionare” – faptul că: 1) a aprobat asasinatele de la Jilava considerându-le justificate, informație ce a ajuns la cunoștința părții române; 2) a solicitat, în urma dispoziției lui Reinhard Heydrich, intervenția ministrului plenipotențiar von Killinger în vederea eliberării prefectului legionar al Poliției, Alexandru Ghika, și a directorului adjunct al Siguranței, Constantin Maimuca; 3) a cerut cancelarului Legației, Adolf Blücher, să transfere în Germania suma de 60000 RM, pentru conducătorii Legiunii scoși între timp din țară de Misiunea Militară germană. În privința lui Otto von Bolschwing, Killinger releva că: 1) protestase împotriva arestării legionarilor, susținând că în conflictul cu Antonescu dreptatea era de partea Legiunii; 2) i-a ascuns pe liderii Legiunii (Constantin Papanace, Vasile Iașinski, Constantin Stoicănescu, Corneliu Georgescu etc.) în sediul SD ce beneficia de dreptul de extrateritorialitate; 3) a refuzat să dezvăluie locul în care se ascundea Horia Sima, toate aceste constatări fiind relevante – în opinia lui Killinger –, pentru relațiile strânse existente între Legiune și SD. În finalul raportului său ministrul plenipotențiar german ajungea la concluzia că, deși serviciile germane nu au fost implicate în mod direct în rebeliunea legionară din 21-24 ianuarie 1941, acestea, și îndeosebi reprezentanții SD, au fost informate cu privire la planurile elaborate de Mișcarea Legionară în vederea înlăturării de la putere a Conducătorului statului, planuri pe care le-au susținut. Sprijinul oferit de serviciile germane a indus în cadrul Legiunii convingerea că încercarea de înlăturare a generalului Antonescu va fi sprijinită de Reich, dezamăgirea cămășilor verzi fiind „imensă atunci când Führerul a anunțat că armata germană îl susține pe Antonescu”¹⁰⁹.

După cum era de așteptat, raportul întocmit de ministrul plenipotențiar von Killinger a provocat reacții vehemente din partea RSHA, ceea ce a reactivat conflictul latent existent între SS și Ministerul de Externe și a readus în discuție inclusiv problema atribuțiilor și subordonării atașailor de poliție SS¹¹⁰. Hauptsturmführerul SS Otto von Bolschwing și Hauptsturmführerul SS Kurt Geißler au fost rechemați la Berlin unde, în prezența conducătorului departamentului VI al RSHA (spionaj extern), Brigadeführerul SS Heinz Jost, au prezentat Reichsführerului SS Heinrich Himmler la 21 februarie 1941 un raport cu privire la „situația din România”¹¹¹. Nu există indicii cu privire la conținutul raportului, dar probabil că Bolschwing și Geißler au reiterat punctele de vedere favorabile Legiunii și defavorabile generalului Antonescu, exprimate inclusiv în cadrul raportului din 26. februarie al ministrului plenipotențiar Manfred von

¹⁰⁹ ADAP, Band XII, doc. nr. 94, p. 140-144.

¹¹⁰ Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 291.

¹¹¹ *Der Dienstkalender Heinrich Himmlers 1941/42*, p. 121. Eintragung vom 21.02.1941.

Killinger, la care ne-am referit pe larg anterior. Cert este că, pe baza informațiilor parvenite de la SD și reprezentanții acestuia în România dar și de la legionarii refugiați în Germania¹¹², RSHA a întocmit la rândul său la sfârșitul lunii februarie 1941 un raport detaliat ce respingea în mod categoric acuzațiile aduse lui Bolschwing și Geißler și formula la adresa ministrului plenipotențiar von Killinger o serie de învinuiri mai mult sau mai puțin grave. Printre altele, Killinger era acuzat că, la o lună după preluarea postului său din București, nu a fost în măsură să obțină „pacificarea dintre generalul Antonescu și Legiune”, dispusă de Hitler, întrucât „interpretează absolut fals cauzele conflictului”, preluând în totalitate teza antonesciană în privința evenimentelor din ianuarie 1941. De asemenea, ministrul plenipotențiar era învinuit de ignorarea rapoartelor întocmite de reprezentanții SD din România, de obstrucționarea activității acestora și de favorizarea Abwehrului, precum și de utilizarea unor termeni ireverențioși atât la adresa SD ca instituție - „SD-rahă” - cât și în privința liderilor SS Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich¹¹³. Dată fiind natura acuzațiilor, Manfred von Killinger a fost rechemat la începutul lunii martie 1941 și confruntat cu conținutul raportului întocmit de RSHA. Într-o notă întocmită la 6 martie și adresată ministrului de Externe Joachim von Ribbentrop, Manfred von Killinger a respins, punct cu punct, acuzațiile formulate și a adus noi probe în sprijinul afirmațiilor sale cu privire la relațiile apropiate dintre SS, SD și Mișcarea Legionară. Potrivit opiniei lui Killinger presupunerea că „SD-ul, respectiv SS-ul sunt în strânsă legătură cu conducerea legionară este demonstrată atât de faptul că Reichsführerul SS Himmler i-a scris o scrisoare lui Horia Sima, cât și de faptul că Horia Sima, la rândul său, a înaintat un lung raport Reichsführerului SS Himmler la data de 6 februarie 1941. [...] După părerea mea un raport atât de minuțios este trimis doar persoanelor care sunt familiarizate cu planurile cuiva.”¹¹⁴

Dat fiind faptul că partea română era, de asemenea, bine informată cu privire la rolul jucat de reprezentanții SD, DNB și NSDAP/AO în cadrul rebeliunii legionare¹¹⁵,

¹¹² Vezi în acest sens memoriul adresat la 06.02.1941 de Horia Sima „mult stimatului Reichsführer-SS Heinrich Himmler”, memoriu în care prezenta versiunea proprie asupra colaborării dintre Legiune și generalul Ion Antonescu în perioada septembrie 1940 - ianuarie 1941. BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/1649, fol. 17-19; pentru textul german al aceluiași memoriu vezi Ifz, NO 488. Geheime Kommandosache Anlage zum Schreiben 52/41 g. Rs. an RFSS.

¹¹³ PAAAB, R 101119, Inland II Geheim, Band 428, Akten betreffend Rumänische Persönlichkeiten und deutsche Politiker in Rumänien, 1940-1941, nenumărat. Bericht ohne Datum und Unterschrift betreffend Gesandter von Killinger.

¹¹⁴ BB; R 58 – Reichssicherheitshauptamt - /112, fol. 46-65; ADAP, Band XII, doc. nr. 129, p. 189; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 292; *Evenimentele...*, volumul I, doc. nr. 33, p. 143-149; *Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legație, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legație*, p. 143-144.

¹¹⁵ Vezi în acest sens Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 291; Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 208, 330, 398; Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 141-148, 153-154; *Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legație, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legație*, p. 144.

la 1 martie 1941 generalul Ion Antonescu a adresat o scrisoare ministrului plenipotențiar Manfred von Killinger în care solicita, „în interesul ordinii interne” și al apărării „sănătoase a intereselor noastre comune”, rechemarea: 1) reprezentanților SD în România (Otto Albrecht von Bolschwing, Kurt Geißler, Karl conte von Meran, Karl Kräutle, Wenzel); 2) a conducătorului NSDAP/AO din România, Artur Konradi, și a adjunctului său, Langenecker; 3) a consulilor germani de la Orșova – Fritz Wüslow, Constanța – Emil Geiger și Ploiești – Otto Braun¹¹⁶. Cererea Conducătorului statului a acutizat conflictul dintre Auswärtiges Amt și SS. Ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop – ce a receptat amestecul SD în evenimentele din România drept o „conspirație gigantică a SS” îndreptată împotriva politicii externe oficiale a Reichului¹¹⁷ – nu a scăpat prilejul ivit pentru a denigra în fața Führerului activitatea SS și SD¹¹⁸, stârnind astfel mânia acestuia. În consecință, Hitler a dat câștig de cauză Ministerului de Externe și a dispus satisfacerea cererii generalului Ion Antonescu, respectiv rechemarea celor vizați. Deși Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich au luat de cunoștință de hotărârea Führerului, au încercat să tergiverseze luarea unei decizii în speranța că această chestiune va fi uitată¹¹⁹. A fost nevoie de o nouă intervenție a ministrului de Externe von Ribbentrop, care a condiționat reîntoarcerea la post a ministrului plenipotențiar Manfred von Killinger de soluționarea în prealabil a chestiunii reprezentanților SD din România. În cele din urmă, Reichsführerul SS Heinrich Himmler a fost nevoit să bată în retragere și să dispună la începutul lunii aprilie 1941 rechemarea imediată a „membrilor SD și a însărcinatului special al Poliției de Siguranță”¹²⁰, astfel că după 6 aprilie 1941 în România nu se mai afla niciun reprezentant al SD¹²¹. Cu aceasta, misiunea oficială a

¹¹⁶ PAAAB, R 101114, Berichte und Meldungen zur Lage in und über Rumänien, Band 423, 1941, K 205138-205139; *ADAP*, Band XII, doc. nr. 118, p. 173-174; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 294; *Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legăție, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legăție*, p. 144.

¹¹⁷ Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 268.

¹¹⁸ *Hitler's Last Chief of Foreign Intelligence. Allied Interrogations of Walter Schellenberg*, edited by Reinhard R. Doerries, London-Portland, 2003, p. 264. Appendix X Horia Sima and Roumania [sic].

¹¹⁹ Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 291.

¹²⁰ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/3915, fol. 9. Schreiben des Chefs des Persönlichen Stabes des Reichsführers SS an den Reichsaußenminister von Ribbentrop vom 02.04.1941, gez. Wolff; *ADAP*, Band XII, doc. nr. 258, p. 366; Aurică Simion, *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940-ianuarie 1941*, p. 295.

¹²¹ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, E 295726. D II 176 g. Schreiben des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD an den Reichsaußenminister von Ribbentrop vom 25.04.1941, gez. Heydrich; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, B 27-dosar Otto Albrecht von Bolschwing/atașat de legăție. Verbalnote der deutschen Gesandtschaft in Bukarest an das Kgl. Rumänische Außenministerium Tgb. Nr. 2627/41 vom 10.04.1941; K 23-dosar Karl Kräutle /atașat agricol. Verbalnote der deutschen Gesandtschaft in Bukarest an das Kgl. Rumänische Außenministerium vom 05.04.1941.

Hauptsturmführerului SS Kurt Geißler și a Hauptsturmführerului SS Otto Albrecht von Bolschwing în România a luat sfârșit. Prezența și activitatea lor în România au adus mai degrabă prejudicii decât beneficii în relațiile româno-germane, doar Mișcarea Legionară putând fi mulțumită de colaborarea cu Hauptsturmführerul SS Kurt Geißler. Dar în primăvara anului 1941, Legiunea încetase să mai reprezinte un factor de putere în viața politică din România – printre altele, inclusiv datorită „consilierii” de care a beneficiat din partea SD și a Poliției de Siguranță germană –, astfel că nu a existat nici măcar o singură personalitate în măsură să ia apărarea celui căzut în dizgrație. Aflat încă din februarie 1941 în Berlin, Kurt Geißler a întreprins o ultimă tentativă de a reveni în România în a doua jumătate a lunii martie 1941 sub pretextul predării postului de însărcinat special al Poliției de Siguranță germană. Întrucât la data respectivă disensiunile dintre Ministerul de Externe și SS în problema atașaiilor de poliție SS erau la apogeu, iar guvernul român a protestat împotriva unei eventuale reînțoarceri, ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop a refuzat să permită efectuarea călătoriei¹²². Kurt Geißler a întreținut în continuare, sporadic, contacte cu membrii și liderii Mișcării Legionare aflați în exilul din Germania, fără a mai exercita însă o influență notabilă asupra politicii promovate de Reich în privința Legiunii. În ce-l privește pe Hauptsturmführerul SS Otto Albrecht von Bolschwing, acesta a plătit relativ scump sprijinul oferit Mișcării Legionare. Potrivit relatării fostului agent secret SD, Obersturmbannführerul SS Wilhelm Höttl (alias Walter Hagen), Bolschwing a fost ulterior arestat sub un pretext oarecare și nevoit să petreacă multe luni în arestul sediului Gestapo din Prinz Albrechtstraße nr. 8¹²³.

***

Rechemarea reprezentanților SD din România a însemnat, incontestabil, o victorie majoră obținută de Ministerul de Externe în disputa cu SS. Prestigiul SD a fost afectat într-o asemenea măsură, încât Heinrich Himmler a fost nevoit să interzică, printr-un ordin emis la 5 martie 1942, membrilor SD implicați în evenimentele din România să se mai ocupe de chestiunile românești sau să mențină contacte de orice natură cu România¹²⁴. Prin urmare, Joachim von Ribbentrop a decis să exploateze acest moment prielnic pentru a „disciplina” atașaii de poliție SS și a le diminua atribuțiile discreționare¹²⁵. Prin intermediul unei scrisori adresate Reichsführerului SS Heinrich Himmler la 18 aprilie 1941, ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop a denunțat acordurile din octombrie 1939 și a solicitat

¹²² *Ibidem*, D II 909 g. Schnellbrief des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD vom 22.03.1941, gez. Wagner; D II 953 g. Telegramm Nr. 754 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 25.03.1941, gez. Neubacher; D II 953 g. Diplogerma Bukarest Nr. 814, gez. Woermann.

¹²³ Walter Hagen, *Die geheime Front. Organisation, Personen und Aktionen des deutschen Geheimdienstes*, p. 292.

¹²⁴ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/2882, fol. 4-6. Befehl Tgb. Nr. 1136/42 des Reichsführers SS Heinrich Himmler vom 05.03.1942, gez. Himmler.

¹²⁵ Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 268.

tuturor membrilor misiunilor diplomatice germane din străinătate o declarație potrivit căreia nu activau în serviciul SD sau Abwehr¹²⁶. În lunile următoare, între Ministerul de Externe și RSHA au avut loc tratative anevoioase cu privire la atașatii de poliție¹²⁷, tratative ce s-au finalizat prin semnarea la 8 august 1941, în Cartierul General al Führerului, a unui nou acord între Heinrich Himmler și Joachim von Ribbentrop. Acordul prevedea următoarele: 1) Reprezentanții SS și SD aflați în străinătate erau obligați să se abțină de la activități legate de politică externă sau de altă natură, în măsură să perturbe politica externă oficială a Reichului. În cazul însărcinărilor ce atingeau inclusiv chestiuni de politică externă, trebuia obținut acordul prealabil al ministrului de Externe von Ribbentrop; 2) Rapoartele ce conțineau și chestiuni de politică externă după recepționarea lor de către RSHA, erau înmânate în mod obligatoriu ministrului de Externe von Ribbentrop, ce decidea asupra modalității de utilizare a acestora; 3) În statele unde activau însărcinați și agenți SS și SD, urmau să fie numiți atașatii de poliție SS, aceștia fiind subordonați formal conducătorului misiunii diplomatice, în fața căruia răspundeau în privința respectării prevederilor punctelor 1 și 2 ale acordului; 4) Toți membrii aparținând serviciilor Reichsführerului SS, aflați în misiune oficială în străinătate, urmau să fie subordonați atașatilor de poliție SS; 5) Rapoartele reprezentanților SS și SD, precum și ale serviciilor subordonate SS din străinătate erau înaintate în mod nemijlocit serviciilor respective. În măsura în care acestea conțineau chestiuni legate de politică externă, urmau să fie puse la dispoziția Ministerului de Externe¹²⁸. Acordul a fost completat ulterior prin instrucțiunile din 28 august 1941, respectiv 23 mai 1942 cu privire la modalitatea de funcționare, atribuțiile și relațiile de subordonare ale atașatilor de poliție în raport cu RSHA și Ministerul de Externe. În esență, potrivit instrucțiunilor respective, atașatii de poliție erau considerați reprezentanții oficiali ai Reichsführerului SS și consilieri ai conducătorilor misiunilor diplomatice în chestiuni legate de poliție, având sarcina formală de a realiza și menține cooperarea cu autoritățile polițienești ale statului în care erau acreditați. Atașatul de poliție SS avea, de asemenea, îndatorirea de a informa conducătorul misiunii diplomatice sau pe locțiitorul acestuia cu privire la informațiile obținute, indiferent de obiectul și natura acestora. Cele mai importante prevederi erau, incontestabil, cele referitoare la subordonarea atașatului de poliție conducătorului misiunii diplomatice, respectiv obligația acestuia de a prezenta

¹²⁶ Conținutul scrisorii ministrului de Externe Joachim von Ribbentrop către Reichsführerul SS Heinrich Himmler din 18.04.1941 este relatat în cadrul unei scrisori adresate la 20.06.1941 de Reinhard Heydrich secretarului de stat Ernst von Weizsäcker. BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/1788, fol. 19-27; Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 268; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 649.

¹²⁷ Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 268. Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 649.

¹²⁸ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/1633, fol. 3-5. Vereinbarung vom 08.08.1941, gez Ribbentrop, Himmler.

ministrului plenipotențiar/ambasadorului german rapoartele întocmite, înainte de expedierea lor către RSHA, acestea urmând să fie contrasemnate de conducătorul misiunii diplomatice. Un protocol adițional secret reitiera încă o dată atașaiilor de poliție SS interdicția de a se ocupa cu chestiuni legate de politica externă a Reichului, respectiv de a se amesteca în problemele interne ale statului în care erau acreditați¹²⁹. Acordul din 8 august 1941, precum și instrucțiunile din 28 august 1941-23 mai 1942 au consfințit victoria obținută de ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop în disputa cu RSHA și au consolidat controlul exercitat de acesta asupra politicii externe a Reichului. Din acest moment, Ribbentrop nu a scăpat nicio ocazie de a-i reaminti Reichsführerului SS Heinrich Himmler faptul că prerogativele în domeniul politicii externe îi reveneau în exclusivitate. De asemenea, înțelegerile încheiate au pus capăt încercărilor întreprinse de Heinrich Himmler și Reinhard Heydrich în vederea promovării unei așa-numite „politici externe SS”¹³⁰. Cu toate acestea, există indicii ce conduc spre concluzia că liderii SS, cel puțin Reinhard Heydrich, considerau acordul din august 1941 o soluție impusă de contextul nefavorabil SS. Această impresie reiese dintr-o scrisoare adresată de Reinhard Heydrich la 30 octombrie 1941 Obergruppenführerului SS Kurt Daluge: „te rog să nu comiți și în acest punct eroarea de a sprijini concepțiile false ale unuia sau altuia dintre domnii tăi – scria Heydrich - de a vedea în atașaii de poliție doar un tip reprezentativ și comod de atașat de armă, ci te rog să reflectezi la sarcina reală a acestor atașai de poliție, ce este, în mod evident, în proporție de peste 90% de natură politică. Conform voinței Reichsführerului SS, atașatul de poliție va deveni în viitor un atașat ce va reprezenta în cadrul misiunilor diplomatice întregul complex de interese al Reichsführerului SS, prin urmare, în mod previzibil: Waffen-SS, chestiunile legate de etnicii germani, Poliția de Siguranță, SD, chestiunile politice (s.n.-O.T.) și chestiunile referitoare la poliția de ordine.”¹³¹ Chiar dacă Heydrich nu a menționat explicit în scrisoarea către Kurt Daluge, printre atribuțiile atașaiilor de poliție SS se numărau inclusiv spionajul și procurarea informațiilor secrete, atașaii de poliție urmând să colaboreze în acest sens cu departamentul VI (spionaj extern) al RSHA¹³². În mod corespunzător prerogativelor ce urmau a fi atribuite atașaiilor de poliție SS, printr-un ordin al

¹²⁹ R 58 – Reichssicherheitshauptamt - /243, fol. 331-332. Runderlaß des Reichsführers SS und Chef der Deutschen Polizei S. Nr. II A 1 – 25/42-151-g.Rs. vom 23.05.1942, gez. Himmler; fol. 334-335. Dienstanweisung für die einigen deutschen Botschaften und Gesandtschaften (Missionen) zugeteilten Polizeiattachés vom 28.08.1941; fol. 336. Geheimer Zusatz zu der Dienstanweisung für die Polizeiattachés vom 28.08.1941; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 649-650.

¹³⁰ Heinz Höhne, *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, p. 268-269; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 650.

¹³¹ Hans Buchheim, *Die SS – das Herrschaftsinstrument*, p. 145.

¹³² Bundesarchiv Dahlwitz-Hoppegarten, ZK 920, Akte, 59, nenumerotat. Erlaß des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD VI-B. Nr. 0490/41 gRs. betreffend geheimer politischer Nachrichtendienst im Ausland vom 31.05.1942, gez. Heydrich. Mulțumesc pe această cale domnului dr. Andrej Angrick pentru amabilitatea de a-mi fi semnalat și pus la dispoziție acest document.

Reichsführerului SS Heinrich Himmler din 19 august 1942, în cadrul RSHA a fost înființată o grupă a atașărilor de poliție SS-Polizeiattaché Gruppe, condusă inițial de Standartenführerul SS Achim Ploetz, iar din septembrie 1944 de Standartenführerul SS Karl Zindel¹³³.

După rechemarea Hauptsturmführerului SS Kurt Geißler, postul de atașat de poliție SS în cadrul Legației germane din București a rămas vacant pentru o lungă perioadă de timp, mai exact până în vara anului 1942. Nu există surse documentare care să indice motivele ce au determinat RSHA să amâne nominalizarea unui candidat pentru acest post, singura explicație plauzibilă fiind reprezentată de finalizarea tratatelor desfășurate între RSHA și Auswärtiges Amt în privința atașărilor de poliție SS. În 23 mai 1942, Reinhard Heydrich a adresat o scrisoare subsecretarului de stat din Ministerul de Externe, Martin Luther, prin care comunica faptul că Horst Böhme, Standartenführer SS și colonel de poliție, fusese desemnat să îndeplinească funcția de atașat de poliție SS în cadrul Legației germane din București, cerând, potrivit prevederilor înțelegerilor încheiate, acceptul Ministerului de Externe¹³⁴. Martin Luther s-a declarat de acord cu nominalizarea Standartenführerului SS Horst Böhme¹³⁵, iar în urma întrebării telegrafice adresate de conducătorul departamentului personal și administrație din cadrul Ministerului de Externe, directorul ministerial Hans Schroeder, Legației germane din București, ministrul plenipotențiar von Killinger a acceptat, de asemenea, numirea lui Horst Böhme¹³⁶. La 1 iunie 1942 ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop a dat acceptul final în vederea numirii noului atașat de poliție SS la București¹³⁷, iar câteva zile mai târziu, la 11 iunie 1942, ministrul plenipotențiar Manfred von Killinger a fost însărcinat să aducă la cunoștința guvernului român trimiterea Standartenführerului SS Horst Böhme în calitate de „atașat de poliție SS pe lângă Legația germană din București”, solicitând înscrierea acestuia în cadrul listei diplomaților străini acreditați în mod oficial în România¹³⁸.

¹³³ Hans Buchheim, *Die SS—das Herrschaftsinstrument*, p. 145; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 648, nota nr. 125.

¹³⁴ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 700 g. Schnellbrief der Chef der Sicherheitspolizei und des SD vom 23.05.1942, gez. Heydrich.

¹³⁵ *Ibidem*, D II 700 g. Mitteilung für Herrn Ministerialdirektor Schroeder vom 26.05.1942, gez. Luther.

¹³⁶ *Ibidem*, D II 700 g. Diplogerma Personal des Auswärtigen Amtes vom 26.05.1942, gez. Schroeder; Pers. 3532 g. Telegramm Nr 2125 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 27.05.1942, gez. Killinger.

¹³⁷ *Ibidem*, D II 700 g. Mitteilung für Herrn Ministerialdirektor Schroeder vom 01.06.1942, gez. Luther.

¹³⁸ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 700 g. Drahterlaß Nr 1827 des Auswärtigen Amtes vom 11.06.1942, gez. Bergman; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, B 31-dosar Horst Böhme/atașat de poliție. Verbalnote der deutschen Gesandtschaft in Bukarest an das Kgl. Rumänische Außenministerium Tgb. Nr. 5525/42-Pers- vom 12.06.1942.

Ministerul de Externe român a luat cunoștință de numirea, dar, în dorința de „a preîntâmpina confuziile”, a ridicat obiecții în privința înscrierii în lista diplomatică a Standartenführerului SS Horst Böhme cu titulatura de „atașat de poliție SS”, propunând în schimb utilizarea formulei oficiale de „colonel Boehme, attaché à la Légation”¹³⁹. Referatul D II din departamentul Germania - responsabil de cooperarea cu RSHA - a respins obiecțiile formulate de partea română cu privire la titulatura oficială a Standartenführerului SS Horst Böhme - caracterizându-le drept „șicane birocratice” - și a solicitat ca Legația germană din București să intervină din nou în această chestiune pe lângă forurile decizionale române¹⁴⁰. Însă, înainte de a avea loc intervenția solicitată, RSHA a dat de înțeles Ministerului de Externe că renunțase la numirea Standartenführerului SS Horst Böhme în calitate de atașat de poliție SS la București și că acesta urma să rămână în continuare în Praga, în calitate de comandant al Poliției de Siguranță și al SD din Boemia-Moravia. În consecință, subsecretarul de stat Martin Luther a dispus ca problema atașatului de poliție SS din București să fie scoasă, momentan, de pe ordinea de zi¹⁴¹. La câteva zile, mai precis 14 iulie 1942, RSHA a revenit însă în mod surprinzător asupra deciziei sale, comunicând Auswärtiges Amt prin intermediul conducătorului departamentului VI (spionaj extern), Standartenführerul SS Walter Schellenberg, că Horst Böhme urma să fie numit totuși la București¹⁴². Astfel, la 11 august 1942, Ministerul de Externe a trimis instrucțiuni Legației germane din București pentru a solicita din nou guvernului român înscrierea lui Horst Böhme pe lista corpului diplomatic.¹⁴³ În conformitate cu instrucțiunile primite de la Berlin, la 18 august 1942 Legația germană a înaintat o notă verbală Ministerului Afacerilor Străine prin care reitiera cererea referitoare la înscrierea pe lista diplomatică a Standartenführerului SS Horst Böhme în calitate de atașat de poliție, invocând în sprijinul acestei cereri faptul că „în Italia, Spania, Danemarca, Bulgaria, Slovacia și Croația atașatii de poliție sunt trecuți cu acest titlu în listele respective de diplomați”¹⁴⁴. Partea română și-a dat acordul de principiu în 27 august 1942¹⁴⁵,

¹³⁹ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 947 g. Telegramm Nr. 2856 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 02.07.1942, gez. Killinger.

¹⁴⁰ *Ibidem*, D II 947 g. Aufzeichnung des Referates D II vom 06.02.1942.

¹⁴¹ *Ibidem*, D II 947 g. Aufzeichnung vom 13.07.1942, gez. Geiger.

¹⁴² *Ibidem*, D II 947 g. Aufzeichnung vom 15.07.1942, gez. Geiger.

¹⁴³ *Ibidem*, D II 947 g. Telegramm Nr. 3975 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 27.08.1942, gez. Killinger.

¹⁴⁴ AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, B 31-dosar Horst Böhme/atașat de poliție. Verbalnote der deutschen Gesandtschaft in Bukarest an das Kgl. Rumänische Außenministerium - G. 1003/42 - vom 18.08.1942.

¹⁴⁵ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 947 g. Telegramm Nr. 3975 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 27.08.1942, gez. Killinger; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, B 31-dosar Horst Böhme/atașat de poliție. Nota nr. 66894 a Direcțiunii Protocolului din 27.08.1942, ss. F. C. Nano.

astfel că Standartenführerul SS Horst Böhme și-a început activitatea oficială de atașat de poliție SS în cadrul Legației germane din București la data de 7 septembrie 1942¹⁴⁶. Înainte de a ne referi la activitatea desfășurată de Horst Böhme în România, credem că se impune o scurtă trecere în revistă a manierei în care este reflectată în cadrul istoriografiei române prezența în România a Standartenführerului SS Horst Böhme.

Comparativ cu primul atașat de poliție SS ce a activat în România, Hauptsturmführerul SS Kurt Geißler, informațiile identificate de noi în cadrul literaturii de specialitate sau memorialistice, referitoare la Standartenführerul SS Horst Böhme, sunt mult mai puțin numeroase, dar mai precise din punctul de vedere al acurateții științifice. În memoriile fostului conducător al SSI, Eugen Cristescu, editate de istoricul Cristian Troncotă - la care ne-am referit pe larg în prezentul studiu -, există doar o singură referire la „colonelul Böhme”, identificat eronat drept „primul atașat de poliție aicea, la București”¹⁴⁷. În schimb, memoriile unui alt martor ocular al evenimentelor, Radu Lecca, ne oferă mult mai multe detalii cu privire la Horst Böhme. Astfel, Radu Lecca îl descrie în felul următor: „Böhme nu era o personalitate de rând. El fusese vice-guvernator al Boemiei (Cehia) și câțiva timp chiar guvernator, după asasinarea faimosului călău Heydrich, care era secundul lui Himmler și guvernatorul Boemiei. Himmler alesese pe Böhme pentru că îl credea capabil - datorită trecutului său - să țină piept lui Killinger. Böhme avea o reputație tot atât de proastă ca Heydrich și ambii se întreceau în cruzime față de populația evreiască și cehă.”¹⁴⁸ În vreme ce caracterizarea oferită de Radu Lecca în privința personalității Standartenführerului SS Horst Böhme corespunde realității, nu același lucru se poate afirma în cazul fișei biografice întocmite de publicistul Mihai Pelin, ce abundă în erori informaționale și interpretative: „Horst Böhme. Născut în 1902 (sic!-n.n.), la Düsseldorf (sic!-n.n.), în Germania. Obersturmbannführer (colonel) (sic!-n.n.) în SS, devenit șef al Poliției de Siguranță (Sicheheitsdienst) (sic!-n.n.) din Praga, după transformarea Cehiei și a Moraviei în protectorat al Reichului. Antisemit declarat și notoriu, însă, în același timp, și profitor al confiscărilor operate asupra averilor evreiești. În septembrie 1941, când s-a instalat în funcția de protector al spațiului ceh, Reinhard Heydrich era informat că Horst Böhme se implicase în diverse afaceri suspecte cu apartamente și vile din care evreii fuseseră izgoniți. Cu toate acestea, nu l-a clintit din comandă. Dimpotrivă, imediat după sosirea la Praga, Heydrich i-a încredințat misiunea de a pune la punct un plan de acțiune în eventualitatea unei invazii a trupelor SS în Elveția (sic!-n.n.). Însuși Horst Böhme,

¹⁴⁶ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 4641g. Telegramm Nr. 4216 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 07.09.1942, gez Böhme, Killinger.

¹⁴⁷ Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 365.

¹⁴⁸ Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 214-215.

proiect aprobat și de Heinrich Himmler, urma să se instaleze la Berna în funcția de comisar al Reichului (sic!-n.n.). Dar invazia Elveției nu a mai avut loc. După 27 mai 1942, când Reinhard Heydrich a fost victima unui atentat organizat de un grup de comando cehoslovac din exil, Horst Böhme, în aria competențelor sale, a dezlănțuit represalii sălbatice împotriva populației nevinovate. În pofida excesului său de zel, în același an a fost detașat ca atașat de poliție pe lângă Legația germană de la București. Se pare că două au fost motivele acestei evidente retrogradări: lipsa de vigilență, care a făcut posibil atentatul în care Heydrich și-a pierdut viața (sic!-n.n.), și relațiile lui cu actrița de film Lída Baarová, căreia i-a deconspirat secrete de serviciu îndrumate de rezistența cehoslovacă spre Londra (sic!-n.n.). În tot cazul, Horst Böhme a sosit la București dolidora de frustrări și decis să rezolve urgent, în sensul cunoscut al naziștilor, problema evreiască din România (sic!-n.n.) [...].”¹⁴⁹ Considerăm că, pentru un cercetător avizat, simpla lecturare a fișei biografice întocmite de Mihai Pelin este suficientă pentru a constata faptul că majoritatea afirmațiilor vehiculate sunt lipsite de orice suport documentar real, mărimea fișei fiind direct proporțională cu numărul erorilor conținute.

În definitiv, cine era Horst Böhme și cu ce misiune sosea la București în septembrie 1942 ? Conform datelor oferite de dosarul său personal de ofițer SS, Horst Böhme s-a născut în localitatea Colmnitz din Saxonia, la data de 24.08.1909. Absolvent de studii medii, profesia comerciant. Membru SS-nr 2821 (din 01.03.1930), membru NSDAP-nr. 236651 (din 01.05.1930). Începând cu anul 1935 își desfășoară activitatea în cadrul SD Hauptamt, în 1936 absolvă cursul de comisar de poliție criminală, iar după crearea Protectoratului Boemiei și Moraviei este numit în funcția de comandant al Poliției de Siguranță și al SD din Protectorat. În această calitate se „remarcă” în mod deosebit în cadrul regimului de teroare instituit în Protectorat de SS și SD. Apogeul este atins de represaliile ordonate în urma atentatului comis asupra lui Reinhard Heydrich, Böhme fiind unul dintre principalii responsabili ai masacrului din satul Lidice (10 iunie 1942). În perioada 1 septembrie 1942-5 ianuarie 1943 îndeplinește funcția de atașat de poliție SS în cadrul Legației germane din București, iar după rechemarea sa este numit comandant al Poliției de Siguranță și al SD din Königsberg, preluând totodată comanda Einsatzgruppe B (12.03-28.08.1943, 11.08-29.08.1944). Își pierde viața în timpul luptelor purtate pentru apărarea orașului Königsberg, în primăvara anului 1945. Untersturmführer SS (din 04.07.1934); Obersturmführer SS (din 09.11.1934); Hauptsturmführer SS (din 30.01.1936); Sturmbannführer SS (din 20.04.1937); Obersturmbannführer SS (din 30.01.1939); Standartenführer SS (din 29.10.1941); Oberführer SS (din 09.11.1944)¹⁵⁰. În ceea ce privește motivele care

¹⁴⁹ Mihai Pelin, *Un veac de spionaj, contraspionaj și poliție politică. Dicționar alfabetic*, p. 59.

¹⁵⁰ BB, Berlin Documenter Center, SSO Akte Horst Böhme; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, B 31-dosar Horst Böhme/atașat de poliție; Jens Banach, *Heydrichs Elite. Das Führerkorps der Sicherheitspolizei und des SD 1936-1945*, Paderborn-München-Wien-Zürich, 1998, p. 243, 300; *Der Dienstkalender Heinrich Himmlers 1941/42*, p. 670; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 620.

au stat în spatele numirii Standartenführerului SS Horst Böhme în calitate de atașat de poliție SS la București, sursele documentare consultate de noi nu oferă indicii în acest sens, astfel că suntem nevoiți să recurgem la supoziții. În opinia noastră aserțiunea publicistului Mihai Pelin, potrivit căreia numirea lui Horst Böhme ar fi reprezentat în fapt o degradare datorată lipsei de vigilență în cazul atentatului comis asupra lui Reinhard Heydrich, respectiv presupuselor relații întreținute de acesta cu actrița Lída Baarová¹⁵¹, sunt infirmate categoric de documentele de arhivă. Este de ajuns să relevăm, în sprijinul afirmației noastre, faptul că Reinhard Heydrich a comunicat Ministerului de Externe încă din 23 mai 1942 nominalizarea Standartenführerului SS Horst Böhme pentru ocuparea postului vacant de atașat de poliție SS la București¹⁵², cu alte cuvinte *înainte* de comiterea atentatului căruia i-a căzut victimă! Dimpotrivă, credem că tocmai reputația de mână forte a lui Horst Böhme - reputație demonstrată cu prisosință în calitate de comandant al Poliției de Siguranță și SD în Protectoratul Boemiei și Moraviei - a constituit factorul care a cântărit decisiv în decizia RSHA de a-l trimite la București. În primul rând, funcția de ministru plenipotențiar german la București era îndeplinită de Manfred von Killinger, membru de frunte al SA, adversar redutabil și îndârjit al SS, care contribuise din plin la diminuarea puterii discreționare a atașaiților de poliție SS. Or, în viziunea lui Himmler și Heydrich, numirea lui Horst Böhme urmărea probabil recăștigarea de către SS a influenței pierdute la București în detrimentul lui Killinger și a Auswärtiges Amt. De asemenea, credem că un alt motiv al numirii l-a reprezentat monitorizarea manierei în care autoritățile române și consilierul german pentru chestiunile evreiești din cadrul Legației germane, Hauptsturmführerul SS Gustav Richter, colaborau în privința aplicării soluției finale în chestiunea evreiască. Böhme fusese implicat în elaborarea planurilor de deportare a evreilor din Protectorat¹⁵³, prin urmare dispunea de „experiența” necesară și, în plus, există indicii care relevă că soluționarea chestiunii evreiești în România s-a regăsit într-adevăr pe agenda sa de lucru¹⁵⁴. Constatările de mai sus sunt confirmate și de mărturiile memorialistice și de documentele de arhivă. În plus, ele evidențiază inclusiv maniera în care au receptat forurile decizionale române, dar și personalul Legației germane, în frunte cu ministrul plenipotențiar von Killinger, vestea sosirii la București a Standartenführerului SS Horst Böhme.

***

Primul semnal de alarmă cu privire la caracterul și misiunea noului atașat de poliție SS a parvenit de la consilierul de legație Hermann von Ritgen. Ritgen, care

¹⁵¹ Mihai Pelin, *Un veac de spionaj, contraspionaj și poliție politică. Dicționar alfabetic*, p. 59.

¹⁵² PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 700 g. Schnellbrief der Chef der Sicherheitspolizei und des SD vom 23.05.1942, gez. Heydrich.

¹⁵³ Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 620-621.

¹⁵⁴ AME, fond 71/Germania, volumul 90, f. 185-187. Rezultatul convorbirii avută în ziua de 1 octombrie cu Col. de Poliție german Böhme.

conducea serviciul de informații politice al Legației germane din București¹⁵⁵ și care colabora și cu Eugen Cristescu, a ținut să-l avertizeze pe vicepreședintele Consiliului de Miniștri Mihai Antonescu prin intermediul unei scrisori din 16 iunie 1942 că „în următoarele zile va veni la Legație în calitate de atașat de poliție un comandant SS de rang superior și colonel de poliție Horst Böhme. A fost până în prezent mâna dreaptă a lui Heydrich în Praga. El este obișnuit cu metodele de lucru din Protectorat.”¹⁵⁶ Sosirea lui Böhme în capitala României a fost primită cu îngrijorare și reticență nu numai de autoritățile române, ci și de cele germane. Potrivit mărturiei lui Radu Lecca, Killinger „când a auzit de această numire mi-a spus că va începe o vreme grea pentru Centrala Evreilor”, iar consilierul pentru chestiunile evreiești, Hauptsturmführerul SS Gustav Richter, „care între timp se mai «domesticise»”, a fost la rândul său „foarte îngrijorat de sosirea acestui șef”¹⁵⁷. Temerile acestora erau pe deplin justificate, dacă ținem seama de reputația Standartenführerului SS Horst Böhme, dar mai ales de declarația neechivocă a noului atașat de poliție potrivit căreia venise la București „pentru a spori patrimoniul lui Himmler”¹⁵⁸. Luând în considerare aceste antecedente, nu trebuie să surprindă faptul că Horst Böhme avea să-și desfășoare activitatea în România sub auspicii deloc favorabile, guvernul român, Legația germană și membrii corpului diplomatic manifestând suspiciuni și rezerve nedisimulate la adresa sa. Vom cita în acest sens aprecierea ministrului plenipotențiar elvețian la București, René de Weck – ale cărui opinii antigermane și antinaziste erau de notorietate –, care la 24 septembrie 1942 nota în jurnalul său următoarele: „am primit astăzi, pe lângă vizita șarmantului meu coleg Killinger un bilet de la un individ care se definește astfel: Horst Böhme reprezentant SS și colonel de poliție, atașat de poliție la Legația din București. Așadar Gestapoul intră cu fața descoperită în tot corpul diplomatic. Ni se pretinde să tratăm drept «coleg» un spion patentat. Trebuie ca guvernul român să se fi degradat atât de mult încât să accepte un afront de acest fel și să-l aplice la rândul său oamenilor care pretind că reprezintă în România statele libere și suverane.”¹⁵⁹ Deși sursele documentare referitoare la perioada petrecută de Horst Böhme la București sunt puține la număr, ele ne permit totuși să reconstituim în linii mari coordonatele principale ale activității acestuia, ce au vizat în principal îndeplinirea misiunii, de consilier în materie de poliție și siguranță, soluționarea chestiunii evreiești, respectiv depistarea infracțiunilor comise de către cetățenii germani din Reich aflați pe teritoriul țării.

¹⁵⁵ *Ibidem*, fond 14/Reprezentanți-Germania, R 13-dosar Hermann von Ritgen/atașat de presă. Notă verbală No 99232 din 23.12.1947.

¹⁵⁶ *Ibidem*, volumul 88, f. 374-375. Vertraulich-Persönlich vom 16.06.1942, gez. Hermann von Ritgen.

¹⁵⁷ Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 214-215.

¹⁵⁸ *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legație, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legație*, p. 168.

¹⁵⁹ René de Weck, *Jurnal. Jurnalul unui diplomat elvețian în România: 1939-1945*, ediție tradusă din franceză și îngrijită de Viorel Grecu și Claudia Chinezu, București, 2000, p. 149.

În ceea ce privește prima chestiune, potrivit propriilor aprecieri, Standartenführerul SS Horst Böhme s-a declarat mulțumit de primirea ce i-a fost rezervată de autoritățile române, chiar dacă era afectat de faptul că „prezența sa în România nu ar fi cătuși de puțin agreată” de către vicepreședintele Consiliului de Miniștri Mihai Antonescu. În vederea îmbunătățirii cooperării el propunea la 1 octombrie; 1) numirea unui funcționar din cadrul Poliției de Siguranță și SSI în calitate de elemente de legătură între instituțiile respective și atașatul de poliție SS; 2) buletinul de informații interne întocmit de SSI și trimis în fiecare zi Legației germane să fie pe viitor pus la dispoziția sa; 3) vizitarea Poliției și Siguranței române pentru a putea înainta ulterior propunerile pe care le considera necesare în vederea „asigurării unui randament maxim al acestor instituții”¹⁶⁰. Referitor la chestiunea evreiască în România, Horst Böhme nu a ascuns faptul că stadiul „soluționării” acesteia în toamna anului 1942 era departe de „aspirațiile” Berlinului. În cadrul convorbirii din 1 octombrie 1941 Böhme afirma că „în România mai sunt multe de făcut în direcția aceasta. Dânsul și cu Dl. Consilier Richter vor studia măsurile ce ar fi nimierit să se ia și sunt gata să colaboreze în această chestiune cu autoritățile românești. Aceasta ar avea avantajul că ar ușura soluționarea problemei evreiești în cadrul european [...]” De asemenea Böhme și-a asigurat interlocutorii că „va studia temeinic problema evreiască în România, expunând punctul de vedere și concluziile la care va ajunge, într-un raport către Himmler”¹⁶¹. Aluziile și tonul amenințător erau mai mult decât evidente. Interesul față de chestiunea evreiască și nemulțumirea Standartenführerului SS Horst Böhme în privința stadiului aplicării soluției finale în România sunt confirmate inclusiv de memoriile lui Radu Lecca. Potrivit afirmațiilor lui Lecca, Böhme l-a criticat vehement pe Manfred von Killinger și l-a acuzat de „slăbiciune condamnabilă față de evrei și față de guvernul român”, în timp ce pe consilierul Gustav Richter îl asigura de faptul „că îl va readuce în lumea realității”¹⁶². De asemenea, Lecca aprecia că maniera sa de exprimare cu privire la situația evreilor era a unei persoane „însărcinate de guvernul german să pună ordine în problema evreiască din România”, comportamentul lui Böhme fiind atât de obraznic și arogant încât Lecca s-a întrebat ulterior dacă acesta „era în toate mințile”¹⁶³.

În fine, referitor la depistarea infracțiunilor comise de supușii germani, un prim aspect l-a reprezentat în acest sens combaterea achizițiilor ilegale de mărfuri efectuate de diferite servicii germane de pe piața din România. Astfel, în 21 septembrie 1942 Böhme a înaintat un raport în care semnala nemulțumirea ministrului plenipotențiar Hermann Neubacher față de încercările Obersturmbannführerului SS Walter Weinhöbel de a achiziționa „din însărcinarea Reichsführerului SS Heinrich Himmler” benzină „la negru” pentru Waffen SS. Întrucât Weinhöbel

---

¹⁶⁰ AME, fond 71/Germania, volumul 90, f. 185-187. Rezultatul convorbirii avută în ziua de 1 Octombrie cu Col. de Poliție german Böhme.

¹⁶¹ *Ibidem*,

¹⁶² Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 216.

¹⁶³ *Ibidem*.

acționa în realitate fără a avea permisiunea lui Himmler, acesta din urmă a fost nevoit să dezavueze oficial întreaga acțiune și să-și exprime regretul față de Neubacher pentru cele întâmplate¹⁶⁴. Dat fiind faptul că numărul infracțiunilor comise de cetățenii germani aflați pe teritoriul României crescuse în mod simțitor, iar investigarea celor vinovați presupunea printre altele efectuarea a numeroase interogatorii, percheziții ori arestări, Böhme a solicitat ministrului plenipotențiar Manfred von Killinger - prin intermediul unui raport întocmit la 23 octombrie 1942 - aprobarea în vederea formării unui „comando executiv” și trimiterii la București a unui comisar criminalist și a doi funcționari cu atribuții executive, din care unul urma să provină de la Gestapo, iar celălalt de la secția care investiga afacerile de corupție¹⁶⁵. Killinger a evitat să adopte o poziție tranșantă în favoarea sau împotriva solicitării, astfel că la 21 noiembrie, în cursul unei vizite efectuate subsecretarului de Stat Martin Luther, Böhme și-a repetat cererea, menționând totodată faptul că acționa de conivență cu ministrul plenipotențiar von Killinger. Luther s-a declarat de acord, dar a precizat că o solicitare în acest sens trebuia să fie înaintată de Legația din București¹⁶⁶. În realitate, pretențiile formulate de Horst Böhme au trezit suspiciunile ministrului plenipotențiar von Killinger, care a declarat că nu are obiecții împotriva formării comandoului executiv în cazul în care Ministerul de Externe este de acord, dar atrăgea atenția asupra faptului că nu existau probleme „stringente” care să reclame mărirea numărului personalului auxiliar al atașatului de poliție SS și că Böhme a fost „primit sceptic de guvernul român (Legiune)”. Deși Killinger pretindea că reușise să înlăture neîncrederea autorităților române, în opinia sa înmulțirea personalului departamentului atașatului de poliție SS „ar trezi din nou suspiciunile” părții române¹⁶⁷. Întrucât, în pofida obiecțiilor formulate de Killinger, Ministerul de Externe a sprijinit în continuare necesitatea satisfacerii cererii Standartenführerului SS Horst Böhme¹⁶⁸, la 28 noiembrie 1942 Killinger a adus la cunoștința ministrului de Externe, Mihai Antonescu, intenția Berlinului de a suplimenta numărul personalului auxiliar al atașatului de poliție SS prin trimiterea a doi funcționari de poliție. Așa cum era de așteptat, reacția părții române a fost virulentă. Mihai Antonescu a afirmat răspicat că, în eventualitatea sosirii la București a „domnilor” anunțați, mareșalul Antonescu urma să se adreseze direct Führerului, deoarece nu era dispus să

¹⁶⁴ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/2004, fol. 1-3. Vermerk des Polizei-Attachés betreffend Aktion des SS-Obersturmbannführers Weinhöbel, SS-Führungshauptamt, Abtlg. V/ Mot., gez. Böhme; fol. 4. Aktenvermerk vom 25.09.1942.

¹⁶⁵ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 1841 g. Bericht Nr. 42/42 g. des Polizeiattachés vom 23.10.1942, gez. Böhme.

¹⁶⁶ *Ibidem*, D II 1841 g. Diplogerma Bukarest Nr. 3834 des Auswärtigen Amtes vom 21.11.1941, gez. Luther.

¹⁶⁷ *Ibidem*, D II 1865 g. Telegramm Nr. 5889 de deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 23.11.1942, gez. Killinger.

¹⁶⁸ *Ibidem*, D II 1865 g. Diplogerma Bukarest Nr. 3867 des Auswärtigen Amtes vom 21.11.1941, gez. Luther.

tolereze „sub nicio formă o nouă eră «Geißler și compania»”. Opoziția părții române era explicată de Killinger prin faptul că la București „toți germanii care aparțin SS-ului sunt considerați prieteni ai legionarilor despre care se crede că mai pot provoca o rebeliune”¹⁶⁹. Ca urmare a reacției forurilor decizionale române, Auswärtiges Amt a fost nevoit să renunțe la susținerea solicitării¹⁷⁰, decizie ce l-a nemulțumit profund pe Standartenführerul SS Horst Böhme. Acesta din urmă l-a acuzat voalat pe ministrul plenipotențiar von Killinger de a fi torpilat în mod intenționat aprobarea de către autoritățile române a cererii sale cu privire la personalul auxiliar¹⁷¹, acuzație respinsă categoric de Killinger¹⁷². Relațiile dintre ministrul plenipotențiar și atașatul de poliție SS s-au deteriorat într-o asemenea măsură în cursul lunii decembrie 1942¹⁷³, încât Auswärtiges Amt luase în calcul eventualitatea rechemării acestuia¹⁷⁴. În acest moment a intervenit însă un eveniment care avea să precipite deznodământul și să provoace o nouă criză majoră în relațiile dintre Ministerul de Externe și SS. La 16 decembrie 1942, sub pretextul pregătirii unui complot împotriva sa de către agenții provocatori infiltrați de SSI în rândurile legionarilor, Horia Sima a evadat din lagărul Berkenbrück în care era deținut, îndreptându-se spre Italia¹⁷⁵. Inițial, RSHA, responsabil de paza legionarilor internați în lagărele de la Berkenbrück și Rostock, a decis să nu informeze Ministerul de Externe, în speranța că Horia Sima va fi capturat înainte ca vestea evadării să se răspândească și astfel cazul va putea fi mușamalizat. Întrucât, însă, în următoarele zile Sima nu a putut fi reținut, RSHA a fost nevoită să comunice Auswärtiges Amt la 23 decembrie 1942 dispariția comandantului Mișcării Legionare¹⁷⁶. Ținând seama de importanța deosebită a evenimentului și de influența pe care acesta o putea exercita asupra relațiilor dintre București și Berlin,

¹⁶⁹ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, E 447729. D II 361 gRs. Telegramm Nr. 6028 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 28.11.1942; R 29707, Büro des Staatssekretärs, Rumänien, Band. 11, 1. Oktober 1942-31. Dezember 1942, E 160795.

¹⁷⁰ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, E 447730. D II 361 gRs. U.St.S.-D.-Nr. 7225 vom 30.11.1942, gez. Luther.

¹⁷¹ *Ibidem*, E 447736. D II 2074 g. Bericht Tgb. Nr. 149/42 g. des Polizeiattachés vom 01.12.1942, gez. Böhme; E 447738. D II 2075 g. Bericht Tgb. Nr. 149/42 g. des Polizeiattachés vom 09.12.1942, gez. Böhme.

¹⁷² *Ibidem*, E 447737. D II 2074 g. Bemerkung des Herrn Gesandten von Killinger vom 01.12.1942.

¹⁷³ *Idem*, R 27658, Handakten Martin Luther, E 322052-322053. Schreiben des deutschen Gesandten in Bukarest vom 09.12.1942, gez. Killinger.

¹⁷⁴ *Idem*, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, zu D II 2074 und 2075. Aufzeichnung vom 15.12.1942, gez. Geiger.

¹⁷⁵ Horia Sima, *Prizonieri ai puterilor Axei*, p. 294-297.

¹⁷⁶ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, fol. 333-340. Schreiben des Reichsführers-SS und Chefs der Deutschen Polizei – S IV D 3 409/41 betreffend Flucht des Führers der Eisernen Garde Horia Sima aus Berkenbrück vom 22.12.1942, gez. Heinrich Müller; fol. 365-375. Aufzeichnung vom 24.12.1942, gez. Rademacher.

ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop a dispus informarea imediată a părții române¹⁷⁷, ceea ce ministrul plenipotențiar von Killinger a făcut în cursul zilei de 24 decembrie 1942¹⁷⁸. La București, vestea evadării lui Horia Sima a creat consternare întrucât ea a coincis cu o perioadă de tensionare fără precedent a relațiilor româno-germane ca urmare a înfrângerii de la Stalingrad și a atitudinii abuzive și umilitoare manifestate de comandamentele și militarii germani față de anumiți comandanți, state majore și unități românești, considerați de partea germană drept vinovați pentru înfrângere¹⁷⁹. Prin urmare este pe deplin explicabil faptul că autoritățile române nutreau convingerea că evadarea lui Horia Sima a fost favorizată de anumite foruri germane, în speță SS, considerând-o ca atare un mijloc de șantaj la adresa mareșalului Ion Antonescu¹⁸⁰. În realitate, documentele de arhivă relevă faptul că serviciile germane nu au fost implicate în evadarea comandantului Mișcării Legionare, forurile decizionale de la Berlin fiind nevoite să depună eforturi considerabile pentru a convinge în acest sens partea română¹⁸¹. În cele din urmă, Horia Sima a fost capturat la Roma în 27 decembrie 1942, fiind readus în Germania în ziua următoare¹⁸², și se părea că dificultățile ivite în cadrul

¹⁷⁷ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, E. 31248-31249. Diplogerma Bukarest Nr. 4228 des Auswärtigen Amtes vom 24.12.1942, gez. Ribbentrop; *ADAP, 1918-1945, Serie E, 1941-1945*, Band IV, Göttingen, 1975, doc. nr. 316, p. 585-586.

¹⁷⁸ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, E. 31245-31246. Telegramm Nr. 6594 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 24.12.1942, gez. Killinger.

¹⁷⁹ Pentru criza relațiilor româno-germane rezultată în urma înfrângerii de la Stalingrad vezi Manfred Kehrigh, *Stalingrad. Analyse und Dokumentation einer Schlacht*, Stuttgart, 1974, p. 456-473; Gosztony Peter, *Hitlers fremde Heere. Das Schicksal der nichtdeutschen Armeen im Ostfeldzug*, Düsseldorf-Wien, 1976, p. 325-328; Adrian Pandea, Ion Pavelescu, Eftimie Ardeleanu, *Românii la Stalingrad. Viziunea românească asupra tragediei din Cotul Donului și Stepa Calmucă*, București, 1992, p. 62-83; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, p. 187-192; Alesandru Duțu, *Între Wehrmacht și Armata Roșie. Relații de comandament româno-germane și româno-sovietice (1941-1945)*, București, 2000, p. 98-127; Ministrul Propagandei, Joseph Goebbels, nota în jurnalul său la 23 ianuarie 1943 opinia lui Hitler potrivit căreia „Situația extrem de critică existentă momentan pe frontul de est se datorează eșecului total al aliaților noștri [...] Maghiarii s-au gândit numai la disputele teritoriale ulterioare cu românii și reciproca fiind valabilă. [...] Românii sunt slabi, italienii sunt și mai slabi, iar cei mai slabi – sub orice critică – sunt maghiarii.” Cf. *Die Tagebücher von Joseph Goebbels. Teil II Diktate 1941-1945, Band 7 Januar-März 1943*, herausgegeben von Elke Fröhlich, bearbeitet von Elke Fröhlich, München, 1993, p. 162.

¹⁸⁰ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, E 31282-31283. Telegramm Nr. 6610 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 28.12.1942, gez. Killinger; Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 77-78, 195-196, 365.

¹⁸¹ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, E 31289. Telegramm Nr. 6621 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 29.12.1942, gez. Killinger.

¹⁸² *Ibidem*, E 31280. Telegramm Nr. 5235 der deutschen Botschaft in Rom vom 27.12.1942, gez. Mackensen; E 31364-31365. Diplogerma Bukarest Nr. 4283 des Auswärtigen Amtes vom 30.12.1942, gez. Ribbentrop.

relațiilor bilaterale ca urmare a afacerii Sima fuseseră depășite. În schimb, episodul evadării lui Horia Sima a pecetluit soarta atașatului de poliție SS din București și a provocat o nouă dispută de proporții între Ministerul de Externe german și SS. Ce se întâmplase?

În seara zilei de 23 decembrie 1942, departamentul VI din cadrul RSHA i-a comunicat în mod confidențial Standartenführerului SS Horst Böhme informațiile referitoare la evadarea lui Horia Sima¹⁸³. Böhme a omis însă să-l informeze imediat pe ministrul plenipotențiar von Killinger, acesta aflând de evadare abia în noaptea de Crăciun, prin intermediul Auswärtiges Amt. Ulterior, în 27 decembrie, în cadrul unei discuții, Böhme a recunoscut că fusese informat în prealabil despre evadare, ceea ce l-a determinat pe ministrul plenipotențiar von Killinger să reclame la Ministerul de Externe comportamentul atașatului de poliție și să solicite rechemarea acestuia. Astfel, dacă în scrisoarea adresată subsecretarului de stat Martin Luther la 28 decembrie, Killinger evoca doar „posibilitatea” rechemării Standartenführerului SS Böhme¹⁸⁴, în raportul oficial înaintat Berlinului două zile mai târziu ministrul plenipotențiar a adoptat o atitudine mult mai intransigentă, solicitând în mod ferm rechemarea atașatului de poliție SS: „Când un funcționar subordonat mie află mai devreme decât mine despre o chestiune politică de o importanță majoră și el nu mă informează, atunci pentru mine aceasta reprezintă o situație imposibilă. Rog o reglementare clară a chestiunii.”¹⁸⁵ În urma solicitării, subsecretarul de stat Martin Luther a întocmit în aceeași zi o notă către ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop în care prezenta situația creată de comportamentul Standartenführerului SS Horst Böhme și propunea ca Auswärtiges Amt să solicite Reichsführerului SS Heinrich Himmler rechemarea imediată a acestuia¹⁸⁶. Așa cum era de așteptat, reacția ministrului de Externe von Ribbentrop la conținutul telegrammei expediate de Killinger și al notei redactate de Luther a fost neechivocă. Ribbentrop a criticat vehement comportamentul atașatului de poliție Böhme, a acuzat RSHA că nu respectă înțelegerile încheiate cu Ministerul de Externe și a solicitat rechemarea lui Horst Böhme¹⁸⁷. Mai mult, potrivit memoriilor conducătorului departamentului VI din RSHA, Standartenführerul SS Walter Schellenberg, Ribbentrop a folosit prilejul evadării lui Sima pentru a formula noi acuzații în fața lui Hitler la adresa SS-ului¹⁸⁸.

¹⁸³ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/3264, fol. 2-8. Bericht des Polizei-Attachés bei der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 08.01.1943 betreffend die Besprechung bei Unterstaatssekretär Luther am 8.1.1943, 10.30 Uhr, gez. Böhme.

¹⁸⁴ PAAAB, R 27658, Handakten Martin Luther, E 322037-322038. Schreiben des deutschen Gesandten in Bukarest vom 28.12.1942, gez. Killinger.

¹⁸⁵ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, E 31366. Telegramm Nr. 6649 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 30.12.1942; BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/2001, fol. 1.

¹⁸⁶ PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, E 31377-31379. Aufzeichnung vom 30.12.1942, gez. Luther.

¹⁸⁷ *Ibidem*, E 31383-31384. Weisung des Herrn Reichsaußenminister vom 31.12.1942, gez. Lohmann

¹⁸⁸ Walter Schellenberg, *Aufzeichnungen des letzten Geheimdienstchefs unter Hitler*, p. 347; *Hitler's Last Chief of Foreign Intelligence. Allied Interrogations of Walter Schellenberg*, p. 264.

Hitler, care încă din 1941 îl suspecta pe Heinrich Himmler că promovează o politică proprie în privința României, a izbucnit într-o criză de furie caracteristică și i-a acuzat pe Himmler și Schellenberg de înscenarea unui complot în România, amenințând totodată „că într-o zi va distruge cu foc și pucioasă această ciumă neagră (SS)”¹⁸⁹. Ribbentrop a ieșit și de această dată victorios din confruntarea cu SS, astfel că Himmler a fost nevoit să bată din nou în retragere și să îndeplinească solicitările formulate de Ribbentrop. La 5 ianuarie 1943 Reichsführerul SS Heinrich Himmler a emis ordinul de rechemare a Standartenführerului SS Horst Böhme din postul de atașat de poliție SS în cadrul Legației germane din București¹⁹⁰, rechemarea fiind notificată de RSHA în mod oficial către Auswärtiges Amt la 12 ianuarie 1943¹⁹¹. Böhme, nemulțumit de acuzațiile formulate la adresa sa de ministrul plenipotențiar von Killinger și de cererea de rechemare, a solicitat explicații subsecretarului de stat Martin Luther în cadrul unei întrevederi ce a avut loc la 8 ianuarie 1943. Întâlnirea nu a avut însă niciun rezultat notabil; discuția a degenerat ca urmare a limbajului utilizat și a criticilor formulate de Böhme împotriva lui Killinger, astfel că Luther s-a văzut nevoit să pună în scurt timp capăt conversației¹⁹². Horst Böhme nu a renunțat însă și a redactat trei rapoarte destinate conducerii SS. În primul document, a prezentat propria versiune cu privire la întrevederea cu subsecretarul de Stat Martin Luther și a combătut, punct cu punct, acuzațiile formulate împotriva sa de Manfred von Killinger și de Luther¹⁹³. Al doilea document descria relația sa instituțională încordată cu ministrul plenipotențiar von Killinger și neîncrederea manifestată de autoritățile române față de prezența sa în România, Böhme apreciind că aceasta se datora în totalitate intrigilor și ostilității ministrului plenipotențiar german: „Întreaga atmosferă a rezultat din atitudinea ostilă față de SS prezentă într-adevăr la Obergruppenführerul (SA-n.n.) Killinger, fapt ce a fost constatat în mod repetat prin afirmații ocazionale.”¹⁹⁴ În fine, al treilea document reprezenta un atac necruțător la adresa lui Manfred von Killinger, pe care Böhme îl considera „total nepotrivit” pentru ocuparea funcției de ministru plenipotențiar la București. El își argumenta

¹⁸⁹ Walter Schellenberg, *Aufzeichnungen des letzten Geheimdienstchefs unter Hitler*, p. 347.

¹⁹⁰ BB, Berlin Document Center, SSO Akte Horst Böhme. Schreiben des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD Att.-Gr.B.Nr. 1089/43 vom 04.02.1943, gez. Dr.Ploetz; PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, Pers. 150/43 gRs. Telegramm Nr. 1032 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 25.02.1943, gez. Killinger; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, B 31-dosar Horst Böhme/atașat de poliție. Nota Direcțiunii Protocolului din cadrul Ministerului de Externe către SSI din 25.02.1943, ss. N: M. Vlădescu, consilier de ambasadă.

¹⁹¹ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, D II 28/43 gRs. Schreiben des Reichssicherheitshauptamtes B.Nr. IV 96/43 gRS. vom 12.01.1943, gez. Müller.

¹⁹² *Ibidem*, Pers. 82/42 g. U.St.S. - D. - Nr. 29/43. Notiz betreffend Polizeiattaché Böhme vom 08.01.1943, gez. Luther.

¹⁹³ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/3264, fol. 2-8. Bericht des Polizei-Attachés bei der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 08.01.1943 betreffend die Besprechung bei Unterstaatssekretär Luther am 8.1.1943, 10.30 Uhr, gez. Böhme.

¹⁹⁴ *Ibidem*, fol. 9-15. Bericht des Polizei-Attachés bei der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 07.01.1943 betreffend die Dienststellung des Polizei-Attachés in Bukarest, gez. Böhme.

afirmația prin faptul că mareșalul Ion Antonescu refuza să-l mai primească și că principalii săi confidenți erau Radu Lecca și Artur Tester: „Cred că pot să afirm că ministrul plenipotențiar nu mai este băgat în seamă deloc de către români.” În finalul raportului său, Böhme recomanda îndepărtarea imediată a ministrului plenipotențiar von Killinger, deoarece „situația politică în România este atât de dezolantă, încât pur și simplu nu mai permite o ocupare necorespunzătoare a postului de ministru în București”¹⁹⁵. Rapoartele întocmite de Horst Böhme au fost văzute de Reichsführerul SS Heinrich Himmler, dar nu au avut urmările scontate de fostul atașat de poliție SS. Dat fiind faptul că Hitler dăduse din nou câștig de cauză Ministerului de Externe în disputa cu SS și, prin urmare, poziția lui Joachim von Ribbentrop era intangibilă, Himmler nu a îndrăznit să dea curs sugestiei lui Böhme referitoare la îndepărtarea ministrului plenipotențiar Manfred von Killinger, chiar dacă împărțea pe deplin opiniile subordonatului său. Într-o notă din 22 ianuarie 1943, Himmler își exprima intenția de a nu lua nicio măsură de sancționare a Standartenführerului SS Horst Böhme, hotărând utilizarea în continuare a acestuia într-o funcție importantă, dar nu în străinătate sau centrala în RSHA din Berlin. În schimb, în aceeași notă Himmler a dezavuat linia politică promovată de von Killinger și Ministerul de Externe german în România, care în opinia sa era greșită: „România este pentru mine o chestiune închisă. Am convingerea că odată Auswärtiges Amt va trebui să constate și va constata greșelile care au fost făcute acolo de către reprezentantul diplomatic german.”¹⁹⁶ Astfel se încheia prezența la București și a celui de-al doilea atașat de poliție SS, Standartenführerul SS Horst Böhme. În comparație cu Kurt Geißler, Horst Böhme nu a beneficiat de libertatea de mișcare și puterile discreționare ale predecesorului său, fapt ce i-a stânjenit în mod evident activitatea la București. În plus, neagreat de autoritățile române și de ministrul plenipotențiar von Killinger, Böhme a comis eroarea de a solicita mărirea personalului auxiliar. Deși cererea sa era întemeiată din punct de vedere strict profesional, datorită numărului ridicat al infracțiunilor comise de cetățenii germani, solicitarea a fost percepută din punct de vedere politic atât de Killinger, cât și de autoritățile române drept o încercare de restaurare a „erei Geißler”, fapt ce i-a pecetluit soarta. Astfel că „afacerea Sima” nu a făcut altceva decât să precipite deznodământul previzibil încă din primele zile ale lunii decembrie 1942. Ironie a sorții, Böhme a fost îndepărtat din București aidoma predecesorului său în funcție, tot în urma unui scandal în care principalii protagoniști s-au numit RSHA, Heinrich Himmler, Joachim von Ribbentrop, atașatul de poliție SS, ministrul plenipotențiar german Manfred von Killinger, Mișcarea Legionară, guvernul român.

***

La câteva zile după rechemarea oficială a Standartenführerului SS Horst Böhme, mai exact la 21 ianuarie 1943, ministrul plenipotențiar Manfred von

¹⁹⁵ *Ibidem*, fol. 16-18. Bericht des Polizei-Attachés bei der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 07.01.1943 betreffend den Gesandten von Killinger, Bukarest, gez. Böhme.

¹⁹⁶ *Ibidem*, fol. 1. Schreiben des Reichsführers SS Tgb. Nr. I 106/43 vom 22.01.1943, gez. Heinrich Himmler.

Killinger a solicitat ocuparea postului vacant de atașat de poliție SS inclusiv în „interesul propriu al SS”, deoarece în caz contrar - argumenta Killinger - „există pericolul ca românii să tragă concluzii false din neocuparea postului”. În consecință, Killinger îl nominaliza pentru această funcție pe Oberführerul SS Horst Hoffmeyer, care era bine văzut de autoritățile române și se bucura „de un mare prestigiu”¹⁹⁷. Nominalizarea generalului SS Hoffmeyer releva pe de o parte intenția lui Killinger de a preîntâmpina numirea de către RSHA în acest post a unui ofițer SS nedorit, pe de altă parte dorința ministrului plenipotențiar de a vedea în calitate de atașat de poliție SS o personalitate acceptată atât de membrii Legației, cât și de guvernul român. Într-adevăr, potrivit consilierului de legație, Gerhard Steltzer Hoffmeyer era un ofițer SS atipic, „o personalitate care, prin înfățișarea sa exterioară, prin prezența sa modestă și amabilă, ca și prin afirmațiile sale ocazionale, dar extrem de critice la adresa conducerii superioare SS și a măsurilor luate de ea, se detașa clar de imaginea obișnuită a unui Führer SS”¹⁹⁸. În pofida referințelor favorabile ce pledau în favoarea lui Hoffmeyer, numirea acestuia nu a mai avut loc. Documentele de arhivă existente nu oferă indicii cu privire la motivele care au stat la baza respingerii candidaturii Oberführerului SS Horst Hoffmeyer, cert este faptul că postul de atașat de poliție SS a rămas vacant până spre sfârșitul anului 1943. La 31 octombrie 1943 conducătorul RSHA, Obergruppenführerul SS Ernst Kaltenbrunner, a adresat o scrisoare ministrului de Externe Joachim von Ribbentrop prin care comunica intenția sa de a-l numi în calitate de atașat de poliție SS la București pe Sturmbannführerul SS Helmut Dörner¹⁹⁹. Înainte însă de a oferi un răspuns oficial, Auswärtiges Amt a trimis scrisoarea ministrului plenipotențiar von Killinger, cu rugămintea de a-și exprima opinia în această privință²⁰⁰. Conform mărturiei lui Radu Lecca, von Killinger era decis să preîntâmpine „noi surprize dezagreabile de tipul Geißler și Böhme”, astfel că l-a întrebat pe Lecca dacă prezența Hauptsturmführerului SS Gustav Richter în calitate de „consilier pe lângă mine mai este necesară, pentru că se gândește să-l numească pe el atașat de poliție”²⁰¹. În urma răspunsului lui Lecca potrivit căruia „Richter nu mai are ce îndruma la Centrala Evreilor”, Killinger s-a decis să-l

¹⁹⁷ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, E 447744. D II 34 gRs. Telegramm Nr. 334 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 21.01.1943.

¹⁹⁸ *Diplomați germani la București 1937-1944. Din memoriile dr. Rolf Pusch, atașat de legație, și dr. Gerhard Stelzer, consilier de legație*, p. 155.

¹⁹⁹ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, Inland II 3031 g. Schreiben des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD Att.-Gr. B. Nr. 7781/43 vom 31. 10.1943, gez. Kaltenbrunner.

²⁰⁰ *Ibidem*, Inland II 3031 g. Telegramm Nr. 3335 des Auswärtigen Amtes vom 10.11.1943, gez. Wagner.

²⁰¹ Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 217.

nominalizeze pentru funcția de atașat de poliție la București²⁰². Mărturia lui Lecca este confirmată și de Gustav Richter. În cursul procesului intentat de autoritățile vestgermane, Richter afirma: „activitatea mea în calitate de consilier pentru chestiunile evreiești practic se epuizase în momentul numirii mele ca atașat de poliție”²⁰³.

Drept urmare, la 11 noiembrie 1943 von Killinger a adresat o scrisoare conducătorului RSHA, Ernst Kaltenbrunner, în care recomanda în mod călduros numirea în calitate de atașat de poliție SS a Hauptsturmführerului SS Gustav Richter. În opinia lui Killinger, în favoarea acestei numiri pledau, printre altele: 1) faptul că în urma studierii legăturilor evreimii din România cu străinătatea și cu persoanele suspecte de spionaj, Richter își extinsese de facto competențele; 2) întreținea, de asemenea, relații amiabile cu autoritățile polițienești române; 3) a recunoscut în mod corect competențele sale și activa într-o manieră clară. În consecință Killinger afirma că „ar saluta în mod deosebit, dacă Richter - conform planurilor anterioare - ar fi numit atașat de poliție”²⁰⁴. Atât Kaltenbrunner, cât și ministrul de Externe Joachim von Ribbentrop s-au declarat în principiu de acord cu nominalizarea Hauptsturmführerului SS Gustav Richter, sub rezerva acceptării ei prealabile de către partea română²⁰⁵. Bucureștii nu a ridicat obiecții împotriva numirii lui Richter, dar a solicitat ca acesta să fie înscris pe lista diplomaților străini acreditați în România sub o altă titulatură, întrucât guvernul român „nu intenționează să trimită atașați de poliție în celelalte state și prin urmare nu poate lua în considerare acreditările acestora”²⁰⁶. Auswärtiges Amt a respins însă solicitarea părții române, argumentând că în toate statele unde activau atașați de poliție SS, aceștia erau înscrși pe listele diplomatice respective sub această titulatură, astfel că motivul invocat de autoritățile române era considerat „neîntemeiat”. În plus, spre informarea confidențială a ministrului plenipotențiar von Killinger, Ministerul de Externe german ținea să atragă atenția asupra faptului că respingerea acreditării lui Richter sub titulatura de atașat de poliție SS „va indispuce pe Reichsführerul SS, pe comandantul Poliției de Siguranță și al SD, respectiv SD-ul”²⁰⁷. În urma unor noi intervenții ale ministrului plenipotențiar von Killinger, guvernul român a acceptat în cele din urmă acreditarea lui Gustav Richter sub titulatura de atașat de poliție SS în cadrul Legației germane din

²⁰² *Ibidem*.

²⁰³ Bundesarchiv-Außenstelle Ludwigsburg, 505 AR-Z 16/61. Urteil LG Frankenthal-141 Js 92131/76 vom 11.01.1982, fol. 1232. (În continuare se va cita BAL).

²⁰⁴ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, Inland II 492 gRs. Telegramm Nr. 6631 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 12.11.1943, gez. Killinger.

²⁰⁵ *Ibidem*, Inland II 3404 g. Brief des Auswärtigen Amtes vom 06.12.1943, gez. Wagner.

²⁰⁶ *Ibidem*, Inland II 3404 g. Telegramm Nr. 7107 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 22.12.1943, gez. Killinger.

²⁰⁷ *Ibidem*, Pers H. 118/43 g. Diplogerma Bukarest Nr. 3731 des Auswärtigen Amtes vom 29.12.1943, gez. Steengracht.

București²⁰⁸. Richter și-a luat în primire postul de atașat de poliție la 29 decembrie 1943²⁰⁹, îndeplinind în continuare și funcția de consilier pentru chestiunile evreiești în cadrul Legației germane²¹⁰. Cine era Gustav Richter ?

Potrivit datelor oferite de dosarul său de ofițer SS, de actele procesului intentat de autoritățile vest-germane, respectiv de literatura de specialitate, Gustav Richter s-a născut în localitatea Stadtprozelten la 19 noiembrie 1912. După absolvirea studiilor liceale, activează scurt timp în calitate de comerciant. Membru Hitlerjugend (16.04.1932-03.11.1933), membru NSDAP (nr. 2710326 din 01.05.1933), membru SS (nr. 107210 din 03.11.1933). La 1 martie 1934 intră în SD și își desfășoară activitatea în calitate de referent SD, succesiv, în cadrul SD Abschnitt Pfalz, Abwehrstelle Ludwigshafen, SD-Oberabschnitt Süd-West Stuttgart, principala sa sarcină constând în urmărirea inamicilor ideologici ai național-socialismului, îndeosebi a masonilor. Din august 1939 până în momentul mutării sale în Franța, în calitate de adjunct permanent al conducătorului Außenstelle Dijon, și-a desfășurat activitatea în cadrul SD-Leitabschnitt Stuttgart. La 30.03.1941 este numit - cu aprobarea prealabilă a Ministerului de Externe - „consilier pentru chestiunea evreiască pe lângă Legația germană din București-Berater für die Judenfragen bei der Deutschen Gesandtschaft Bukarest”. Va deține această funcție până la 23.08.1944, cumulând totodată în perioada 29.12.1943-23.08.1944 funcția de „atașat de poliție SS-Polizeiattaché”. În calitate de consilier pentru chestiunea evreiască, s-a implicat activ în elaborarea legislației antisemite românești în conformitate cu modelul existent în Germania, precum și în pregătirea aplicării soluției finale în cazul evreilor din România. În acest sens, în 1942 a întocmit - inițial cu acordul mareșalului Ion Antonescu și al vicepreședintelui Consiliului de Miniștri Mihai Antonescu - planurile de deportare a evreilor din vechiul Regat și din Transilvania de Sud în lagărele morții din Polonia. După eșuarea acestor planuri, ca urmare a opoziției interne și externe, dar și a conjuncturii internaționale, influența exercitată de Gustav Richter asupra politicii antisemite a regimului antonescian s-a diminuat considerabil, activitatea depusă de el în anii 1943-1944 urmărind îndeosebi stoparea emigrării evreilor din

²⁰⁸ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, Inland II 3404 g. Telegramm Nr. 18 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 04.01.1944, gez. Killinger; Bericht G 2187/43 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 05.01.1944, gez. Killinger; Bericht Nr. G 2/44 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 13.01.1944, gez. Killinger; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, R 24-dosar Gustav Richter/-consilier pentru chestiunile evreiești-atașat de poliție; ANIC, fond PCM-Cabinetul civil Mihai Antonescu, dosar 275/1944, filele 55-56. Notă asupra convorbirii avute în ziua de 1. Februarie 1944 de Dl. Prof. Mihai Antonescu, Vice-Președintele Consiliului cu Dl. Richter la Președinția Consiliului de Miniștri.

²⁰⁹ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, Inland II B 9208. Telegramm Nr. 7175 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 30.12.1943, gez. Richter, Killinger.

²¹⁰ *Ibidem*, Inland II B 340. Bericht Tgb. Nr. 694/44 der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 01.02.1944, gez. Killinger.

România în Palestina. După ieșirea României din război a împărțit soarta celorlalți membri ai Legației, fiind predat de guvernul român autorităților de ocupație sovietice. Eliberat din prizonieratul sovietic la 13 octombrie 1955, se reîntoarce în Germania în același an, iar din 1961 încep preparativele în vederea procesului său, proces ce va începe abia în 1981. În 1982 este condamnat la 4 ani închisoare. Untersturmführer SS (din 20.04.1938); Obersturmführer SS (din 20.04.1939); Hauptsturmführer SS (din 20.04.1939); Sturmbannführer SS (din 30.01.1944)²¹¹.

Întrucât activitatea desfășurată de Gustav Richter în calitate de consilier pentru chestiunile evreiești a fost tratată pe larg în cadrul literaturii de specialitate consacrată evoluției chestiunii evreiești în România în cursul celui de-al doilea război mondial²¹², nu ne vom opri asupra acesteia. În schimb, în ceea ce privește activitatea depusă de Sturmbannführerul SS Gustav Richter - înaintat la acest grad în 30 ianuarie 1944 - în calitate de atașat de poliție SS, suntem nevoiți să constatăm că, din nefericire, mărturiile și sursele documentare nu oferă prea multe indicii. În memoriile sale, Radu Lecca afirmă că după numirea lui Richter ca atașat de poliție nu a „avut niciodată un conflict serios cu el, cu toate că întreținea informatori la Centrala Evreilor în rândul «îndocnitorilor». El era tânăr, avea soție și copil la București, și știa că pierzând postul de la legație va fi nevoit să plece drept pe front.”²¹³ Pentru Richter noua titulatură se pare că nu a adus cu sine modificări semnificative în privința competențelor sale. Richter a susținut în cursul procesului intentat de autoritățile vest-germane că în calitate de atașat de poliție a continuat să

²¹¹ Vezi în acest sens BB, Berlin Documenter Center, SSO Akte Gustav Richter, BAL, 505 AR-Z 16/61. Urteil LG Frankenthal - 141 Js 92131/76 vom 11.01.1982. Mulțumesc pe această cale domnului dr. Andrej Angrick pentru amabilitatea domniei-sale de a-mi fi semnalat și pus la dispoziție acest document; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, R 24-dosar Gustav Richter/-consilier pentru chestiunile evreiești-atașat de poliție; *Enzyklopädie des Holocaust. Die Verfolgung und Ermordung der europäischen Juden, Band III Q-Z*, Hauptausgeber: Israel Gutman, Herausgeber der deutschen Ausgabe: Eberhard Jäckel, Peter Longerich, Julius H. Schoeps, München-Zürich, 1995, p. 1225-1226; Ernst Klee, *Das Personenlexikon zum Dritten Reich. Wer war was vor und nach 1945 ?*, Frankfurt am Mai, 2003, p. 494.

²¹² Vezi în acest sens Martin Broszat, *Das Dritte Reich und die rumänische Judenpolitik*, p. 131 și următoarele; Jean Ancel, *Plans for Deportation of the Romanian Jews and their Discontinuation in Light of Documentary Evidence (July-October 1942)*. In *Yad Vashem Studies*, Volume 16, 1984, p. 381-410; Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1938-1944)*, p. 278 și următoarele; *Enzyklopädie des Holocaust. Die Verfolgung und Ermordung der europäischen Juden, Band III Q-Z*, p. 1225-1226; Michael Wildt, *Generation des Unbedingten. Das Führungskorps des Reichssicherheitshauptamtes*, p. 691-692; Ottmar Trașcă, *Relațiile româno-germane și chestiunea evreiască: august 1940-iunie 1941. În România și Transnistria: Problema Holocaustului*, coordonatori: Viorel Achim, Constantin Iordachi, București, 2004, p. 304-315; Jean Ancel, *The German-Romanian Relationship and the Final Solution*. In *Holocaust and Genocide Studies*, Volume 19, 2005, Number 2, p. 252-275; Sebastian Balta, *Rumänien und die Großmächte in der Ära Antonescu (1940-1944)*, Stuttgart, 2005, p. 212-221, 290-299; Comisia Internațională pentru studierea Holocaustului în România, *Raport final*, președintele comisiei: Elie Wiesel, editori: Tuvia Friling, Radu Ioanid, Mihail E. Ionescu, Iași, 2005, p. 55-67.

²¹³ Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 217.

mențină contactul cu Adolf Eichmann, dar prin intermediul grupului de atașatii din cadrul RSHA. De asemenea, rapoartele întocmite de el au fost în continuare contrasemnate de către von Killinger, singurul drept dobândit prin noua titulatură fiind acela de a trimite informații închise într-un plic de culoare verde, fără a fi nevoie să prezinte în prealabil conținutul acestuia ministrului plenipotențiar von Killinger. Din punctul de vedere al activității informative, Richter colabora cu secretarul de legație Willy Roedel - cel care conducea serviciul de informații al Legației - respectiv, ocazional cu rezidentul ilegal al departamentului VI din cadrul RSHA, Hauptsturmführerul SS Kurt Auner²¹⁴. De asemenea se cuvine remarcat faptul că, spre deosebire de Standartenführerul SS Horst Böhme, RSHA a aprobat solicitarea înaintată de Richter referitor la mărirea numărului personalului auxiliar, detașându-i succesiv la București în acest scop pe Untersturmführerul SS Franz Alliger, respectiv Obersturmführerul SS Viktor Paar²¹⁵. Mărturiile memorialistice și documentele de arhivă relevă, deopotrivă, faptul că în calitate de atașat de poliție Richter a fost implicat în două acțiuni importante, afacerea „haluților” și confiscarea stocului de arme deținut de Grupul Etnic German din România. Astfel, cu ajutorul lui Hans Welti, curier diplomatic de la Legația Elveției, Richter a reușit să intre în posesia corespondenței purtate între Wilhelm Filderman, Mișu Benvenisti, dr. Wilhelm Fischer și alți lideri sioniști cu diferite organizații evreiești din Geneva și SUA etc.²¹⁶. Potrivit afirmațiilor lui Radu Lecca și Eugen Cristescu, Richter a intenționat să transforme afacerea într-un vast „complot” pentru a determina arestarea lui Wilhelm Filderman și a celorlați lideri marcanți ai comunității evreiești. Într-adevăr, Richter a predat dosarul cu fotocopiile și fotografiile obținute Poliției Capitalei și a solicitat adoptarea unor măsuri energice din partea autorităților române. În consecință, în ianuarie-februarie 1944 procurorul militar însărcinat cu cercetările în acest caz a dispus arestarea unui număr însemnat de evrei, în frunte cu Mișu Benvenisti, Samuel Enzer, Wilhelm Fischer, Gherș Tabacnic etc.²¹⁷. Cei patru au fost însă eliberați la scurt timp în urma intervențiilor

²¹⁴ BAL, 505 AR-Z 16/61. Urteil LG Frankenthal – 141 Js 92131/76 vom 11.01.1982, fol. 1232-1234.

²¹⁵ PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944, Inland II 100 gRs. Schreiben des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD vom 23.02.1944; Inland II B 1449 g. Schreiben des Chefs der Sicherheitspolizei und des SD vom 24.04.1944, gez. Barsickow.

²¹⁶ BAL, 505 AR-Z 16/61. Urteil LG Frankenthal – 141 Js 92131/76 vom 11.01.1982, fol. 1294-1297.

²¹⁷ PAAAB, R 100856, Inland II Geheim, Band. 176, Judenfrage: Allgemeines (Judenrückkehr) 1943-1944, K 210514-210515. Inland II 363 g. Bericht Tgb. Nr. 1058/44 g. der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 18.02.1944, gez. Killinger; *Sioniști sub anchetă. A. L. Zissu. Declarații, confruntări, interogatorii 10 mai 1951-1 martie 1952*, introducere, note și indice de nume de Mihai Pelin, București, 1993, p. 89-95; Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 214, 307; Radu Lecca, *Eu i-am salvat pe evreii din România*, p. 265-271; *Suferință...Rezistență...Eroism. Culegere de documente din istoria evreilor din România*, ediție îngrijită de Teodor Wexler, București, f.a., *passim*.

reprezentanților Crucii Roșii Internaționale pe lângă vicepreședintele Consiliului de Miniștri Mihai Antonescu²¹⁸, în schimb alte 25 de persoane în frunte cu Gherș Tabacinic, David Tennenbaum, Schwartz Felicia, etc. au fost trimise în judecata Curții Marțiale din București, sub acuzații precum uzurparea drepturilor naționalilor, port ilegal de uniformă, complicitate la trecerea frauduloasă a frontierei, trafic de poștă clandestină, dare de mită etc. Prin sentința din 22 iulie 1944, majoritatea acuzaților a primit pedepse cuprinse între 4 și 6 luni, cu excepția acuzatului Ernest Lasner care a fost condamnat în contumacie la muncă silnică pe viață²¹⁹.

În ceea ce privește cea de-a doua chestiune, potrivit documentelor de arhivă existente, în toamna anului 1943 conducătorul SS-Hauptamtes, Obergruppenführerul SS Gottlob Berger (socrul lui Andreas Schmidt), a dispus - cu știința și aprobarea prealabilă a Reichsführerului SS Heinrich Himmler - înarmarea secretă a Grupului Etnic German din România cu 200 de arme de vânatoare. În acest scop, o parte din arme au fost împărțite etnicilor germani în vârstă, ce dispuneau de permise de vânatoare, iar restul armelor, ambalate în lăzi, au fost depozitate în subsolul unei case situate pe strada Carmen Sylva 41 din Brașov²²⁰. Întrucât autoritățile române au fost informate de înarmarea ilegală a membrilor Grupului Etnic German cu armament german²²¹, în cursul vizitei întreprinse în Germania, în martie 1944, mareșalul Ion Antonescu a protestat în cadrul unei convorbiri cu Heinrich Himmler împotriva activităților ilegale desfășurate de reprezentanții SD în România, aducând în discuție inclusiv înarmarea membrilor Grupului Etnic German din România cu arme provenite din Reich²²². Prezența și locul de depozitare al armelor au fost aduse la cunoștința atașatului de poliție SS Gustav Richter de către Oberscharführerul SS Mathias Liebhart - colaborator apropiat al

²¹⁸ R 100856, Inland II Geheim, Band. 176, Judenfrage: Allgemeines (Judenrückkehr) 1943-1944, K 210511. Inland II 1013 g. Bericht der deutschen Gesandtschaft in Bukarest vom 19.05.1944, gez. Killinger.

²¹⁹ *Sioniști sub anchetă*. A. L. Zissu. *Declarații, confruntări, interogatorii 10 mai 1951-1 martie 1952*, p. 95, 271.

²²⁰ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/2859, fol. 86-87. Bericht des Chefs des SS-Hauptamtes betreffend die Bewaffnung der Deutschen Volksgruppe in Rumänien vom 09.06.1944, gez. Gottlob Berger; fol. 91-93. Bericht des SS-Obersturmführers Dr. Ernst an den Volksgruppenführer Andreas Schmidt vom 17.05.1944, gez. Dr. Ernst;.

²²¹ Vezi în acest sens, Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 251-252, 363; Johann Böhm, *Die Gleichschaltung der Deutschen Volksgruppe in Rumänien und das 'Dritte Reich' 1941-1944*, Frankfurt am Main-Berlin-Bern-Bruxelles-New York-Oxford-Wien, 2003, p. 375.

²²² BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/2859, fol. 74-81. Bericht vom 03.04.1944 über meine Vorsprache beim Marschall Antonescu und Vizeministerpräsident Mihai Antonescu am 28. März 1944, gez. Andreas Schmidt; *ADAP, 1918-1945, Serie E, 1941-1945*, Band VII, Göttingen, 1979, doc. nr. 297, p. 578; Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești – memorii, mărturii, documente*, p. 363; Johann Böhm, *Die Gleichschaltung der Deutschen Volksgruppe in Rumänien und das 'Dritte Reich' 1941-1944*, p. 375-376.

conducătorului Grupului Etnic German, Andreas Schmidt, iar Richter l-a informat imediat în acest sens pe ministrul plenipotențiar von Killinger²²³. De teamă că autoritățile române ar putea descoperi armele²²⁴, ceea ce putea avea repercusiuni nedorite asupra relațiilor dintre București și Berlin, von Killinger a dispus la 30 martie 1944 confiscarea și predarea lor spre păstrare generalului-locotenent Alfred Gerstenberg, atașatul militar aeronautic german la București²²⁵. Gestul a provocat critici virulente din partea lui Andreas Schmidt și a Obergruppenführerului SS Gottlob Berger la adresa atașatului de poliție SS Gustav Richter și a ministrului plenipotențiar Manfred von Killinger. Andreas Schmidt și Gottlob Berger i-au acuzat pe aceștia în fața Reichsführerului SS Heinrich Himmler de duplicitate, amestec în chestiunile SS și subminarea intereselor Reichului, solicitând pedepsirea lor²²⁶. Chestiunea nu a avut însă urmări, atât Gustav Richter cât și Manfred von Killinger continuându-și activitatea în cadrul Legației germane din București până la 23 august 1944, dată la care drumurile lor s-au despărțit definitiv: Richter a fost predat autorităților sovietice împreună cu ceilalți membri ai Legației, în timp ce, la 2 septembrie 1944, von Killinger s-a sinucis în biroul său.

Cu aceasta activitatea atașatilor de poliție SS în România a luat sfârșit. Prezența lor nu a avut rezultatele scontate de către conducerea RSHA. Dimpotrivă, ea a reprezentat un focar permanent de tensiuni între conducerea celui de-al III-lea Reich și forurile decizionale de la București pe de o parte, între Auswärtiges Amt și SS pe de altă parte. Fostul conducător al departamentului VI din cadrul RSHA, Walter Schellenberg, remarcă în cadrul interogatoriilor luate de Aliați că instituția atașatilor de poliție SS nu a fost în măsură să-și îndeplinească menirea din mai multe motive: 1) de regulă erau ofițeri SS provenind de la departamentul IV-Gestapo al RSHA, și tocmai din acest motiv inspirau teamă și neîncredere membrilor misiunilor diplomatice germane din străinătate; 2) protejați personali ai conducătorului departamentului IV, Gruppenführerul SS Heinrich Müller, numirile lor ca atașati de poliție erau considerate recompense pentru serviciile aduse sau pentru alte motive; 3) nepregătiți din punct de vedere profesional pentru

---

²²³ BB, NS 19 - Persönlicher Stab des Reichsführers SS -/2859, fol. 86-87. Bericht des Chefs des SS-Hauptamtes betreffend die Bewaffnung der Deutschen Volksgruppe in Rumänien vom 09.06.1944, gez. Gottlob Berger; fol. 87-90. Brief des Volksgruppenführers an SS-Obergruppenführer Gottlob Berger vom 18.05.1944, gez. Andreas Schmidt.

²²⁴ *Ibidem*, fol. 95-96. Brief des Volksgruppenführers an SS-Obergruppenführer Gottlob Berger vom 01.07.1944, gez. Andreas Schmidt.

²²⁵ *Ibidem*, fol. 91-93. Bericht des SS-Obersturmführers Dr. Ernst an den Volksgruppenführer Andreas Schmidt vom 17.05.1944, gez. Dr. Ernst.

²²⁶ *Ibidem*, fol. 86-87. Bericht des Chefs des SS-Hauptamtes betreffend die Bewaffnung der Deutschen Volksgruppe in Rumänien vom 09.06.1944, gez. Gottlob Berger; fol. 87-90. Brief des Volksgruppenführers an SS-Obergruppenführer Gottlob Berger vom 18.05.1944, gez. Andreas Schmidt; fol. 95-96. Brief des Volksgruppenführers an SS-Obergruppenführer Gottlob Berger vom 01.07.1944, gez. Andreas Schmidt.

desfășurarea activităților cu caracter informativ, atașatii de poliție SS au fost folosiți în majoritatea cazurilor drept cutie de scrisori și canale de derulare a corespondenței²²⁷. Atașatii de poliție SS care au activat în România între anii 1940 și 1944 nu au constituit o excepție de la regulă. Dimpotrivă, prestația lor a fost „definitivă” pentru incompetența și ineficiența instituției atașatilor de poliție SS, confirmând pe deplin criticile aduse de Walter Schellenberg.

ANEXE

Documentul nr. 1

**Der Chef der Sicherheitspolizei
und des SD**
B. Nr. IV - 698/40

Berlin SW 11, den 6. Juli 1940.
Prinz Albrecht Straße 8

Auswärtiges Amt
D II 470 g.
Eing. 15. JULI 1940
Geheim

An das
Auswärtige Amt
z. Hd. Herrn Reichsminister v. Ribbentrop
Berlin.

Sehr verehrter Pg. Ribbentrop !

Der Generalinspekteur der Polizei in Bukarest, Nicolas Stefanescu, hat gelegentlich seines letzten Berliner Aufenthaltes den Wunsch geäußert, die Zusammenarbeit mit der Deutsche Polizei in Angelegenheiten Sabotage- und Sprengstoffanschläge durch die Abordnung eines deutschen Kriminalbeamten nach Bukarest enger zu gestalten.

Ich habe daher ab 15. Juli 1940 den SS-Obersturmführer Kriminalrat Geißler bis auf weiteres nach Bukarest abgeordnet.

Ich gebe hiervon Kenntnis mit der Bitte die Deutsche Gesandtschaft in Bukarest anzuweisen, den Kriminalrat Geißler gegebenenfalls zu unterstützen.

Heil Hitler !
Ihr
gez. Heydrich

Sursă: PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944.

---

²²⁷ *Hitler's Last Chief of Foreign Intelligence. Allied Interrogations of Walter Schellenberg*, p. 263.

Documentul nr. 2

**Auswärtiges Amt
D III 115 g.
Eing. 22. APR. 1941**

Telegramm
(Geh. Ch. V.)

Bukarest, den 12. April 1941 - 19.14 Uhr
Ankunft, den 12. April 1941 - 20.05 Uhr

Nr. 988 vom 12. 4.

Geheim !

Für Herrn Staatssekretär Weizsäcker, Ministerialdirektor Schröder, Gesandten Luther, zur Unterrichtung des Reichsaußenministers.

Unter Bezugnahme auf bekanntes Ansuchen General Antonescus mitteile ich daß folgende Personen Rumänien verlassen haben: Bolschwing, Geissler, Koenen, Meran, Kraeutle. In den nächsten Tagen werden abgelöst: Geiger, Wüssow. Anfang Mai abreist: Konradi. Langenecker aus Berlin noch nicht zurück. Erbitte Nachricht, ob er zurückkommt. Wenzel wird abgelöst, sobald Ersatz eintrifft. Muegge noch in Ploesti. Da er selbstständiger Kaufmann ist und Familie hat, wäre Unterbringung in Deutschland erforderlich.

Früheres Haus des SD ist geräumt, Sender ausgebaut und von SD mitgenommen. Haus wird von Gesandtschaft übernommen.

Killinger

Sursă: PAAAB, R 101114, Berichte und Meldungen zur Lage in und über Rumänien, Band 423, 1941, K 205136.

Documentul nr. 3

Abschrift zu D II 700 g.
(Pers. 3526 g.)

Berlin, den 26.5.42.

Mitteilung
für H. Min. Dir. Schröder.

In der Anlage überreiche ich den Schnellbrief des Chefs. Sipo v. 23 d. M. Die Bestellung des SS-Standartenführers Böhme zum Polizeiattaché in Bukarest betreffend, mit der Bitte, die übliche telegrafische Anfrage bei dem Gesandter v. Killinger zu stellen, Ich empfehle, die Anfrage so zu halten, daß Herr von Killinger zunächst um seine persönliche Ansicht gefragt wird, ohne daß er vorerst mit der rumänischen Regierung Fühlung nimmt. Diese wird späterhin sicherlich keinerlei Schwierigkeiten machen. Ich würde es für sehr gut halten, wenn wir nach Bukarest einen Polizeiattaché entsenden und bin mit der Kommandierung des Standartenführers Böhme, der auch bei mir vorgeschlagen hat, sehr einverstanden.

---

gez. Luther

Abschrift zu D II 700 g.

**Der Chef der Sicherheitspolizei
und des SD**

- C. d. S. B. Nr.

Berlin, den 23.5.42.

Schnellbrief

Sehr geehrter Herr Unterstaatssekretär !

Unter Bezugnahme auf die Besprechung zwischen SS-Standartenführer Böhme und SS-Obersturmbannführer Schellenberg am 22.5.42 bitte ich unter Bezugnahme auf das bekannte Abkommen wegen der Einsetzung von Polizeiattachés damit einverstanden zu sein, daß der SS-Standartenführer und Oberst der Polizei Böhme als Polizeiattaché in Bukarest eingesetzt wird.

Für eine beschleunigte Erledigung der Angelegenheit wäre ich dankbar.

Heil Hitler !
gez. Heydrich

An das Auswärtige Amt
Berlin

Sursä: PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944.

Documentul nr. 4

Telegramm

(Geh. Ch. V.)

Bukarest, den 30. Dezember 1942 11.55 Uhr
Ankunft: den 30. Dezember 1942 12.30 Uhr

Nr. 6649 vom 30.12.42

Geheime Reichssache !

Die Flucht Horia Simas wurde mir am 24. Dezember bekanntgegeben. Polizeiattaché Oberst Böhme erhielt mehrere Tage vorher davon Kenntnis, auf welchem Weg ist mir unbekannt. Er erfuhr dabei das Datum der Flucht, den 17. Dezember. Er hat mich nicht unterrichtet. Es bedeutet für mich einen unmöglichen Zustand, wenn ein mir unterstellter Beamter eine solche politische hochwichtige Angelegenheit früher erfährt als ich und er mich nicht orientiert. Ich bitte um Herbeiführung einer klaren Regelung.

Killinger

Sursä: PAAAB, R 28884, Büro des Reichsaußenminister, Rumänien, Rumänische Legionäre, Horia Sima, E 31366.

Documentul nr. 5

**Der Chef der Sicherheitspolizei
und des SD**
Att.-Gr. B. Nr. 7781/43

Berlin SW 11, den 31. Oktober 1943.
Prinz Albrecht Straße 8

Auswärtiges Amt
Inl. II 3031 g.
Eing. 3. NOV. 1943

An den
Herrn Reichsminister des Auswärtigen
Berlin W 35
Rauchstraße

Sehr verehrter Herr Reichsminister !

Die Stelle des Polizei-Attachés bei der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest ist seit Anfang dieses Jahres unbesetzt. Eine Neubesetzung wird dringend erforderlich, umsomehr, als auch der Herr Gesandte von Killinger sich für die Wiedereinsetzung eines Polizei-Attachés ausgesprochen hat. Ich beabsichtige deshalb, den SS-Sturmbannführer Dörner als Polizei-Attaché nach Bukarest abzuordnen und bitte, mir Ihr Einverständnis zu der Abordnung des SS-Sturmbannführers Dörner mitzuteilen.

Heil Hitler !
Ergebener
gez. Kaltenbrunner

Sursă: PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944.

Documentul nr. 6

Telegramm
(Geh. Ch. V.)

492 g.Rs.

Bukarest, 12. November 1943 14.30 Uhr
Ankunft: 12. November 1943 16.45 Uhr

Nr. 6631 vom 12.11.43

Geheime Reichssache

+) Inl. II 3031 Auf Drahterlaß Nr. 3335 +) vom 10.11.

Bevor Drahterlaß eingelaufen, hatte ich zwecks Vorführung mit gestrigem Kurrier an SS Obergruppenführer Kaltenbrunner über Ministerialdirektor Schröder einen Brief folgenden Inhalts übersandt:

Wie Ihnen bekannt ist, befindet sich SS Hauptsturmführer Richter hier bei der Gesandtschaft als Judenberater. Über den Rahmen seines Beraters hinaus, wobei er als solcher hier wertvolle Dienste geleistet hat, ist es ihm auch gelungen die Beobachtung der rumänischen Judenschaft im allgemeinen mit allen Verpflichtungen und auch ihren Verbindungen nach dem Auslande durchzuführen. Seine Berichte werden Ihnen bekannt

sein. Durch seine Tätigkeit entwickelte sich zwangsläufig eine Erweiterung seines Aufgabenbereiches, Beobachtung aller verdächtigen Personen, die mit Juden im Zusammenhang stehen, Spionageverdächtigen etc. Ich habe ihm deswegen auch die Überwachung der Paßstelle übertragen.

Weiterhin hält er gute Verbindung zu rumänischen Polizeistellen und hat sich dort durch sein rücksichtsloses und markantes Wesen würdig eingeführt.

Somit übt er eigentlich bereits die Tätigkeit eines Polizei-Attachés aus, der seinen Aufgabenkreis richtig erkannt hat und klar arbeitet. Ich würde es daher begrüßen, wenn Richter gemäß früheren Plänen zum Polizei-Attaché ernannt werden würde. Er würde hierdurch auch gegenüber den Rumänen den notwendigen Rahmen bekommen.

Ich gebe einen Durchschlag dieses Schreibens an den Chef der Personalabteilung des Auswärtigen Amts Herr Ministerialdirektor Schröder.

Killinger

Sursă: PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944.

Documentul nr. 7

Abschrift

**DEUTSCHE GESANDTSCHAFT
BUKAREST**

Tgb. Nr. 2/1944

Verbalnote

Die Deutsche Gesandtschaft beehrt sich im Auftrage der Reichsregierung dem Königlich Rumänischen Außenministerium folgendes zur Kenntnis zu bringen:

An Stelle des am 1. April 1943 abberufenen Polizei-Attachés, Oberst Böhme, ist der bisherige Sachbearbeiter für Judenfragen bei der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest, Herr Gustav Richter, zum Polizei-Attaché bei der Deutschen Gesandtschaft in Bukarest ernannt worden.

Die Deutsche Gesandtschaft erlaubt sich das Königlich Rumänische Außenministerium unter Bezugnahme auf die von Herrn Generalsekretär Davidescu Herrn Gesandtschaftsrat Dr. Stelzer anlässlich der Unterredung vom 31.12.1943 gemachten Zusage, zu bitten, daß Herr Richter entsprechend der seinerzeit aus Anlaß der Bestellung des Polizei-Attachés Böhme getroffenen Vereinbarung als „Polizeiattaché“ in die Liste des Diplomatischen Korps aufgenommen wird.

Für eine Mitteilung über das in dieser Hinsicht Veranlaßte wäre die Deutsche Gesandtschaft dem Königlich Rumänischen Außenministerium dankbar.

Bukarest, den 3. Januar 1944

An das
Königlich Rumänische Außenministerium

Sursă: PAAAB, R 100773, Inland II Geheim, Band 93, Akten betreffend Rumänien: Tätigkeit des SD, der Abwehr, der Agenten und der Polizeiattachés 1940-1944; AME, fond 14/Reprezentanți-Germania, R 24-dosar Gustav Richter/-consilier pentru chestiunile evreiești-atașat de poliție.

Documentul nr. 8

Ministerul Afacerilor Străine

Notă asupra convorbirii avute

în ziua de 1. Februarie 1944
de Dl. Prof. Mihai Antonescu, Vice-Președintele
Consiliului cu Dl. Richter
la Președinția Consiliului de Miniștri

Dl. Richter a venit să mi se prezinte întovărașit de dl. Steltzer, ca atașat de poliție pe lângă Legațiunea Germană.

I-am spus d-lui Richter că deși procedura numirii nu este ortodoxă, fiindcă noi nu avem atașat de poliție în Germania, pentru că îl cunosc și cred că va proceda serios și va respecta principiul suveranității noastre, am acceptat totuși să-l primesc în această funcțiune.

Îi cer însă să lucreze în perfect acord cu autoritățile noastre de poliție și siguranță comunicând acestora numele tuturor colaboratorilor săi, neîntreprinzând niciun act care să însemneze amestec în politica noastră.

Cum știu că la începutul venirii sale în 1941, în chestiunile evreiești când tezele germane erau extrem de avansate a avut destulă înțelegere atunci când i-am arătat punctul de vedere românesc care era în contra actelor de teroare și numai pentru emigrațiune, m'a ajutat în această direcție.

Și acum îl rog să mă ajute ca să înlăturăm toate dificultățile.

Am auzit că după dl. Maniu ar circula o mașină germană care îi spionează toate mișcările.

Acest lucru eu înțeleg să nu-l tolerez, fiindcă în țara noastră noi facem poliție și siguranță, iar nu germanii. Mi-a spus că a aflat și D-sa despre acest lucru și numai dânsul este Gestapo în Țara Românească, și dacă alții vor să facă asemenea acte să-i arestăm.

Ne va fi recunoscător pentru aceasta, adică dacă am aresta pe oricine ar îndrăzni să facă asemenea acte de injoncțiune față de poliția și siguranța noastră.

ANIC, fond PCM–Cabinetul civil Mihai Antonescu, dosar 275/1944, filele 55-56.

